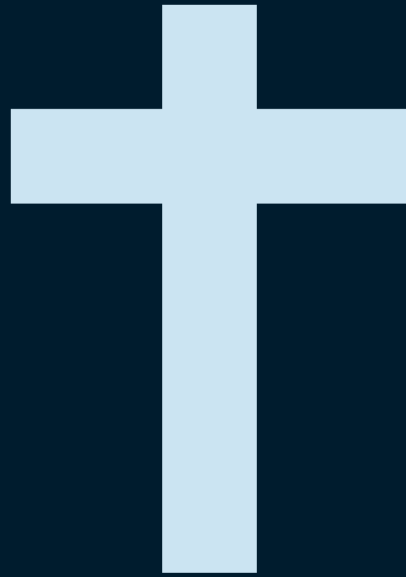

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax
Romani language

Luka

The Gospel According to Luke in the Arli dialect of the Vlax Romani language

© 2018.

Language: Arli (Romani, Vlax)

Dialect: Arli

DRAFT VERSION

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word.

See Revelation 22:18-19.

2021-05-03

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 3 May 2021 from source files dated 3 May 2021

0ae3729f-5fc8-5aa0-b49a-b7759ad04491

Contents

Luka 1

O evanđelje e Lukasoro

Akava Evandjelje pisinda o manuš palo anav Luka, kova inele doktori hem misionari kova putujinda e apostoleja e Pavleja (dikh ano Kol 4,14; Flm 24; 2. Tim 4,11) hem na inele Jevrejco. Akava lil vačeri taro e Isusesoro bijandipe, dživdipe, sikaviba, čudesija, meriba ko krsto, uštiba taro mule hem taro lesoro legariba ko nebo. Jekh oto glavna teme oto akava Evandjeljei da o Isus pherela o obećanja saven o Devel dinda e Izraelese ano Purano zavet, ali ađahar hem da o šukar lafi nane samo zako Jevreja nego hem zako manuša kola nane Jevreja. Ano akava Evandjelje o Isus sikaj taro but teme, đi tari molitva, Sveto Duho, radost, zahvalnost hem love. Akava lil mothoj hem adava sar o Isus dinda sastipe hem oprostiba bute manušende, đi okolende kola inele but namborme ili opsednutime demonencar, e čororende, e grešnikonende, okolende kolen avera na mangle hem bute đuvljende. O Luka akava pisinda, verovatno, đi sar ko 65. berš palo Hrist.

O Luka pisini akava lil e Isusestar e Teofilese

¹ Cenimeja Teofile.

Sar so džane, but džene lelje te pisenen oto događaja zako save o Devel dinda plo lafi, a save pherdile maškar amende. ² On pisinde adalestar palo adava sar so o manuša, kola dikhle adala događaja, vačerde amende. Adala manuša dikhle adava pana oto anglunipe e Mesijasere dživdipastar ki phuv. On ule sluge e Devlesere te sikaven amen o lafi e Mesijastar. ³ Ađahar hem me, palo so oto anglunipe šukar ispitujindum sa adava, mangljum tuće sa palo redo te pisinav. ⁴ Čerđum adava te šaj ove uverime dai čače sa adava so sikliljan e Mesijasere dživdipastar.

O anđeo phenela so ka bijandol o Jovan o Krstitelj

* ^{1,5} O Avija inele šerutno akala grupakoro oto sveštenici hem sare on inele potomci e Aronesere, kova inele prvo svešteniko e izraelesoro (dikh2. Dnev 24). † ^{1,5} Sa o sveštenici inele oto pleme e Aronesoro. ‡ ^{1,9} O sveštenici valjande te tharen o gudlo-mirišljavo tamjan sar prinos e Devlese đijekh sabajle hem đijekh rat ko posebno oltari savoi ano hram. § ^{1,15} O Jovan inele posvetime e Devlese te čerel but bitno buti. O Devel naredinda da o Jovan na tromal te pijel mol sar znako adalestar soi posvetime. * ^{1,17} ko original terđola: “te irini o vile e dadengere nakoro čhave hem okolen so na šunena te irini nakori mudrost e pravednikonengiri.”

⁵ Ked o Irod inele caro ani Judeja, nesavo manuš palo anav Zaharija inele svešteniko e izraelconengoro. Ov inele svešteniko oto redo e Avijasoro.* E Zaharijasiri romni da inele oto pleme e Aronesoro.† Lakoro anav inele Jelisaveta. ⁶ O Zaharija hem i Jelisaveta inele pravedna anglo Devel adalese so živinde palo sa o naredbe hem o zakonja e Gospodesere. ⁷ Na inolen čhave adalese so i Jelisaveta našti ine te ačhol khamni, a soduj džene već purandile.

⁸ Jekh dive ked e Zaharijasiri grupa oto sveštenici kandlja ano Hram, tegani hem o Zaharija čerela ine pli buti sar svešteniko anglo Devel. ⁹ Palo pumaro adeti, o sveštenici frdinde o barbuti te dikhen ko te đerdini ko Svetišće e Gospodesoro. I ađahar pelo upro Zaharija te đerdini ano Hram e Gospodesoro te kadini.‡ ¹⁰ Đikote o Zaharija kadinda ano Hram, sa o čedime manuša molinena pe ine avrijal.

¹¹ A ano Hram e Zaharijase mothovđa pe o anđeo e Gospodesoro. Terdino ki desno strana oto oltari kotar kadinda pe. ¹² Ked dikhlja le o Zaharija, darandilo but.

¹³ A o anđeo phenda lese: “Ma dara, Zaharija! O Devel šunđa ti molitva. Ti romni i Jelisaveta ka bijani će čhave, i ka de le anav Jovan.

¹⁴ Ka ove but radosno zbog leste hem but džene ka radujinen pe so ov ka bijandol.

¹⁵ Ka ovel baro manuš anglo Gospod. Niked na ka pijel mol hem ništa sostar šaj te mačol pe.§ Ka ovel pherdo e Svetone Duhoja pana pe dajaće ano vođi.

¹⁶ Bute Izraelconen ka irini anglo Gospod, anglo lengoro Devel.

¹⁷ Ka džal anglo Gospod sar glasniko ano duho hem ano zoralipe savo inele e purane proroko e Ilija. Ka mirini e daden lengere čhavencar hem ka čerel da okola kola na šunena e Devle te oven mudra sar o manuša kola čerena okova so o

Devel phenela dai šukar.* Sa akava ka cérel sar te pripremini e narodo te šaj oven spremna zako e Gospodesoro aviba.”

¹⁸ I o Zaharija pučlja e anđele: “Sar me te džanav da čače ka ovel adava so phendān? Me injum purano hem mli romni da beršali.”

¹⁹ A o anđeo phendā lese: “Me injum o Gavriilo, o anđeo kova terđola anglo Devel† te kandel le. O Devel bičhalđa man te vačerav tuja hem te anav će akava šukar lafi. ²⁰ I ače, ka ove laloro, na ka šaj te vačere sa đi o dive ked adava ka ovel. Ađahar ka ovel adalese so na verujindān mle lafonende save ka oven čače ko pravo vreme.”

²¹ Sar o anđeo vačeri ine e Zaharijaja, o manuša adžicerde e Zaharija te ikljol pučindoj pumen so edobor ačhilo ko sveto than e hramesoro. ²² A ked o Zaharija iklilo, našti ine te vačeri olenkar. O Zaharija čerela ine nesar te mothoj lende vastencar, ali ačhilo laloro. O manuša xalile da o Devel mothovđa lese nešto ko sveto than e hramesoro.

²³ Ked pherdile o dive oto lesoro kandiba ano Hram, o Zaharija dželo čhere. ‡ ²⁴ Na nakhlo but, i lesiri romni i Jelisaveta ačhili khamni. Pandž masek na iklili avri taro čher.§ Phendā: ²⁵ “O Gospod čerđa te šaj ačhovav khamni. Akana mothovđa maje pli milost hem cidindā mli lađ anglo manuša.”*

O anđeo phenela e Marijaće so ka bijani e Isuse e Mesija

²⁶ Ked i Jelisaveta inele šofto masek khamni, o Devel bičhalđa ple anđele e Gavriilo ki tikori diz Nazaret ani regija Galileja. ²⁷ Adari valjandā te legari o lafi e Marijaće koja pana inele čhaj. Oj inele mangli e muršese palo anav Josif, kova inele oto pleme e carosoro e Davidesoro. ²⁸ Ked alo o anđeo, phendā e Marijaće:

† 1,19 kova terđola anglo Devel Akavai phendo sar ukor e Zaharijase. O prisutnost e Gavrilosoro, kova avela direktno taro Devel, valjandā ine te ovel dovoljno dokaz e Zaharijase. ‡ 1,23 1. Te mangaja te ova olesere učenci, valjani te ova mule zako adava so amen korkore mangaja hem zaki amari volja, hem valjani te ova spremna te čera sa so ov phenela amende. § 1,24 Palo pandž masek ka dičhol dai khamni. Tegani o manuša na ka asan ine e Jelisavetaće vačerindoj da pana našti ačhol khamni. * 1,25 Akate vačeri pe oti lađ savi inola adalese so našti ine te oven la čhave. † 1,28 Radujin tut! Šaj te prevodini pe hem sar “Zdravo!” ‡ 1,30 Ko original terđola “arakhljan milost koro Devel”. I fraza “te arakhi milost” značini te ovel šukar prihvatime nekastar: “O Devel odlučindā te del tut pli milost” ili “O Devel mothoj pli ljubaznost.” § 1,32 baro baro manuš, ka ovel le baro autoritet. * 1,32 ko original terđola: ‘ka del le o tron lesere dadesoro e Davidesoro.’

“Radujin tut!† O Gospodi but milostivno premala tute!”

²⁹ A i Marija but uznemirinda pe taro e andeosere lafija, i pučlja pe so šaj te ovel adava pozdrav. ³⁰ A o anđeo phendā laće: “Ma dara, Marije! O Devel mothovđa će plo šukaripe!‡ ³¹ Ače, ka ačhove khamni hem ka bijane čhave, i ka de le anav Isus.

³² Ov ka ovel baro§ hem ka vičini pe Čhavo e Najbare Devlesoro.

O Devel o Gospod ka del le autoritet te vladini sar caro, sar so vladindā lesoro prasad o David.*

³³ Ka carujini upro pleme e Jakovesoro zauvek; zako lesoro carstvo na ka ovel kraj.

³⁴ Tegani i Marija pučlja e anđeo: “Sar šaj te ovel adava ked me pana injum čhaj?”

³⁵ A o anđeo phendā laće: “O Sveto Duho ka huljel upra tute hem o zoralipe e Najbare Devlesoro ka učhari tut.

Adalese adava čhavo, kole ka bijane, ka ovel sveto hem ka vičini pe Čhavo e Devlesoro.

³⁶ Eče, ti bibi i Jelisaveta da, ko purane berša, ačhili khamni hem ka bijani murše. I oj, kolaće sare džande da našti te ačhol khamni, akanai šov masek khamni. ³⁷ Jer o Devel sa šaj te cérel!”

³⁸ Tegani i Marija phendā: “Ače, slušk-inja e Gospodesiri injum. Nek ovel maje palo klo lafi.” I o anđeo dželo olatar.

I Jelisaveta pendžari da i Marija akhari e Mesija ano vođi

³⁹ Adala dive i Marija spremindā pe hem sidarda ko bregalo krajo, ki jekh diz ani regija Judeja. ⁴⁰ Ked resli adari, đerdindā ko čher e Zaharijasoro hem pozdravindā e Jelisaveta. ⁴¹ I ked i Jelisaveta šundā e Marijakoro pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdindā olaće ano vođi, a oj pherdili e Svetone Duhoja. ⁴² I bare glasoja phendā e

Marijaće: “Najblagoslovime injan maškaro đuvlja hem blagoslovime o čhavoro kole akhareja ano vođi! ⁴³ Akavai bari čast maje so tu, mle Gospodesiri daj, aljan kora mande.† ⁴⁴ Adalese so ked šundum to pozdrav, o čhavoro oti radost zorale mrdinda maje ano vođi. ⁴⁵ Blago tuće so verujindan da ka ovel adava so phendā će o Gospod!”

I Marija hvalini e Devle

⁴⁶ Tegani i Marija phendā:
“Barjari mlo vilo e Gospode;
⁴⁷ Radosnoi mlo duho ano Devel, ano mlo Spasitelj
⁴⁸ so ulo milostivno upri pli na edobor bari sluškinja.
I aće, od akana sa o generacije ka phenen da injum blagoslovime đuvli,
⁴⁹ adalese so but šukaripe ćerđa maje o Zoralo Devel kasoro anavi sveto!
⁵⁰ Ovi milostivno e manušenje oto sa generacije kola darana olestar.
⁵¹ Ple zorale vasteja ćerđa bare buća; frdinda pestar e manušen kolai barikane ano pumare vile.
⁵² Peravđa e vladaren taro lengoro tron, a vazdinda e poniznonen.
⁵³ Čaljarda e bokhalen šukaripnaja, a čučen muklja e barvalen.
⁵⁴ Pomožinda e Izraelconende, ple slugende.
Na bisterđa te ovel milostivno‡
⁵⁵ e Avraamese hem lesere potomkose zauvek,
sar so dinda plo lafi amare pradadende.”
⁵⁶ I Marija ačhili e Jelisavetaja đi ko trin masek, i tegani irinda pe čhere.

Bijandilo o Jovan o Krstitelj

† 1,43 ko original terđola: ‘Sar adava mle Gospodesiri daj te avel đi mande?’ ‡ 1,54 O Devel našti bistrel. Ked o Devel ‘podsetini pe’, adava znaćini da o Devel ćerela nešto palo adava so dinda plo lafi pana angleder. Akava vaćeri oto e Devlesoro dindo lafi e Avraamese (“adalese so dinda plo lafi amare puranende da ka ovel milosrdno”). 1,55 Gal 3,16 § 1,64 ko original terđola: ‘phravdilo lesoro muj hem lesiri čhib’ * 1,66 razmislinde ko original terđola: ‘čhivde pumende ano vile’ † 1,66 upro leste o vas e Gospodesoro. Ked phenela pe “o vas e Gospodesoro”, mislini pe upro zoralipe e Gospodesoro. “E Gospodesoro zoralipe inele oleja” ili “O Gospod zorale radinda oleja/ano leste”. ‡ 1,69 e zorale Spasitelje ko original terđola: ‘i šing oto spasenje’. I šing e životinjakiri inele simbol lakere zoralipnastar te branini pe. E Mesijastar vaćeri pe dai ov šing savi isi la zoralipe te spasini o Izrael sar “neko e zoralipnaja te spasini amen”. § 1,69 oto pleme e carosoro e Davidesoro Ko original terđola: “Ano čher lesere slugasoro e Davidesoro”. E Davidesoro ‘čher’ akate predstavini lesere porodica, po precizno, lesere potomstvo: “ani porodica lesere slugasiri e Davidesiri” ili “kovai potomko lesere slugasoro e Davidesoro”. * 1,71 O lafi “vas” akate predstavini zoralipe savo bišukar manuša koristinena protiv e Devlesoro narodo.

⁵⁷ A e Jelisavetaće alo o dive te bijani, i bijandā murše. ⁵⁸ Ked lakoro jeri hem lakere komšije šunde so o Devel ćerđa laće baro šukaripe, radujinde pe olaja.

⁵⁹ A ked e čhavore inele ofto dive, koro Zaharija čedinde pe o manuša zako obreziba e čhavoresso. I mangle te den le lesere dadesoro anav-Zaharija, ⁶⁰ ali i Jelisaveta phendā: “Na! Lesoro anav ka ovel Jovan!”

⁶¹ A on phende laće: “Niko te jerjestar na vićini pe ađahar.” ⁶² I vastencar pućle e Zaharija savo anav mangela te del ple čhavore. ⁶³ Tegani o Zaharija rodinda te den le jekh tikori phal zako pisiba hem pisinda: “Lesoro anavi Jovan.” I sare začudinde pe. ⁶⁴ I otojekhvar o Zaharija šaj ine palem te vaćeri,§ i lelja te slavini e Devle.

⁶⁵ I uklinda i dar sa lengere komšijen. Ko sa o bregalo krajo e Judejakoro vaćerđa pe adalestar so ulo. ⁶⁶ I sare kola šunde adava, razmislinde* adalestar hem phende: “Akava čhavoro isi te ovel baro manuš. Čaćei upro leste o vas e Gospodesoro.”†

O Zaharija prorokujini e Mesijastar hem e Jovanestar

⁶⁷ A o Zaharija, e Jovanesoro dad, pherdilo e Svetone Duhoja hem prorokujinda:

⁶⁸ “Slava e Gospodese e Izraelesere Devlese adalese so alo hem otkupinda ple narodo!

⁶⁹ Vazdinda amende zorale Spasitelje‡ oto pleme e carosoro e Davidesoro§, ple slugasoro

⁷⁰ sar so vaćerđa pana angleder kroz o muja ple svetone prorokonengere.

⁷¹ Vazdinda amende zorale Spasitelje te spasini amen amare dušmanjendar hem sa e manušengere vastendar* kola mrzinena amen.

⁷² Mothovđa milost amare pradadende

hem ispuninda plo sveto savez,
⁷³ i sovli savi xalja e Avraamese amare
 pradadese:

⁷⁴ so ka ikali amen amare dušmanjengere
 vastendar

te šaj kanda le bizi dar

⁷⁵ ano svetost hem ano pravednost anglo
 leste

sa đikote injam dživde.

⁷⁶ A tu Jovane, mlo čhavo, ka ove pendžardo
 sar proroko e Najbare Devlesoro,
 adalese so ka dža anglo Gospod te phrave
 lese o droma.

⁷⁷ Ka sikave lesere narodo sar te pendžaren
 o spasenje

prekalo oprostiba lengere greja

⁷⁸ palo amare Devlesoro milosrdno vilo

palo savo o svetlost odupral† ka avel kora
 amende sar ikljobja e khamesoro,

⁷⁹ te svetlini okolende so bešena ani tom-
 ina‡ hem ani senka e meribnasiri§,
 te legari amen ko drom oto mir.”*

⁸⁰ A o čhavoro o Jovan barjola ine hem
 zoraljola ano duho. Ked barilo, živinda ani
 pustinja sa đikote na ikliło anglo Izraelci te
 propovedini.

2

O Isus bijandilo (Mt 1,18–25)

¹ A ano adava vreme ked o Jovan bi-
 jandilo, o caro o Avgust naredinda te ćerel
 pe popis oto sa o manuša ano carstvo e
 rimesoro. ² Adava inele prvo popis ćerdo
 sar o Kvirinije ine vladini ani Sirija. ³ I sa
 o manuša džele ko dizja kaj beše lengere
 preci te prijavinen pe zako popis.

⁴ Ađahar da o Josif, adalese so inele
 potomko e carosoro e Davidesoro, dželo

tari diz Nazaret oti regija Galileja ko gav
 Vitlejem* oti regija Judeja, kote o David
 bijandilo. ⁵ Dželo adari sar te prijavini pe
 zako popis pe verenicaja e Marijaja koja
 inele khamni. ⁶ I sar on inele ano Vitlejem,
 alo e Marijakoro vreme te bijani. ⁷ I bijanda
 ple prvone čhave. Paćarda le hem pašljarda
 le ano jasle† adalese so ki gostionica‡ na
 inele than olende.§

O anđelja vaćerena e pastirende so bijandilo o Spasitelj

⁸ Adaja rat paše uzalo Vitlejem inele
 nesave pastirija kola arakhena ine pumare
 bakren ko polje. ⁹ I otojekhvar o anđeo
 e Gospodesoro terdino uzalo lende hem
 i slava e Gospodesori osvetlinda len, i on
 but darandile. ¹⁰ A o anđeo phenda lende:
 “Ma daran! Aće, anava tumende šukar
 lafi oto baro bahtalipe savo ka ovel sa e
 manušende! ¹¹ Avdive, ani diz ani savi
 bijandilo o caro o David, bijandilo tu-
 mende o Spasitelj kovai o Hrist o Gospod.
¹² Akava ka ovel tumende znako palo savo
 ka pendžaren le: ka arakhen e čhavore
 paćarde hem sar pašljola ano jasle.”

¹³ Otojekhvar uzalo anđeo pojavinda pe
 bari vojska e anđelendar* koja hvalinda e
 Devle vaćerindoj:

¹⁴ “Slava ko učipe† e Devlese,
 a ki phuv mir e manušende kolencar o
 Devel zadovoljno!”

¹⁵ I ked o anđelja irinde pe ko nebo, o
 pastirija phende jekh averese: “Hajde te
 dža đi o Vitlejem hem te dikha adava so ulo,
 so phenda amende o Gospod.”

¹⁶ I džele sigate, hem arakhle e Marija, e
 Josife hem e čhavore sar pašljola ano jasle.

¹⁷ A ked dikhle e čhavore, vaćerde averende

† 1,78 svetlost odupral O Svetlost but puti metafora zako čačipe. Akate vaćeri pe oto duhovno čačipe save o Spasitelj ka del le sar dai ikljobja e khamesoro palo savo i phuv ovela rasvetlime. Dikh Mal 4,2. ‡ 1,79 ani tomina Akatei ‘i tomina’ metafora zako nedostatak oto duhovno čačipe. Akate vaćeri pe e manušendar kolende falini o duhovno čačipe sar te phene da bešena ani tomina: “o manuša kola na džanen o čačipe”. § 1,79 ani senka e meribnasiri I senka but puti predstavini nešto so sigate ka ovel. Akate vaćeri pe oto meriba savo avela. * 1,79 drom oto mir metafora zako živiba savo legari đi adava e manuše te ovel mir e Devleja: “te živini pe mirno dživdipe” ili “te phirel pe dromeja savo legari di o mir”. * 2,4 Vitlejem Iako o Vitlejem inele tikori diz, adari o caro o David inele bijando hem inele jekh proroštvo da o Mesija ka bijandol adari (Mih 5,2). † 2,7 jasle Akava inele sar kutija ili okvir ano savo o manuša ine čhivena pus hem aver nešto xajbnase e životinjende. Verovatno na inele melalo hem šaj ine te ovel andre nešto kovlo hem šuko, nešto sar pus, hem ađahar inele kovlo zako čhavore. O životinje but puti inele čhivde paše uzalo čhera te oven ko sigurno hem te šaj po lokhe te parvaren pe. I Marija hem o Josif beše ani prostorija savi inele koristime zako životinje. ‡ 2,7 gostionica čher kote lovende šaj te xal pe hem te sovel pe § 2,7 na inele than olende Verovatno adalese so but manuša ale ano Vitlejem te prijavinen pe zako popis. * 2,13 vojska e anđelendar ko original terdola: ‘vojska e nebosiri’ † 2,14 ko učipe ili ‘ko nebo’

sa so ine lenđe phendo e čhavorestar. ¹⁸ I sare kola šunde e pastiren inele zadivime.

¹⁹ A i Marija pamtinđa sa so vačerde laće † hem razmislinđa adalestar. § ²⁰ I o pastirija dželefse slavindoj hem hvalindoj e Devle za sa okova so šunde hem so dikhle adahar sar so ine lenđe vačerdo.

²¹ Ked nakhle ofto dive, ked e čhavore valjande te obrezinen, * dinde le anav Isus-sar so vičinđa le o anđeo angleder so i Marija ačhili khamni.

I Marija hem o Isus ano Hram, palo Zakoni

²² Ked alo o vreme zako adeti e dajakere kosljaribnasoro savo palo e Mojsijasoro zakoni † valjandā te ćerel pe palo adava so o čhavoro bijandōla, ande e Isuse ano hram ko Jerusalem te preden le † e Gospodese ²³ (sar so pisini ano zakoni e Gospodesoro: “Đijekh murš prvenco te ovel posvetime e Gospodese”) ²⁴ hem te den žrtva (sar soi vačerdo ano zakoni e Gospodesoro: “duj tikore golubija ili duj terne golubija”).

O Simeon dikhela e Mesija hem prorokujini

²⁵ I tegani ano Jerusalem inele manuš palo anav Simeon. Ov inele pravedno hem pobožno. Adžićeri ine te avel o Mesija te spasini e Izraelconen § hem o Sveto Duho inele upro leste. ²⁶ O Sveto Duho mothovđa lese da angleder so ka merel, ka dikhel e Mesija e Gospodesere. ²⁷ I o Sveto Duho phendā lese te džal ko Hram, * i ov dželo. Tegani o Josif hem i Marija ande e čhavore e Isuse ano Hram sar te ćeren o adeti savoi palo e Mojsijasoro zakoni. ²⁸ Ked o Simeon dikhlja e čhavore e Isuse, lelja le ki angali hem hvalinđa e Devle vačerindoj:

† ^{2,19} sa so vačerde laće na samo so vačerde laće o pastirija, nego hem adava so vačerda laće o anđeo (1,31–35), a verovatno hem adava so vačerda laće i Jelisaveta (1,42–45). § ^{2,19} I Marija smatrinđa adava so ine laće phendo lakere čhavestar dai dragoceno: “radosno/brižljivo ine setini pe adale lafonendar.” * ^{2,21} obrezinen O zakonja saven o Devel dinđa e jevrejengere vernikonende rodena obreziba e murše čhavesoro hem posebno žrtva savi e čhavesoro dad hem i daj valjani te den (3. Mojs 12,1–3). † ^{2,22} Dikh ano 3. Mojs 12,1–4. † ^{2,22} te preden le ko original terđola ‘te mothoven le’. ^{2,23} 2. Mojs 13,2 ^{2,24} 3. Mojs 12,8 § ^{2,25} adžićerda te avel o Mesija te spasini e Izraelconen Ko original terđola ‘adžićeri ine e Izraelesiri uteha.’ * ^{2,27} ko Hram “ko boro e hramesoro.” Samo o sveštenici šaj ine te đerdinen ko Hram. † ^{2,30} spasenje vaćeri e manušestar kova ka anel spasenje e čhavore e Isuse–kole o Simeon ićeri: “e Spasitelje kole tu bičhaldan” ili “okole kole tu bičhaldan te spasini amen” † ^{2,32} svetlo Akaja metafora znaćini da o čhavoro ka pomožini e manušende te dikhen hem te xaljojen ko isto naćin sar so o svetlo pomožini e manušende te dikhen šukar. § ^{2,34} te peren hem te ušten “Te peren” znaćini te ciden pe taro Devel, te oven osudime ili te oven uništíme, a “te ušten” znaćini te aven po paše e Devlese, te oven blagoslovime ili te oven spasime. * ^{2,35} o maći znaćini ‘i bari tuga’. † ^{2,36} e Asiresoro O Asir inele jekh oto dešuduj čhave e Jakovesere. † ^{2,37} oftovardešustarto berš akava šaj te znaćini: 1. oj inele udovica 84 berš ili 2. oj tani udovica kola akana isi 84 berš. ^{2,38} Is 52,9

²⁹ “Gospode, akana šaj me, o sluga klo, te merav ano mir sar so phendān maje.

³⁰ Adalese so mle jaćha dikhle o spasenje † savo avela tutar,

³¹ savo spremindān anglo sa o nacije.

³² Akava spasenje ka ovel svetlo † te mothoj tut avere nacijende hem anela slava te narodose, e Izraelconende.”

³³ E Isusesoro dad hem i daj divinde pe adaleja so o Simeon vačerda olestar. ³⁴ Tegani o Simeon blagoslovindā len hem phendā e Marijaće, e Isusesere dajaće: “Dikh, akavai čhavoro birime te ćerel buten ano Izrael te peren hem bute averen te ušten. § Ovi odredime te ovel e Devlesoro znako, ali but džene ka odbacinen le. ³⁵ Adava ka ovel sar te mothoven pe bute manušengere garavde mislija. A o maći * ka posaj ti duša.”

I Ana zahvalini e Devlese zako Mesija

³⁶ A adari da inele i proroćica i Ana, i čhaj e Fanuilesiri, oto pleme e Asiresoro †. Oj inele ano purane berša. Efta berš živindā ple romeja, ³⁷ a palo adava živindā sar udovica đi oftovardešustarto berš. † Stalno inele ano Hram, i dive i rat slavindā e Devle ano postiba hem ano moliba. ³⁸ I samo so o Simeon završindā ple vaćeribnaja, i Ana nakhini đi o Josif hem i Marija zahvalindoj e Devlese zako čhavoro. I lelja te vaćeri e čhavorestar sarijende adari kola adžićerde upro Devel te oslobodini o Jerusalem.

³⁹ Ked o Josif hem i Marija ćerde sa soi palo zakoni e Gospodesoro phendo te ćeren e čhavesoro dad hem i daj, irinde pe ki

pumari diz Nazaret ki Galileja. ⁴⁰ A o čhavoro barjola ine hem zoraljola. Pherđola ine mudrost hem i milost e Devlesiri inele upro leste.

O terno čhavo o Isus vaćeri e učiteljencar ano Hram

⁴¹ E Isusesoro dad hem i daj đijekh berš zako prazniko Pasha džana ine ki diz Jerusalim. ⁴² Ked e Isuse inele dešuduj berš, palo adeti, hem ov dželo olencar te slavini o prazniko ko Jerusalim. ⁴³ Ked nakhlo o prazniko, o Josif hem i Marija lelje te džanfse, a na džande so lengoro čhavo o Isus ačhilo ano Jerusalim. ⁴⁴ Sar mislinde dai o Isus maškaro manuša kola putujinde olencar, džele jekh dive phirindoj i lelje te roden le maškaro pumarende hem maškaro pendžarutne. ⁴⁵ I ked našti ine te arakhen le, irinde pe ko Jerusalim te roden le. ⁴⁶ I o trito dive arakhle le ano Hram sar bešela maškaro e verakere učitelja, sar šunela len hem pučela len. ⁴⁷ I sare kola šunde e Isuse, divinde pe lesere džandipnase hem lesere iribnase ko pučiba.

⁴⁸ I ked dikhlja le lesoro dad hem lesiri daj, inele iznenadime. Lesiri daj phenđa lese: “Vaćer sose adava ćerđan amende, mlo čhavo? To dad hem me but darandiljam hem rodinđam tut!”

⁴⁹ A o Isus pučlja len: “Sose rodinđan man? Na džanđan li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher?”[§] ⁵⁰ A i Marija hem o Josif na xalile so o Isus manglja te phenel lenđe adaleja.

§ 2,49 Na džanđan li so valjani te ovav ano mle Dadesoro čher Lesoro dad hem lesiri daj valjande te džanen zaki buti zaki savi lesoro Dad bičhalđa le. O Isus, o Čhavo e Devlesoro, džanđa dai o Devel lesoro pravo Dad (a na o Josif, e Marijakoro rom). * 2,51 ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo Oto sa so i Marija šunđa, vaćeri pe sar dai blago savo oj brižljivo pamtinđa hem vrednujinda: “brižljivo setini pe ine oto sa adava”. † 2,52 ulo po mudro hem barilo Akate vaćeripe oto mentalno hem fizičko barjojba. ‡ 2,52 Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušende. Akava vaćeri oto duhovno hem društveno barjojba. Akava šaj te vaćeri pe hem ađahar: “O Devel blagoslovinda le sa više hem više, a o manuša mangle le sa više hem više.” * 3,1 palo amaro kalendari adavai 27. ili 28. berš. † 3,1 O Irod, o Filip hem o Lisanije inele “tetrarsija”. O lafi “tetrarh” mislini pe upro manuš oti vlada kova vladini ine upro jekh kotor oto e Rimesoro carstvo. Đijekh tetrarh inele talo autoritet e rimesere carosoro. O carstvo e Irodesoro “e Baresoro”, kova inele caro ano vreme ked o Isus bijandilo, inele ulavdo ko štar kotora palo lesoro meriba, a adale kotorencar vladinde lesere čhave sar “tetrarsija” ili “vladarija upro štarto kotor”. Đijekh kotor inole jekh ili više potikore kotora save vičinde pe regije, sar so inele i Galileja hem i Samarija. ‡ 3,2 o Ana hem o Kajafa inele bare sveštenici ili šaj te prevodini pe ađahar: “dok o Ana hem o Kajafa kandle zajedno sar bare sveštenici.” O Ana inele baro svešteniko, a o Jevreja ađahar ine pendžarena le čak hem palo adava so o Rimljanja čhivde lesere đamutre e Kajafa te zamenini le sar baro svešteniko. § 3,4 O manuša akava ćerena ađahar so pokajinena pe zako pumare greja: “Pripreminen tumen te šunen e Gospodesoro lafi ked ka avel” ili “Pokajinen tumen hem oven spremna o Gospod te avel.” * 3,5 Ked o manuša pripreminena o drom zako caro kova avela, peravena o uče thana hem pherena o rupe te šaj o drom te ovel ravno. Akavai kotor oti metafora savi počinda ko stih angleder akalestar. 3,6 Is 40,3–5

⁵¹ I palo adava, o Isus irinđa pe olencar ko Nazaret hem ine lenđe poslušno. A lesiri daj ićerđa pese ano vilo sa adava so ulo.* ⁵² A o Isus ulo po mudro hem barjola ine.† Sa više barjola ine ano jača e Devlese hem e manušende.‡

3

O Jovan o Krstitelj pripremini o drom e Isusese

(Mt 3,1–12; Mk 1,2–8; Jn 1,19–28)

¹ Ked o caro o Tiberija vladinđa upro e Rimesoro carstvo dešupandžto berš,* o Pontije Pilat vladinđa ani Judeja, o Irod vladinđa ani Galileja, a lesoro phral o Filip vladinđa ani Itureja hem ani Trahonitada, o Lisanije vladinđa ani Avilina,† ² hem o Ana hem o Kajafa inele šerutne sveštenici,‡ o lafi e Devlesoro alo e Zaharijasere čhave e Jovanese ki pustinja. ³ I o Jovan dželo ko sa o krajo e lenjakoro Jordan te propovedini e manušende da valjani te pokajinen pe zako pumare greja hem te oven krstime sar te mothoven dai lenđe oprostime o greja. ⁴ Sar so angleder pisinda o proroko o Isaija, o Jovan inele “o glaso so vičini ani pustinja:

‘Ćeren o drom e Gospodese,

ravnonen lese o droma!§

⁵ Đijekh dolina te pherđol

a đijekh planina hem brego te peren!

O bange droma te oven ispravime

a o hrapava droma te oven ravnome!*

⁶ I sa o manuša ka dikhen o spasenje savo avela taro Devel.’”

⁷ Akava o Jovan vačerđa butende kola iklile te krstini len: “E sapengere čhavalen!† Ko vačerđa tumende da šaj te našen tari e Devlesiri xoli savi avela?‡
⁸ Bijanen bijandipa§ savencar ka mothoven da čače pokajinden tumen! I ma mislinen dai dovoljno te phenen: ‘Amaroi prasad o Avraam.’* Phenava tumende da o Devel hem akale bendar šaj te vazdel čhaven e Avraamese. ⁹ Ače o tover oto sudo e Devlesoro več vazdime te čhinel o kašta ano koreno.† I đijekh kaš savo na bijani šukar bijandipe ka čhinel pe hem ka frdel pe ani jag.”

¹⁰ A o narodo pučlja le: “So valjani te čera?”

¹¹ O Jovan phenđa lenđe: “Kas isi duj gada, jekh valjani te del okolese kas nane. A kas isi xajbnase, te čerel isto adahar.”

¹² Nesave carinicija da ale te krstini len o Jovan, i phende lese: “Učitelju, so amen te čera?”

¹³ A ov phenđa lenđe: “Ma roden buderi porez okolestar so o zakoni phenela tumende te roden.”

¹⁴ I nesave vojnici da pučle e Jovane: “A so amen te čera?”

A ov phenđa lenđe: “Nikastar ma len love adahar so ka mothoven lenđe zoralipe ili so ka tužinen len xovavne hem oven zadovoljna tumara plataja.”

¹⁵ A o narodo adžičerđa e Mesija hem sare pučle pe nane li o Jovan o Mesija.
¹⁶ Adalese o Jovan phenđa sarijende: “Me krstinava tumen panjeja, ali avela o po

baro mandar, kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuča te phravav.‡ Ov ka krstini tumen e Svetone Duhoja hem jagaja.§
¹⁷ Ka šulaj o gumno* plo hem ka odvojini o điv tari pleva.† O điv ka čhivel pese ki šupa, a i pleva ka tharel jagaja savi na mudarđola.” ‡
¹⁸ Esavke da but avera lafija o Jovan phenđa e narodose sar te terini len te pokajinen pe hem vačerđa lenđe o šukar lafi.

¹⁹ A e vladare e Irode o Jovan ukorinđa adalese so lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada§ hem zako but avera bišukar buča so čerđa. ²⁰ Tegani o Irod čerđa aver bišukaripe: čhivđa e Jovane ko phandlipe.

O Jovan krstini e Isuse (Mt 3,13-17; Mk 1,9-11)

²¹ Ked sa o manuša krstinde pe, krstinda pe hem o Isus. I tegani sar ine o Isus molini pe, phravdilo o nebo, ²² a o Sveto Duho huljilo upro leste ano e golubesoro oblik. A taro nebo šundilo o glaso e Devlesoro: “Tu injan mlo čhavo o manglo! Tu injan mlo bahtalipe!”

E Isusesoro poreklo (Mt 1,1-17)

²³ O Isus počinđa pli služba* anglo narodo ked inole đi ko trijanda berš. O narodo smatrinda dai o Isus čhavo e Josifesoru.

O Josif inele čhavo e Ilijasoro.

²⁴ O Ilija inele čhavo e Matatesoro.

O Matat inele čhavo e Levijesoru.

O Levije inele čhavo e Melhisoro.

† 3,7 E sapengere čhavalen! Averčhane: ‘Bišukar manušalen!’ ‡ 3,7 O Jovan ukorini ine e narodo adalese so rodinde te krstini len sar te na kaznini len o Devel, ali na mangle te ačhaven pe pumare grejonendar. Šaj te prevodini pe da adahar: “Našti te našen tari xoli e Devlesiri samo adahar so ka oven krstime”. § 3,8 Bijanen bijandipa Ki akaja metafora o ponašanje e manušesoru uporedini pe e bijandipaja. Sar e luludatar so adžičeri pe te del bijandipe savoi primerno zaki lakiri vrsta, e manušestar kova vačeri da pokajinda pe adžičeri pe te živini sar o Devel so rodela lestar. * 3,8 Mislinde da o Devel na ka kaznini len adalese soi o Avraam lengoro prasad. † 3,9 O toveri metafora zaki kazna savi sigate ka avel: “O Develi sar o manuš kova čhivđa plo tover upro koreno e kaštengoro.” ‡ 3,16 kase na injum dostojno ni o dorikha oti obuča te phravav Adaleja o Jovan vačeri da nane dostojno ni lesoro robo te ovel. § 3,16 jagaja Akatei i ‘jag’ metafora ili zako ‘čistiba oto greja’ ili zako ‘sudo’. * 3,17 gumno Akavai than kote čedela pe o điv te odvojini pe tari pleva. † 3,17 E vilencar o điv frdela pe ano vazduho sar te šaj o zrnja e đivesere odvojinen pe tari pleva. O zrnjai po phare hem perena tele, a e pleva legari i barval. Akate o điv predstavini okolen kola pokajinde pe, a i pleva okolen kola na pokajinde pe. ‡ 3,17 O Jovan vačeri e Hristestar kova avela te sudini sar dai zemljoradniko kovai spremno te odvojini o zrnja e đivesere tari pleva: “ov ičeri i vila ano vasta adalese soi spremno” ili “ovi spremno sar soi o zemljoradniko spremno te čedel o điv.” § 3,19 lelja romnjače ple phralesere romnja e Irodijada E Mojsijasoro zakoni ano 3. Mojs 18,16; 20,21 na muklja e manušese te lel romnjače ple phralesere romnja đikote adava phral inele dživdo. O Jovan ukorinđa e Irode adalese so lelja ple phralesere romnja, a lesoro phral inele dživdo. * 3,23 pli služba sar Mesija

O Melhi inele čhavo e Janajesoro.
 O Janaj inele čhavo e Josifesoru.
²⁵ O Josif inele čhavo e Matatijesoru.
 O Matatij inele čhavo e Amosesoru.
 O Amos inele čhavo e Naumesoro.
 O Naum inele čhavo e Eslijasoro.
 O Eslija inele čhavo e Nangejesoro.
²⁶ O Nangej inele čhavo e Maatesoro.
 O Maat inele čhavo e Matatijesoru.
 O Matatije inele čhavo e Semeinesoro.
 O Semein inele čhavo e Josihesoru.
 O Josih inele čhavo e Jodasoro.
²⁷ O Joda inele čhavo e Joannesoro.
 O Joanan inele čhavo e Risasoro.
 O Risa inele čhavo e Zorovavelesoro.
 O Zorovavel inele čhavo e Salatiilesoro.
 O Salatiil inele čhavo e Nirisoru.
²⁸ O Niri inele čhavo e Melhisoro.
 O Melhi inele čhavo e Adisoru.
 O Adi inele čhavo e Kosamesoro.
 O Kosam inele čhavo e Elmadamesoro.
 O Elmadam inele čhavo e Iresoro.
²⁹ O Ir inele čhavo e Isusesoro.
 O Isus inele čhavo e Eliezeresoru.
 O Eliezer inele čhavo e Jorimesoro.
 O Jorim inele čhavo e Matatesoro.
 O Matat inele čhavo e Levijesoru.
³⁰ O Levije inele čhavo e Simeonesoro.
 O Simeon inele čhavo e Judasoro.
 O Juda inele čhavo e Josifesoru.
 O Josif inele čhavo e Jonamesoro.
 O Jonam inele čhavo e Eliakimesoro.
³¹ O Eliakim inele čhavo e Melejasoro.
 O Meleja inele čhavo e Menasoro.
 O Mena inele čhavo e Matatasoro.
 O Matata inele čhavo e Natanesoro.
 O Natan inele čhavo e Davidesoro.
³² O David inele čhavo e Jesejesoro.
 O Jesej inele čhavo e Jovidesoro.
 O Jovid inele čhavo e Voozesoro.
 O Vooz inele čhavo e Salmonesoru.
 O Salmon inele čhavo e Naasonesoru.
³³ O Naason inele čhavo e Aminadav-
 esoro.
 O Aminadav inele čhavo e Adminesoru.
 O Admin inele čhavo e Arnisoru.
 O Arni† inele čhavo e Esromesoru.
 O Esrom inele čhavo e Faresesoru.
 O Fares inele čhavo e Judasoro.
³⁴ O Juda inele čhavo e Jakovesoro.
 O Jakov inele čhavo i Isaakesoro.
 O Isaak inele čhavo e Avraamesoro.
 O Avraam inele čhavo e Tarasoro.

O Tara inele čhavo e Nahoresoro.
³⁵ O Nahor inele čhavo e Seruhesoru.
 O Seruh inele čhavo e Ragavesoro.
 O Ragav inele čhavo e Falekesoro.
 O Falek inele čhavo e Everesoru.
 O Ever inele čhavo e Salasoro.
³⁶ O Sala inele čhavo e Kainamesoro.
 O Kainam inele čhavo e Arfaksadesoro.
 O Arfaksad inele čhavo e Simesoro.
 O Sim inele čhavo e Nojesoro.
 O Noje inele čhavo e Lamehesoro.
³⁷ O Lameh inele čhavo e Matusalasoro.
 O Matusala inele čhavo e Enohesoro.
 O Enoh inele čhavo e Jaretesoru.
 O Jaret inele čhavo e Malaleilesoro.
 O Malaleil inele čhavo e Kainamesoro.
³⁸ O Kainam inele čhavo e Enosesoru.
 O Enos inele čhavo e Sitesoro.
 O Sit inele čhavo e Adamesoro.
 O Adam inele čhavo e Devlesoro.

4

O Isus na perela e bengese ko kušnje
 (Mt 4,1-11; Mk 1,12-13)

¹ A o Isus, pherdo e Svetone Duhoja, irinda pe tari len Jordan; i oto Duho inele legardo ko čučo than, ² kaj inele saranda dive iskušime e bengestar. I na xalja ništa adala dive, i ked on pherdile, tegani bokhalilo.

³ I o beng phenda lese: “Te injan o čhavo e Devlesoro, vačer akale barese te ovel maro.”

⁴ A o Isus phenda lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘O manuš na ka živini samo oto maro.’”

⁵ I o beng legarda le ko učo than hem mothovda lese đijekh carstvo e phuvjakoro otojekhvar, ⁶ i phenda lese: “Tuće ka dav sa akava zoralipe hem i slava olengiri adalese soi maje dindi, i dava la kase me mangava. ⁷ Adalese, te peljan ko kočija angla mande, sa ka ovel klo.”

⁸ I o Isus phenda lese: “Pisimei ko Sveto Lil: ‘Per ko kočija samo e Gospodese, te Devlese, hem samo ole kandel!’”

⁹ I o beng anda le ko Jerusalem hem čhivda le upro najučo than e Hramesoru hem phenda lese: “Te injan e Devlesoro čhavo, frde tut akatar tele! ¹⁰ Adalese soi pisime ko Sveto Lil: ‘Ka naredini ple andelende te arakhen tut,’ ¹¹ hem: ‘Ka

† 3,33 Umesto “čhavo e Adminesoru. O Admin inele čhavo e Arnisoru. O Arni inele čhavo e Esromesoru” ano nesave grčka rukopisija terđola samo “čhavo e Aramesoro. O Aram inele čhavo e Esromesoru”. 4,4 5. Mojs 8,3 4,8 5.

Mojs 6,13 * 4,11 Ps 91,11-12 † 4,12 5. Mojs 6,16

akharen tut ko vasta te na khuve tut preja ko bar.’ ”*
 †

¹² I Isus phenda lese: “Vačerdoi ko Sveto Lil: ‘Ma kušin e Gospode, te Devle.’ ”†

¹³ I ked završinda đijekh kušnja, o beng cidinda pe olestar đi nesavi aver prilika.

O Isus sikaj ani Galileja

(Mt 4,12-17; Mk 1,14-15)

¹⁴ I irinda pe o Isus, ano zoralipe e Duhosoro, ki regija Galileja, i šundilo o glaso olestar ko sa o krajo. ¹⁵ I sikavđa olende ano sinagoge hem inele pohvalime sarijendar.

E Isuse ispuđinena oto Nazaret

(Mt 13,53-58; Mk 6,1-6)

¹⁶ I alo ki diz Nazaret kote barilo hem, palo plo adeti ko dive e savatesoro, đerdinda ani sinagoga hem uštino te čitini. ¹⁷ I ine lese dindo o lil oto proroko Isaija. Ov phravđa o lil hem arakhlja o than kaj inele pisime:

¹⁸ “O Duho e Gospodesoroi upra mande, adalese so pomazinda man hem bičhalđa man te anav o šukar lafi e čororende, te proglasinav: da o phandle ka oven oslobodime,

e kororende ka irini pe o dikhiba,

o mučime ka oven slobodna,

¹⁹ te proglasinav o adžičerdo berš e Gospodesoro.” †

²⁰ Tegani phandlja o lil, irinda le e slugaste, i beštino te sikaj. I sare ani sinagoga dikhle ano leste. ²¹ A o Isus lejla te vačeri lenđe: “Avdive pherdilo o Lil savo šunden tumare kanencar.”

²² I sare vačerde šukar olestar hem inele zadivime oto šukar lafija save iklile lesere mujestar, i vačerde: “Nane li ov e Josifosoro čhavo?”

²³ A ov phenda lenđe: “Čače ka vačeren maje adaja poslovica: ‘Doktore, sasljar kore kore tut!’ So šunđam so ulo ano Kafarnaum, čer hem akate, ano than kote bariljan.” ²⁴ I phenda: “Čače, vačerava tumende, nijekh proroko nane prihvatime pese ko than kote barilo.

²⁵ I čače, vačerava tumende, inele but udovice ano Izrael ked o proroko o Ilija

živinda, ked na pelo bršin[§] trin berš hem šov masek i pojavisalo baro bokhalipe ki sa i phuv. ²⁶ I nijekhače olendar na inele bičhaldo o proroko Ilija sem ki e abandijen-giri diz Sarepta uzalo Sidon e udovicače. ²⁷ I inele but gubavci* ano Izrael ked o proroko o Jelisej živinda, i nijekh olendar na inele sasljardo sem o Neman o Sirijco.”

²⁸ I sare ani sinagoga pherdile xoli ked šunde adava. ²⁹ I uštindoj ispuđinde le tari diz, i legarde le upre ko brego upro savo lengiri diz inele vazdime te šaj frden le odupral. ³⁰ Ali o Isus nakhino maškar olende hem dželo.

O Isus ispuđini e demone e manušestar

(Mk 1,21-28)

³¹ I o Isus huljilo ani e galilejakiri diz Kafarnaum, i sikavđa e manušen ko dive e savatesoro. ³² I on inele zadivime lesere sikavibnaja adalese so lesoro vačeriba inele ano autoritet.

³³ A adari, ani sinagoga, inele manuš opsednutime e demonesere melale duhoja hem oto sa o glaso vičinda: ³⁴ “Oh, so mangeja amendar, Isuse Nazarećanine? Aljan li te uništine amen? Džanav ko tu injan: o Sveco e Devlesoro.”

³⁵ Tegani o Isus ukorinda le: “Phand to muj hem ikljov olestar!” I o demoni frdinda le ki phuv maškaro manuša, iklilo olestar hem ni xari na dukhavđa le.

³⁶ I sare začuđinde pe hem vačerde jekh avereja adahar: “Savo li vačeriba adava da ano autoritet hem ano zoralipe naredini e melale duhovende te ikljon i onda ikljona?”

³⁷ I o glaso e Isusestar dželo ko sa o pašutne thana.

O Isus sasljari e Petresere sasuja hem bute avere nambormen hem opsednutimen

(Mt 8,14-17; Mk 1,29-34)

³⁸ O Isus iklilo tari sinagoga hem dželo ko čher e Simonesoro. E Simonesere sasuja inele bari jag. I on zamolinde le te sasljari la. ³⁹ I o Isus terdino uzalo late, naredinda e jagače hem oj muklja la. I odmah uštini hem lejla te kandel len.

⁴⁰ Ked o kham huljilo,† sarijen kolen inele namborme manuša oto razna nambormipa, ande len koro Isus. A ov upra

‡ 4,19 Is 58,5-6; 61,1-2 § 4,25 ked na pelo bršin ko original terdola: ‘ked o nebo inele phandlo’ 4,26 1. Thag

17 * 4,27 gubavci I guba inele e kožakoro nambormipe. 4,27 2. Thag 5,1-14 † 4,40 Ked o kham huljilo adava značini da nakhlo o savato dive i adalese o manuša tromandile te anen pumare nambormen.

diyekhste olendar čhivda ple vasta hem sasljarđa len. ⁴¹ A butendar da iklile o demonja vičindoj hem vačerindoj: “Tu injan o Čhavo e Devlesoro!” O Isus pretinđa len hem na muklja len te vačeren adalese so džande dai ov o Hrist.

⁴² Ked dislilo, o Isus iklilo tari diz hem dželo ko jekh čučo than. I but džene rodinde le. Ale di leste hem na mukena le ine te džalfse olendar. ⁴³ A ov phenđa lenđe: “I ko avera dizja valjani te vačerav o šukar lafi oto carstvo e Devlesoro adalese so adalese injum bičhaldo.” ⁴⁴ I o Isus nastavinda te propovedini ano sinagoge e judejakere.

5

O Isus vičini e prvone učenikonen

(Mt 4,18-22; Mk 1,16-20)

¹ A jekhvar but džene čedinde pe uzalo Isus te šunen o lafi e Devlesoro, a ov terdino uzalo E galilejakoro jezero.* ² I dikhlja duj čamcija uzalo jezero savendar iklile o manuša kola dolena mačhen adalese so kosena ine pumare mreže. ³ I đerdinda ano jekh čamco, kova inele e Simonesor, i zamolinda le te cidel pe xari e phuvjatar, i bešindoj ano čamco, sikavđa e narodo.

⁴ A ked završinda o vačeriba, phenđa e Simonese: “Čhiv tut ko xor hem frden tumare mreže te šaj dolen mačhen.”

⁵ A o Simon phenđa: “Gospodarona, sa i rat dindam zori i ništa na dolindam, ali palo klo lafi ka frdav i mreža.” ⁶ I ked čerde adava, dolinde bute mačhen i lengere mreže lelje te pharavdon. ⁷ I vastencar mothovde pumare amalende, kola inele ko aver čamco, te aven te pomožinen lenđe. I on ale hem pherde soduj čamcija edobor da lelje te pherdon pani.

⁸ A ked dikhlja adava o Simon o Petar, pelo ko kočija anglo Isus vačerindoj: “Dža mandar, Gospode, me injum grešno manuši!” ⁹ Adalese so i dar prelelja ole hem sarijen kola inele oleja zbog o baro doliba e mačhengoro. ¹⁰ Ađahar da i dar dolinda e Jakove hem e Jovane, e Zevedejesere čhaven, kola inele e Simonesere amala.

I o Isus phenđa e Simonese: “Ma dara! Od akana manušen ka dole.”† ¹¹ I ked ikalde

o čamcija upri phuv, ačhavde sa hem dže palo leste.

O Isus sasljari e gubavco

(Mt 8,1-4; Mk 1,40-45)

¹² I jekhvar o Isus inele ki jekh diz, i nekotar anglo leste iklilo manuš pherdo gubaja. So dikhlja e Isuse, pelo anglo leste mujeja di phuv hem molinda le vačerindoj: “Gospode, te mangeja, šaj te sasljare man!”

¹³ I o Isus čhivda plo vas upro leste hem phenđa: “Mangava, ov sasljar do!” I otojekhvar i guba cidinda pe olestar. ¹⁴ Tegani naredinda lese: “Ma vačer nikase akalestar, nego dža mothov tut e sveštenikose hem de žrtva adalese so injan sasljar do, sar so naredinda o Mojsije, te šaj ovel tut dokaz anglo manuša.”

¹⁵ A o glaso e Isusestar džala ine po dur, i but džene čedena pe ine te šunen le hem te oven sasljar do oto pumare nambormipa. ¹⁶ A ov ine cidela pe te molini pe ko thana kote na inele manuša.

O Isus mothoj so isi le pravo te oprostini o greja

(Mt 9,1-8; Mk 2,1-12)

¹⁷ I jekh dive o Isus sikavđa ano jekh čher, a o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, kola ale oto sa e galilejakere hem judejakere gava hem oto Jerusalem, beštine adathe. A o zoralipe e Gospodesoro inele upro Isus te sasljari. ¹⁸ I nesave manuša ande upri nosiljka jekhe manuše kova našti ine te phirel. Mangle te anen le andre hem te čhiven le anglo Isus. ¹⁹ I taro narodo našti ine te arakhen kotar te anen le andre, i uklinde upro čher hem odupral mukle le sa e nosiljkaja ko maškar anglo Isus.

²⁰ I ked o Isus dikhlja lengiri vera, phenđa: “Manušeja, oprostimej će te greja!”

²¹ I o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar lelje te vačeren ana pumende: “Kovai akava so hulini? Ko šaj te oprostini o greja sem o jekh Devel?”

²² A o Isus džanda lengere mislija, i phenđa lenđe: “Sose ađahar mislinena? ²³ Soi po lokhe te phenel pe: ‘Oprostimej će te greja’ ili te phenel pe: ‘Ušti hem phir?’

* 5,1 Aver anav zako Genisaretakoro jezero † 5,10 ‘Ka dole manušen’ simbolično značini: o Petar ka legari o Lafi e Devlesoro e manušende. 5,14 3. Mojs 14,2-32

²⁴ Ka dokažinav tumende da man, e Čhave e Manušesere, isi pravo te oprostinao o greja ki phuv.” Tegani irinda pe nakoro manuška kova našti ine te phirel hem phenda lese: “Tuće vačerava! Ušti, le ti nosiljka hem dža čhere!”

²⁵ I o manuška odmah uštino anglo lende, lelja i nosiljka hem dželo slavindoj e Devle. ²⁶ I sare začudinje pe, hvalinde e Devle, pherdile dar hem vačerde: “Avdive dikhljam čudesija!”

E Isusesiri buti te vičini e grešnikonen ko pokajiba

(Mt 9,9-13; Mk 2,13-17)

²⁷ I palo adava, o Isus iklilo adathar hem dikhlja e cariniko[‡] palo anav Levije sar čedela o porez[§], i phenda lese: “Phir pala mandel!” ²⁸ I ov uštino, ačhavđa sa hem dželo palo leste.

²⁹ I čerđa lese o Levije baro xajba pese ano čher, hem adari inele but carinici hem avera kola beštine olencar uzalo astali. ³⁰ Tegani o fariseja hem lengere učitelja e Mojsijasere zakonestar mrmljinde vačerindoj e Isusesere učenikonende: “Sose tumen xana hem pijena e carinikonencar hem avere grešnikonencar?”

³¹ I o Isus phenda lende: “E sastende na valjani doktori, nego e nambormende. ³² Me na aljum te vičinov e pravednikonen^{*}, nego e grešnikonen te irinen pe taro greh ko Devel.”

E Isusesoroj sikajba nevo

(Mt 9,14-17; Mk 2,18-22)

³³ A on phende lese: “E Jovanesere e Krstiteljesere učenici but postinena hem molinena, adahar hem e farisejengere učenici, a te učenici stalno xana hem pijena.”

³⁴ A o Isus phenda lende: “Sar šaj te terinen e bijavesere vičimen te postinen, a adathej olencar o mladoženja? ³⁵ Ali ka aven o dive ked ka lel pe lendar e

mladoženja, tegani, ko adala dive, ka postinen.”

³⁶ I vačerđa lende akaja uporedba: “Nijekh na čhivela o kotor e neve fostanestar ko purano fostani; adalese so hem o nevo ka pharavdol, a ko purano na ka avel o kotor e nevestar. ³⁷ I niko na čorela i nevi mol ano purane morča. Te čerđa adahar, i nevi mol ka pharaj o morča hem ka čhordol, a o morča ka oven uništite.† ³⁸ Nego, i nevi mol valjani te čhorel pe ano neve morča. ³⁹ I nijekh, kova pilja purani, na mangela nevi, adalese so vačeri: ‘dovoljnoi i purani’.”[‡]

6

O Isus po baro hem oto savato

(Mt 12,1-8; Mk 2,23-28)

¹ Ko jekh savato o Isus nakhino maškaro njive. A lesere učenici čedinde e đivesoro klaso, morde le vastencar hem xale. ² Tegani nesave fariseja phende: “Sose čerena so na tromal pe ko savato palo e Mojsijasoro zakoni?”^{*}

³ O Isus phenda lende: “Sar na čitinden ano Sveto Lil adava o David so čerđa ked inele bokhalo hem okola da so inele oleja? ⁴ Đerdinda ano čher e Devlesoro, lelja o posvetime maro, savo nikase na inele muklo te xan sem e sveštenikonende, i xalja hem dinda okolende so inele oleja.” ⁵ I phenda lende: “Me, o Čhavo e Manušesoro injum gospodari e savatesoro.”

O Isus sasljari ko savato

(Mt 12,9-14; Mk 3,1-6)

⁶ Ko aver savato, o Isus đerdinda ki sinagoga hem sikavđa. Adari inele jekh manuška kasoro desno vas inele šuko. ⁷ Tegani o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja posmatrinena le ine te dikhen na li ko savato ka sasljari, sar te šaj tužinen le. ⁸ A ov džanda lengere mislija hem phenda e manušese kas inele šuko vas: “Ušti hem terđov ko maškar!” I ov uštino hem terdino.

[‡] 5,27 O Jevreja mrzinde e carinikonen adalese so o carinici inele Jevreja kola ule izdajnici adahar so inele bučarne e Rimljanengere kola osvojinde o Izrael. Adala carinici na inele poštena hem čorena ine o love e Izraelconendar.

[§] 5,27 sar čedela o porez ko original terđola: “sar bešela ki carinarnica”. ^{*} 5,32 Okolen kola šunena e Devle

[†] 5,37 Ked i nevi mol ine ušljola hem širini pe, tegani pharaj ine o purane morča, adalese so on našti ine više te širinen pe. [‡] 5,39 Akate vačeri pe da o sikajba e verakere vođengoro hem e Isusesoro nane ista. Poentai da o manuša kola navikninde ko purano sikajba na mangena te šunen neve stvarija save o Isus sikaj. 6,1 5. Mojs 23,25

^{*} 6,2 O fariseja ičerde pe ko adava da hem tikori buti ko savato sar soi ‘te morel pe vastencar xari klaso’ nane muklo te čerel pe palo e Mojsijasoro zakoni. 6,4 1. Sam 21,1-6

⁹ A o Isus phenda lende: “Te pučav tumen: soi muklo te ćerel pe ko savato: šukaripe ili bišukaripe? Te spasini pe ili te uništini pe o dživdipe?” ¹⁰ I dikhindoj sarijen, phenda lese: “Pružin to vas!” I ov ćerđa ađahar hem lesoro vas ulo sasto. ¹¹ A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar pherdile bari xoli hem vaćerde maškara pumende so te ćeren e Isusese.

*O Isus birini dešuduje apostolen
(Mt 10,1-4; Mk 3,13-19)*

¹² Adala dive, o Isus dželo ki gora te molini pe. I nakhavđa sa i rat ani molitva e Devlese. ¹³ Ked dislilo, vićinđa kora peste ple ućenikonen hem birinđa olen-đar dešudujen. Olen vićinđa “apostolja”: ¹⁴ e Simone kole vićinđa Petar, hem lesere phrale e Andreja, e Jakove hem e Jovane, e Filipe hem e Vartolomeje, ¹⁵ e Mateje hem e Toma, e Jakove e Alfejesere čhave hem e Simone kovai vićime Zilot,† ¹⁶ e Juda e Jakovesere čhave, hem e Juda e Iskariote,‡ kova ulo izdajniko.

*O Isus sikaj oto bahtalipe hem oto pharipe
(Mt 4,23-25; 5,1-12)*

¹⁷ I o Isus huljindoj e Dešudujencar, terdino ko ravno than. A adari inele pherdo lesere ućenici hem but narodo taro but thana e judejakere, đi hem tari diz Jerusalem, hem taro e tiresere hem e sidonesere pašutne thana savei uzalo more. ¹⁸ Ale te šunen le hem te oven sasljarde oto pumare nambormipa. A saslile hem okola kolen mućinde o melale duhija. ¹⁹ I sa o manuša rodinde te pipinen le adalese so baro zoralipe ikljola ine olestar hem sasljari sarijen.

²⁰ I o Isus dikhlja ano ple ućenici, i lelja te vaćeri:

“Bahtale injen tumen o ćorore, adalese soi o carstvo e Devlesoro tumaro!

²¹ Bahtalei okola kolai akana bokhale, adalese so ka oven ćaljarde!

Bahtalei okola kola akana rovena, adalese so ka asan!

²² Bahtale injen ked o manuša mrzinena tumen, ked odbacinena tumen, uvredinena tumen hem lađarena

tumen da injen bišukar adalese so verujinena ana mande, ano Čhavo e Manušesoro!

²³ Tegani radujinen tumen hem ripinen oto bahtalipe, adalese so adžiceri tumen bari nagrada ko nebo! Adalese so ađahar ćerena ine lengere pradada e prorokonencar ano lengoro vreme!

²⁴ Ali jao tumenđe e barvalenđe, adalese so već leljen tumari uteha!

²⁵ Jao tumenđe kola akana injen ćaljarde, adalese so ka oven bokhale! Jao tumenđe kola akana asana, adalese so ka tugujinen hem ka roven!

²⁶ Jao tumenđe ked sa o manuša vaćerena šukar tumendar! Adalese so ađahar vaćerena ine lengere pradada e xovavne prorokonendar ano lengoro vreme!”

*Mangen tumare dušmanjen
(Mt 5,38-48; 7,12)*

²⁷ “A vaćerava tumenđe so šunena: Mangen tumare dušmanjen! Ćeren šukaripe okolende so mrzinena tumen! ²⁸ Vaćeren šukaripe okolende so dena tumen armanja! Molinen e Devle okolende so ćerena tumenđe bišukaripe! ²⁹ Okolese kova khuvela tut ki čham, irin hem aver čham. Okolese kova lela to fostani, ma zabranin hem o gad. ³⁰ De đijekhese kova rodela tutar, hem ma rode palal okolestar kova lela tutar. ³¹ I sar so mangena avera te ćeren tumenđe, ađahar ćeren tumen olenđe.

³² Te mangljen samo okolen kola tumen mangena, ko ka vaćeri tumenđe hvala? Adalese so hem o grešnici mangena okolen kola olen mangena. ³³ Ađahar da, te ćerđen šukaripe okolende kola tumenđe ćerena šukaripe, ko ka vaćeri tumenđe hvala? Hem o grešnici ćerena ađahar. ³⁴ Te dinđen ko zajam love okolende kastar adžicerena te irinen tumenđe, ko ka vaćeri tumenđe hvala? Hem o grešnici dena ko zajam jekh averese te šaj irini pe lende edobor.

³⁵ Nego, mangel tumare dušmanjen, ćeren lenđe šukaripe hem den len ko zajam bizo nisavo adžiceriba te irini pe tumenđe adava! I o Devel ka vaćeri tumenđe bari

† 6,15 “Zilot” okova kova uštela protiv e rimesoro vlast.

‡ 6,16 e Juda e Iskariote Averćhane: “e Juda tari diz Iskariot” § 6,35 ka oven čhave e Najbaresere (e Devlesere) znaćini “ka mothoven e Devlesere osobine hem ka ponašinena tumen sar ov so ponašini pe”.

* 6,35 O lafi “Najbaro” anavi zako Devel. Adava anav vaćeri oto lesoro baripe hem zoralipe. Akava lafi sličnoi zako lafija “Legarutno/Vođa” ili “Najućo”. Adava znaćini da nijekh nane po baro ili po ućo olestar–Devel kovai po baro sarijendar.

hvala. I ka oven čhave e Najbaresere^{§,*} adalese soi ov šukar[†] hem premalo nezahvalna hem premalo okola kola nane šukar.³⁶ Oven milosrdna sar soi milosrdno[‡] tumaro Dad kovai ano nebo!”

*O Isus sikaj te na sudina averen
(Mt 7,1-5)*

³⁷ “Ma sudinen hem čače na ka sudini pe tumende! I ma osudinen hem čače na ka oven osudime! Oprostinen[§] hem ka oprostini pe tumende! ³⁸ Den hem ka del pe tumende: mera šukar, pritiskime, tresime hem prepherdi ka čhivel pe tumende ki angali. Adalese so, sava meraja merinena, esavkaja ka merini pe tumende.”*

³⁹ I vačerda lende akaja uporedba: “Šaj li o kororo te legari e korore? Na li soduj ka peren ki rupa? ⁴⁰ Nane o učeniko upreder o učitelj. I đijekh kovai sikavdo sa, ka ovel sar plo učitelj.[†]

⁴¹ A sose dikheja i trunka ani jakh te phralesiri, a i greda ani ti jakh na primetineja? ⁴² Sar šaj te phene te phrales: ‘Phrala, aš te ikalavtar i trunka oti jakh’, a korkoro na dikheja i greda ani ti jakh? Dujemujengereja, ikal angleder i greda oti ti jakh i tegani šukar ka dikhe te ikale i trunka oti jakh te phralesiri.”

*So ikljola oto šukar hem oto bišukar vilo
(Mt 7,17-20; 12,34-35)*

⁴³ “Nane šukar kaš savo bijani bišukar bijandipe, sar so nane bišukar kaš savo bijani šukar bijandipe. ⁴⁴ Adalese so đijekh kaš pendžari pe palo lesoro bijandipe. Sar so džanen, o smokve na čedena pe oto kare ni o drakha na čedena pe oti kupina. ⁴⁵ E šukare manuše isi šukaripe ano vilo, i adahar, ple vilestar ikali šukaripe, a o bišukar manuš ple vilestar ikali bišukaripe. Adalese so e manušesoro muj vačeri adava saveja lesoro vilo pherdo.”

*E Isusesoro sikajbai šukar temelji
(Mt 7,24-27)*

⁴⁶ “Sose vičinena man: ‘Gospode, Gospodel’, a na čerena so vačerava? ⁴⁷ Đijekh kova avela mande hem šunela mle lafija hem čerela len, ka mothovav tumende upra kastei: ⁴⁸ Ovi upro manuš kova čerindoj plo čher xandlja hem čerđa xor, čerđa o temelji upro bar hem vazdinda o čher. I ked ale o panja, i len khuvđa ko adava čher, ali našti ine te potresini le adalese soi čerdo šukar. ⁴⁹ A okova kova šunđa mle lafija, a na čerđa len, ovi upro manuš kova čerđa plo čher ki phuv bizo temelji, ko savo khuvđa i len hem otojekhvar peravđa le, i oto čher uli bari ruševina.”

7

*E kapetanesiri zorali vera
(Mt 8,5-13; Jn 4,43-54)*

¹ A ked o Isus završinda plo vačeriba anglo narodo, đerdinda ki diz Kafarnaum. ² A jekhe rimljanengere kapetane* ine sluga kova inele namborme, anglo meriba, a cendinda le. ³ I ked o kapetani šunđa e Isusese,[†] bičhalđa koro leste nesave starešinen e jevrejengeren[‡] te pučen le ako šaj te avel te saslari lesere sluga. ⁴ A ked ale koro Isus, šukar zamolinde le vačerindoj: “Ov zaslužini te čere lese adava, ⁵ adalese so mangela amare narodo, a čerđa amende hem sinagoga.”

⁶ I o Isus dželo olenar. A ked inele paše uzalo čher, o kapetani bičhalđa lese ple amalen vačerindoj: “Gospode, ma mučin tut, adalese so na injum dostojno te đerdine talo mlo krov.[§] ⁷ Adalese na dikhljum man dostojno te avav đi tute. Nego vačer samo jekh lafi hem mlo manglo sluga ka ovel sasto. ⁸ Adalese so hem me injum manuš talo autoritet, hem isi man vojnici teleder mande. I jekhesse vačerava: ‘Dža!’,

[†] 6,35 šukar O Devel dela milost adahar so dela šukaripe okolende so na zaslužinena le. [‡] 6,36 milosrdno O Devel dela milosrde adahar so na dela kazna okolende so zaslužinena la. [§] 6,37 Oprostinen značini “te oslobodinen nekas oti kazna”. * 6,38 O Develi sar o trgovco kova na žalini o điv, kova dela averende điv i buderi oti mera savi rodona olear [†] 6,40 O manuš valjani šukar te dikhel kas ka lel sar ple učitelje, adalese so ka ovel sar plo učitelj. Te o učitelj na sikavđa šukar (adalese soi phandle lesere jača ano duho), o učeniko ka ovel xovavdo. * 7,2 kapetani manuš kova naredini upro šel vojnici [†] 7,3 O kapetani šunđa sar o Isus sasljarda bute manušen, hem dai ov palem paše, da irinda pe ano Kafarnaum. [‡] 7,3 O Isusi Jevrejco, a o kapetani nane, adalese o kapetani mislinda da o Isus angleder ka čerel nešto e Jevrejende te zamolinde le. Ko but slučajevija o Jevreja hem e rimesere vojnici inele neprijatelj. [§] 7,6 O Jevreja na đerdinena ine ko čher savo nane e jevrejengoro te na oven, sar so verujinde, melale anglo Devel.

i ov džala. A averese vačerava: 'Aval', i ov avela. A mle slugase vačerava: 'Čer adava!', i ov čerela."*

⁹ A o Isus ked šunđa adava olestar, iznenadinda pe, irinđa pe nakoro narodo kova džala ine palo leste hem phenda lende: "Vačerava tumenđe, na arakhljum ni jekhe Jevrejco ano Izrael te ovel le esavki vera."†

¹⁰ I ked okola kola inele bičhalde irinde pe čhere, arakhle e sluga saste.

O Isus vazdela taro mule e udovicakere čhave

¹¹ Na but palo adava, o Isus dželo ki diz savi vičime Nain.‡ Oleja da džele lesere učenici hem but narodo. ¹² A ked alo paše uzalo udar e dizjakoro, reslja e dizutnen sar legarena e mule čhave, kova inele jekhoru pe dajaće koja inele udovica. But dizutne džana ine e dajaja te parunen e čhave. ¹³ I ked dikhlja la o Gospod, pelo lese žal olaće hem phenda laće: "Ma rov!" ¹⁴ I alo paše hem dolinda pe upro nosilja. Tegani okola so akharde terdine, a o Isus phenda: "Terneja, tuće vačerava, ušti!" ¹⁵ I o mulo beštino hem lelja te vačeri, i o Isus dinda le lesere dajaće.

¹⁶ Tegani sare darandile hem slavinde e Devle vačerindoj: "Baro proroko iklilo maškar amende!" hem: "O Devel alo te pomožini ple narodose!"§ ¹⁷ I adava šundilo ki sa i phuv e jevrejengiri hem ko sa o pašutne thana.

O Isusi Mesija, a o Jovan phravđa lese o drom (Mt 11,2-11)

¹⁸ I sa adava e Jovanese* vačerde lesere učenici. Tegani o Jovan vičinda kora peste nesave dujen ple učenikonendar ¹⁹ hem

bičhalđa len koro Gospod o Isus vačerindoj: "Tu li injan adava kolese o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?"†

²⁰ I adala manuša ale koro Isus hem phende: "O Jovan o Krstitelj bičhalđa amen kora tute vačerindoj: 'Tu li injan adava kolese o Devel dinda plo lafi da valjani te avel ili te adžičera avere?'"

²¹ Baš ko adava sati o Isus sasljarda buten oto nambormipa, oto pharipa hem oto bišukar duhija, hem bute kororende dinda dikhiba. ²² Tegani o Isus phenda e Jovanesere učenikonende: "Džan hem vačeren e Jovanese so dikhljen hem so šunden: o korore dikhena, o bange phirena, o gubavci čistinenena pe, o kašuke šunena, o mule uštena, okolende soi ani potreba vačeri pe o šukar lafi.‡ ²³ I bahtaloi okova kova na sumnjini ana mande."§

²⁴ Ked e Jovanesere bičhalde manuša džele, o Isus lelja te vačeri e narodose e Jovanestar: "So ikliljen ki pustinja te dikhen? I trska sava phudela i barval? Na! ²⁵ Ili so ikliljen te dikhen? E manuše ano barvale šeja hurjavde? Na! Okola ano sjajna šeja hem so živinena ano luksuz, eče tane ko palate. ²⁶ Ili so ikliljen te dikhen? Proroko? Oja, vačerava tumenđe, ovi po više oto proroko! ²⁷ Ovi okova kolestar o Devel phenda ano Sveto Lil:

'Ače, bičhalava mle glasniko angla tute, kova ka čerel će o drom angla tute.'

²⁸ Vačerava tumenđe: maškar okolende kolai bijande nijekh nane po baro e Jovanestar, a o najtikoro e Devlese ano carstvo po baroi olestar.*

O Isus sikaj da o manuša valjanena te prihvatinen ole hem e Jovane (Mt 11,12-19)

* 7,8 Sar so e kapetane isi autoritet te naredini e vojnikonende, adahar e Isuse isi autoritet te naredini e nambormipase te cidel pe. † 7,9 O Isus očekujinda e Jevrejendar te ovel len esavki vera, ali olen na ine. Ov na očekujinda e poganendar te ovel len esavki vera, a eče, akale manuše ine. ‡ 7,11 Akavai paše uzalo than kote o proroko o Jelisej vazdinda taro mule e dajakere jekhore čhave angleder but berša (dikh ki 2. Thag 4,8-37). § 7,16 O manuša verovatno mislinde da o Isus inele baro proroko sar o Ilija ili o Jelisej. Samo adala duj manuša vazdinde nekas taro mule (1. Thag 17,17-24; 2. Thag 4,18-37). * 7,18 O Jovan o Krstitelj inele ko phandlipe. † 7,19 O Jevreja očekujinde da o Mesija ka ovel caro kova ka avel hem ka spasini len tari e rimesiri vlast. Na očekujinde te ovel samo Spasitelji ano duho. O Jovan pendžarda o proroštviya e Mesijastar sar so o Is 42,7; 61,1-2 (dikh hem ano Lk 4,18-19). Adahar očekujinda o Isus te ovel caro, te šaj e Jovane hem avere pravednone manušen phravel/oslobodini taro phandlipe, hem te sudini hem te kaznini e manušen kola na prihvatinde e Mesija (dikh e Jovanesoro vačeriba ano Lk 3,9; Lk 3,16-17), ali adalestar pana ništa na ulo. ‡ 7,22 Sa adava so čerđa o Isus mothoj dai ov o Mesija, sar so o proroko Isaija angleder vačerđa ano Is 29,18-19; 35,5-6; 61,1-2. § 7,23 Ko original terđola: "I bahtaloi okova kova na sablaznini pe zbog mande. 7,27 Mal 3,1 * 7,28 Duhovno terđojba e manušengoro ano carstvo e Devlesoro po baroi oto duhovno terđojba e manušengoro so živinde angleder so ine čerdo o carstvo.

²⁹ I sa o manuša hem o carinici kola šunde adava, pendžarde dai e Devlesoro sikajba čačikano. Oni adala so krstinde pe e Jovanesere krstibnaja. ³⁰ A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na mangle te len o plan e Devlesoro pumende. Oni adala so na mangle o Jovan te krstini len.

³¹ O Isus phendā: “Kasar akana te uporedinav e manušen soi akana dživde? Kasei slična? ³² Sličnai e manušende† kola bešena ko drom hem vačerenena jekh averese:

‘Bašaldam tumende veselo,‡ a na čhelden! Đilabdam tužno, a na runden!’

³³ Adahar, alo o Jovan o Krstitelj. Ni na xalja maro ni na pilja mol, a phenena: ‘O demoni ano leste!’ ³⁴ Aljum me, o Čhavo e Manušesoro. Xava hem pijava, a phenena: ‘Eče manuš xalano hem mato, amal e carinikonengoro hem e avere grešnikonegoro!’ ³⁵ Ali i mudrost e Devlesiri mothovđa pe dai čači pe sa lakere čhavorendar.”§

O Isus šaj te oprostini o greja

(Mt 26,6-13; Mk 14,3-9; Jn 12,1-8)

³⁶ Nesavo fariseji palo anav Simon vičinda e Isuse te avel te xal koro leste. Ov đerdinda e farisejese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali.* ³⁷ I eče, adari ali i đuvli kolaće džanda pe dai grešnica ani diz, adalese so šunda da o Isus inele uzalo astali e farisejese ko čher, i anda† skupo miris ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar‡. ³⁸ I terdindoj palo lesere pre, runđa hem lelja te sampačeri lesere pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. I tegani čumudinda lesere pre hem makhlja len e miriseja.

³⁹ Ked adava dikhlja o fariseji kova vičinda le, phendā ana peste: “Tei čače dai akava manuš proroko, ka džanel ine koi

hem savi akaja đuvli koja pipini le,§ adalese soi grešnica.”

⁴⁰ A o Isus phendā lese: “Simone, isi man nešto te vačerav će.”

A ov phendā: “Učitelju, vačer!”

⁴¹ I o Isus phendā: “Duj džene inele dužnici nesave manušese kova dela love ko zajam. Jekh alo lese panšel e rimljanengere denarija,* a o dujto pinda. ⁴² Adalese so na ine len te irinen, ov oprostinda o dugo sodujende. Adalese, ko olendar više ka mangel le?”

⁴³ O Simon phendā: “Mislinava da okova kase oprostinda više.” Tegani ov phendā lese: “Oja, šukar phendan.”

⁴⁴ Irinda pe nakori đuvli, i phendā e Simonese: “Dikheja li akala đuvlja? Đerdindum tuće ko čher, pani mle prende na andan,† a oj sampačerđa mle pre ple asvencar hem koslja len ple balencar. ⁴⁵ Na čumudinda man ni jekhvar, a oj, sar đerdindum na ačhavđa te čumudini mle pre.‡ ⁴⁶ Na makhljan mlo šero e uljeja, a oj makhlja mle pre e miriseja.§ ⁴⁷ Adalese phenava će: But manglipe mothovđa, adalese soi laće oprostime but greja; a xari manglipe mothoj okova kolesei oprostime xari greja.” ⁴⁸ A olaće phendā: “Oprostime i će te greja.”

⁴⁹ A o manuša kola inele uzalo astali lelje ana peste te vačeren: “Kovai akava so šaj hem o greja te oprostini?”

⁵⁰ Tegani o Isus phendā e đuvljaće: “Ti vera spasinda tut! Dža ano mir!”

8

O đuvlja kola džana ine palo Isus

¹ Palo adava, o Isus lelja te džal ko dizja hem ko gava vačerindoj o Šukar lafi oto

† 7,32 manušende Ko original terdola: čhavore ‡ 7,32 Bašaldam ... veselo Ko original terdola: Bašaldam ... flauta

§ 7,35 O Isus akala izrekaja mangela te vačeri da o manuša valjande te prihvatinen e Isuse hem e Jovane. * 7,36 O

adeti ko esavke gozbe inele o murša te pašljon udobno uzalo astali hem te xan. † 7,37 Ko adava vreme inele o adeti

da okola kola na inele vičime ki večera šaj te aven samo te dikhenfse, a te na xan. ‡ 7,37 ko čaro savo inele čerdo oto šužo bar Ko original terdola: “ko čaro oto alabasteri”. O alabasteri kovlo, parno bar. O manuša ine garavena o skupa

stvarija ano alabasterna khore. § 7,39 pipini le O Simon mislinda da ako adaja đuvli pipini e Isuse, o Isus ka ovel

andral nečisto. Adalese mislinda da o Isus nane proroko. * 7,41 e rimljanengere denarija Jekh e rimljanengoro

denari inele plata zako jekh dive buti. † 7,44 O adeti savo o čerutno valjanda te čerel inele te anel pani hem

kotor savencar ine thovela hem kosela ple gostonengere pre save inele melale oto prašnjava droma. ‡ 7,45 I đuvli

čumudinda e Isusesere pre umesto lesere čhamnja sar znako zako baro pokajiba hem poniznost. § 7,46 Akava inele

adeti zako adžiceriba e cenime gosto. I đuvli but dinda čast e Isusesere adaleja so adahar čerđa. Oj mothovđa poniznost adaleja so makhlja lesere pre umesto lesoro šero. O Isus nastavini te uporedini e Simonesoru bišukar adžiceriba e gostonen e đuvljakere čeribnaja.

carstvo e Devlesoro; oleja dzele hem o dešuduj apostolja ² hem nesave đuvlja kola inele sasljarde oto bišukar duhija hem oto nambormipa: i Marija (vičimi Magdalena kolatar ikalđa efa demonen); ³ i Jovana (i romni e Irodesere upravnikosiri, e Huze-siri); i Suzana hem but avera. Adala đuvlja pumare lovenca kandle e Isuse hem lesere učenikonen.

O Isus vačeri oto seme hem oti phuv
(Mt 13,1-23; Mk 4,1-20)

⁴ Ked čedinda pe uzalo Isus baro narodo taro but dizja, ov vačerđa lenđe jekh paramiz: ⁵ “Ikliło o sejači te frdel o seme ki njiva. I sar sejini ine, nesave semke pele ko drom, inele gazime hem o čiriklja xale len. ⁶ Avera pele ko bar, barile hem šučile adalese so na inolen pani. ⁷ I avera pele maškaro kare, o kare barile olencar hem tasavde len. ⁸ I avera pele ki šukar phuv, barile hem bijande bijandipe šel puti više.” Ked vačerđa adava, vičinda: “Phraven tumare kana te šunen!*

O šukar bijandipe anena okola so ičerena e Devlesoro lafi

(Mt 13,10-23; Mk 4,10-20)

⁹ Tegani lesere učenici pučle le so manglja te vačeri adala paramizaja. ¹⁰ A ov phenda: “O Devel tumende dinda te džanen o garavdipa oto lesoro carstvo, a averende vačerava ano paramiza, te pherđol okova so terđola ano Sveto Lil: ‘anglo jačhai korore

hem anglo kanai kašuke.†

¹¹ A akava i paramiz vačeri: O semei sar o lafi e Devlesoro. ¹² Nesave manušai sar o semke save pele ko drom. On šunena o Lafi, ali avela o beng hem lela o Lafi lengere vilendar te na verujinen hem te na oven spasime. ¹³ A nesave manušai sar o semke save pele ko bar. On šunena o Lafi, lena le radosno, ali oni sar luluda saven nane koreno. Kola nesavo vreme verujinena, ali ked avela o iskušenje perena. ¹⁴ A nesave manušai sar o semke save

pele maškaro kare. Oni adala kola šunde o Lafi, ali živinena ano brige, ano barvalipe hem ano dživdipasoro šukaripe, i ovena tasavde hem na anena šukar bijandipe. ¹⁵ A nesave manušai sar o semke save pele ki šukar phuv. Oni adala kola e šukare hem e bimelale vileja šunena o Lafi hem ičerena le sa đikote na anena šukar bijandipe.”

Kova šunela e Isusesoro sikajba, ka barjol lesoro duhovno džandipe

(Mk 4,21-25)

¹⁶ “Niko na tharela i svetiljka te učhari la čareja ili te čhivel la talo than e pašljobnasoro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola so đerdinena. ¹⁷ Sa soi garavdo ka dičhol; sa soi garavdipe ka šundol. ¹⁸ Adalese pazinen sar šunena. Jer, kas isi, lese ka del pe pana,‡ a kas nane, ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le.”§

E Isusesiri čačikani porodica okola so ičerena e Devlesoro lafi

(Mt 12,46-50; Mk 3,31-35)

¹⁹ A e Isusesiri daj hem lesere phralja* avena ine nakoro leste, ali oto but narodo našti ine te aven đi oleste. ²⁰ A neko phenda lese: “Ti daj hem te phralja terđona avri hem mangena te dikhen tut.”

²¹ A o Isus phenda: “Akalai mli daj hem mle phralja-kola šunena hem čerena o lafi e Devlesoro.”

E Isuse šunena hem i barval hem o panja

(Mt 8,23-27; Mk 4,35-41)

²² I jekh dive o Isus phenda ple učenikonenđe: “Te nakha ki aver strana oto jezero!” I đerdinde ano čamco hem pođinde. ²³ A sar ine plovinena, o Isus zasuća. I muklja pe i zoral barval upro jezero. O čamco lelja te pherđol pani i arakhle pe ani opasnost.

²⁴ I o učenici ale uzalo Isus hem džangavde le vičindoj: “Gospodarona, Gospodarona, meraja!”

* 8,8 ko original terđola: ‘Kas isi kana te šunel, nek šunel.’ † 8,10 ko original terđola: te na dikhen dikhindoj hem te na xaljojen šundindoj. 8,10 Is 6,9 ‡ 8,18 kas isi lese ka del pe šukar dičhola oto kontekst da o Isus vačeri oto xaljojba hem oto verujiba. Akava značini: “Đijekhe kole isi xaljojba, ka del pe lese više xaljojba” ili “O Devel ka čerel okolende so verujinena o čačipe te xaljojen više.” § 8,18 ka lel pe olestar hem adava so mislini da isi le Akava značini: “Ali đijekh kas nane xaljojba, ka našali i okova xaljojba so ov mislini da isi le” ili: “Ali o Devel ka čerel okolende so na verujinena o čačipe te na xaljojen ni okova xari so on mislinena da xaljojena.” * 8,19 phralja Adava inele e Isusesere phralja tari e dajakiri strana. Lengoro dad o Josif, a e Isusesoro dad o Devel.

I o Isus uštino, naredinđa e barvaljaće hem e talasende te ačhon, i ačhile hem ulo mir. ²⁵ Tegani pučlja e učenikonen: “Kaj tumari vera ana mande?”

A on darandile hem začudime pučle jekh avere: “Kova šaj te ovel akava so naredini e barvaljende hem e panjese, a on šunena le?”

O Isus ikali bute melale duhoven e manušetar

(Mt 8,28-34; Mk 5,1-20)

²⁶ I resle ki phuv e gerasakiri savi prekalo jezero E galilejakoro. ²⁷ A ked o Isus iklilo ki phuv, reslja le nesavo manuš oti diz ano koleste inele demonja. Sa edobor vreme inele nango hem na beštino ano čher, nego maškaro grobija. ²⁸ I ked dikhlja e Isuse, vrištinda, pelo anglo leste hem vičinda oto sa o glaso: “So mangeja mandar, Isuse, Čhaveja e Najbare Devlesereja? Molinava tut, ma mučin man!” ²⁹ (Adalese so o Isus već naredinđa e melale duhose te ikljol adale manušetar. Angleder, di hem ked o stražarija ine pazinena le hem phandena le ko lancija hem ko okovija, o manuš phagela len ine hem o demoni legari le ine ko čuče thana.)

³⁰ A o Isus pučlja le: “Sar to anav?” I ov phenda: “Legija† (but džene injam)”, adalese so but demonja đerdinde ano leste. ³¹ I molinde le te na naredini lende te džan ko phandlipe zako demonja.‡

³² A adari ki gora inele krdo oto bale save xana ine, i o melale duhija molinde e Isuse te mukel lende te đerdinen ano bale. I ov muklja lende. ³³ Tegani o demonja iklindoj taro manuš, đerdinde ano bale. I o bale prastandile taro brego ano jezero hem taslile.

³⁴ I ked okola so arakhena ine e balen dikhle so ulo, našle hem vačerde adalestar e manušende ani diz hem ano gava. ³⁵ Tegani o manuša ale te dikhen so ulo. Ale koro Isus hem arakhle e manuše, kolestar iklile o demonja, sar hurjavdo hem saste godaja bešela uzalo e Isusesere pre, i darandile. ³⁶ A okola so dikhle adava so ulo, vačerde averende sar o Isus sasljarda e manuše ano koleste inele o demonja. ³⁷ I sa o narodo oto krajo e gerasakoro zamolinde

e Isuse te džal olendar adalese so uklinda len bari dar. Tegani o Isus đerdinda ano čamco te irini pe palal.

³⁸ A o manuš, kolestar o Isus ikalđa e demonen, molinda e Isuse te džal oleja, ali o Isus bičhalđa le vačerindoj: ³⁹ “Irin tut te čhereste hem vačer sa so čerđa će o Devel.” I o manuš dželo maškari sa i diz hem vačerđa so čerđa lese o Isus.

O Isus sasljari e namborma đuvlja hem vazdela taro mule e čhajorja

(Mt 9,18-26; Mk 5,22-43)

⁴⁰ A ked o Isus irinda pe prekalo jezero, but manuša inele radosna so dikhle le so avela, adalese so sare adžicerena le ine. ⁴¹ I dikh, alo o manuš kasoro anav Jair, kova inele upravniko ani sinagoga. I perindoj mujeja di phuv anglo pre e Isusesere, phenda: “Molinava tut, ava maje ano čher.” ⁴² Adalese so e Jairesiri jekhori čhaj, kola ine dešuduj berš, inele anglo meriba.

I sar o Isus džala ine palo Jair, o narodo gurini pe ano leste. ⁴³ A maškaro narodo inele jekh đuvli kolatar dešuduj berš thavdinda rat. Oj sa plo barvalipe dinda e doktorende, ali nijekh našti ine te sasljari la. ⁴⁴ Nakhini oto palal e Isusesere hem dolinda pe upro lesere fostanesoro teluno kotor hem otojekhvar ačhilo te thavdel latar o rat.

⁴⁵ I o Isus pučlja: “Ko dolinda pe upra mande?”

A ked đijekh olendar phende: “Na injum me”, o Petar phenda: “Gospodarona, sar te džana ked but džene čedinde pe hem gurinena pe uzala tute.”

⁴⁶ A o Isus phenda: “Neko namerno dolinda pe upra mande. Osetindum sar ikljola mandar o zoralipe te sasljari nekas.”

⁴⁷ A i đuvli dikhlja so našti te garaj pe, tresindoj oti dar ali hem peli ko kočija anglo leste hem vačerđa anglo sa o manuša sose dolinda pe upro leste hem sar otojekhvar inele sasljardi. ⁴⁸ A o Isus phenda laće: “Mli čhaj, ti vera spasinda tut. Dža ano mir!”

⁴⁹ Sar o Isus vačeri ine adava e đuvljaće, nesavo manuš taro čher e Jairesoro, e sinagogakere upravnikosoro, alo hem phenda:

† 8,30 Legija e rimljanengiri vojničko grupa ani savi inele di ko šov hiljade vojnici. ‡ 8,31 phandlipe zako demonja averčhane: “Bezdan”. O Jevreja verujinde dai o than zako mule ko xor e phuvjakoro. Adava inele hem than kaj o bišukar duhija inele phandle đikote na avela o dive ked o Devel ka kaznini len.

“Jaire, ti čhaj muli. Ma više mučin e učitelje!”

⁵⁰ A o Isus šunđa adava hem phenđa e Jairese: “Ma dara! Samo verujin hem oj ka ovel spasime, ka uštel!”

⁵¹ I đerdindoj ko čher e Jairesoro, o Isus na muklja nikase te đerdini oleja, sem e Petrese, e Jovanese, e Jakovese hem e čhajorjakere dadese hem e dajaće. ⁵² A sare, kola već inele ano čher, runde hem tugujinde palo late. A o Isus phenđa: “Ma roven! Adalese so oj na muli, nego sovela.”[§]

⁵³ I on asandile lese adalese so džande so muli. ⁵⁴ A o Isus dželo hem dolinđa la taro vas hem vičinda: “Čhajorije, ušti!” ⁵⁵ I lakoro duho irinda pe ano late, i otojekhvar uštini, a o Isus naredinđa lakere dadese hem lakere dajaće te den la te xal. ⁵⁶ I lakoro dad hem lakiri daj inele začudime, a o Isus naredinđa lende te na vačeren nikase so ulo.

9

O Isus bičhali e apostolen te vačeren o Evandjelje hem te sasljaren

(Mt 10,9-14; Mk 6,7-13)

¹ A o Isus vičinda e dešuduje apostolen hem dinda len zoralipe hem autoritet upro sa o demonja hem te sasljaren o nambormipa. ² I bičhalđa len te propovedinen oto carstvo e Devlesoro hem te sasljaren e nambormen. ³ Angleder so te džan, phenđa lende: “Ma legaren tumencar ništa ko drom: ni štapi, ni torba dromese, ni maro, ni love, hem te na ovel tumen aver gad. ⁴ Sa đikote ačhovena ki nesavi diz, bešen ano jekh čher hem ma nakhen ko aver čhera.* ⁵ Te na mangle tumen nesave dizutne, iklindoj tari adaja diz, tresinen i prašina tumare prenda† sar znako dai kriva so na lelje o lafi e Devlesoro.”

⁶ I on dže taro than ko than, vačerindoj o šukar lafi hem sasljaringoj e nambormen ko sa o thana.

O Irod zbunime

(Mt 14,1-2; Mk 6,14-16)

⁷ A o Irod o vladari‡ šunđa sa so ulo i inele zbunime adalese so nesave vačerde da o Jovan o Krstitelj uštino taro mule. ⁸ A avera vačerde da o proroko o Ilija mothovđa pe ki phuv, a nesave avera vačerde da taro mule uštino nesavo proroko taro purano vreme.

⁹ A o Irod phenđa: “Me čhindum e Jovanesoro šero. A kovai onda akava kastar sa adava šunava?” I manglja te dikhel e Isuse.

O Isus parvari više oto pandž hiljade manušen pandže marencar hem duje mačencar

(Mt 14,13-21; Mk 6,32-44; Jn 6,1-13)

¹⁰ I ked o apostolja irinde pe koro Isus, vačerde lese sa so čerde. I o Isus legarđa len peja hem cidinđa pe olencar, nakori diz vičime Vitsaida, te šaj oven korkore. ¹¹ A o narodo šunđa adava i dželo palo lende. A o Isus dodžačerđa len šukar, vačerđa lende oto carstvo e Devlesoro hem sasljarda e nambormen. ¹² A ked lelja te perel i rat, o dešuduj apostolja nakhle di o Isus hem phende lese: “Te phene ine e narodose te džan ko pašutne gava hem thana kote šaj te arakhen nešto xajbnase hem than sojbnase. Adalese so injam akate ko čučo than kote nane ništa xajbnase hem nane than sojbnase.”

¹³ A o Isus phenđa lende: “Den len tumen nešto xajbnase!”

A on phende: “Ali isi amen samo pandž mare hem duj mače. Amen li te dža te čina xajbnase zako sa akava narodo?”

¹⁴ Adari inele di ko pandž hiljade murša.§ Tegani o Isus phenđa ple učenikonende, e apostolende:

“Čhiven len te bešen ko kupe po pinda.”

¹⁵ I čerde adahar, čhivde sarijen te bešen.

¹⁶ O Isus lelja o pandž mare hem o duj mače, dikhlja naupre ko nebo, zahvalinđa e Devlese* zako mare hem zako mače

§ 8,52 O Isus džanda da i čhaj muli. Phenđa da oj sovela adalese so džanda da sigende ka vazdel la taro mule. O Isus da o lafi ‘sovela’ phenđa ked vačerđa e Lazaresere meribnastar (Jov 11,11-14), a o Lazar inele dujto manuš kole vazdinda taro mule. * 9,4 Valjani te oven zadovoljna e xajbnaja hem e thaneja sojbnase savo o čherutno dela len; na troman

te roden po šukar than sojbnase. Ali, šaj te džan ko avera čhera te propovedinen o šukar lafi. † 9,5 tresinen i prašina tumare prenda znako zako zoralo odbiba ani kultura e jevrejengiri. Adaleja mothovđa pe da na mangle ni i prašina adala dizatar te ačhol upro lende. ‡ 9,7 o Irod o vladari Akate vačeri pe oto Irod Antipa, kova inele vladari upreder jekh oto štar kotora e Izraelesere savo vičinda pe Galileja. § 9,14 A uzalo lende inele hem đuvlja

hem čhavore. * 9,16 zahvalinđa e Devlese ko original terđola: blagoslovinda (o mare hem o mače)

hem phaglja len. Tegani dinda o mare hem e mačhen ko učenici te ulaven len e manuše. ¹⁷ I sare xale dikote na čalile. A palo adava, dešuduj korpe čedinde pe okolestar so ačhilo oto xajba.

O Petar xaljovela dai o Isus o Hrist
(Mt 16,13-16; Mk 8,27-29)

¹⁸ A jekh dive o Isus inele korkoro ple dešuduje učenikonencar, i molinda pe. I ked završinda i molitva, pučlja e učenikonen: “So phenela o narodo, kova injum me?”

¹⁹ A on phende: “Nesave manuša phenena da tu injan o Jovan o Krstitelj, a nesave avera phenena da tu injan o proroko o Ilija, a palem nesave avera phenena da tu injan jekh oto avera proroci taro purano vreme kova uštino taro mule.”

²⁰ Tegani o Isus pučlja e učenikonen: “A so tumen phenena, kova injum me?”

O Petar phenda: “Tu injan o Hrist, kole o Devel bičhalda!”

O Isus vačeri ple meribnastar
(Mt 16,1-23; Mk 8,31-33)

²¹ A o Isus naredinda e učenikonende te na vačeren niķase dai ov o Hrist. ²² I phenda: “Me, o Čhavo e Manušesor, valjani but te patinav. O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar† na ka prihvatinen man. O manuša ka mudaren man, ali o trito dive o Devel ka vazdel man taro mule.”

So o manuš valjani te čerel te šaj ovel e Isusesoro učeniko
(Mt 16,24-28; Mk 8,34-9,1)

²³ I o Isus vačerda ple učenikonende hem sa e narodose so inele adari: “Kova mangela te ovel mlo učeniko,‡ nek ačhaj plo dživdipe, nek lel plo krsto.§ Taro dive ko dive hem nek phirel pala mande. ²⁴ Adalese

so džjekh kova mangela plo dživdipe te arakhi, ka našali le, a kova dela plo dživdipe zbog mande, ka ovel le čačikano dživdipe. ²⁵ Na vredini ništa e manušese hem sa i phuv te ovel ine olesiri te na lelja o dživdipe savoi čačikano.* ²⁶ Adalese kova lađala mandar hem mle lafonendar, hem me, o Čhavo e Manušesor, ka lađav olestar ked ka irinav ki phuv ano sjaj† savo ka ovel sar o sjaj mle Dadesoro hem e svetone andelengoro. ²⁷ A čače vačerava tumende, isi nesave akalendar so terđona akate kola na ka meren dikote na dikhena o carstvo e Devlesoro.”

O Devel phenela e trine učenikonende dai o Isus o Pomazaniko
(Mt 17,1-13; Mk 9,2-13)

²⁸ Ked nakhle sar di ofto dive sar o Isus phenda adava, lelja peja e Petre, e Jovane hem e Jakove i dželo ki gora te molini pe. ²⁹ I sar ine molini pe, lesoro muj ulo averčhane hem lesere šeja ule but parne hem sjajna. ³⁰⁻³¹ I dikh, nekotar iklile duj manuša ano baro sjaj,‡ o Mojsije hem o Ilija, hem lelje te vačeren e Isuseja. On vačerde e meribnastar§ savo adžičeri ano Jerusalem e Isuse.*

³² A o Petar hem okola so inele oleja, zasuće. Ked uštine, dikhle e Isuse ano baro sjaj hem e duje manušen sar terđona oleja. ³³ I ked lelje o Mojsije hem o Ilija te ciden pe e Isusestar, o Petar phenda e Isusesere: “Gospodarona, šukari amende akate so injam. Te čera trin šatorja: jekh tuće, jekh e Mojsijase hem jekh e Ilijase.” Na džanda so vačeri. ³⁴ Sar ine vačeri adava, iklilo jekh oblako savo učharda len. A o učenici darandile ked učharda len o oblako.

† 9,22 O starešine, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno predstavinde sa e Jevrejengere vođen. ‡ 9,23 Ko mangela te ovel mlo učeniko ko original terđola: ‘Ko mangela te džal pala mande’

§ 9,23 Manuš kovai već osudime te merel ko krsto, legari ine o upruno kotor oto krsto di ko than kaj ka mudaren le. Akale vačeribnaja, o Isus manglja te phenel: 1. Te mangaja te ova lesere učenici, valjani te odrekina amen adalestar so amen mangaja ki akaja phuv hem valjani te ova spremna te šuna e Isuse. 2. Da valjani te ova spremna džjekh dive te trpina, čak hem te valjani te mera zbog o Isus, adalese so injam lesere učenici.3. Soduj upruno opcije. * 9,25

Ko original terđola: ‘So o manuš ka postignini te prelelja sa i phuv, a našali ili upropastini pes?’ † 9,26 sjaj sjajno veličanstvo, slava ‡ 9,30-31 ano baro sjaj ili: “ani slava” § 9,30-31 O lafi savoi akate prevodime sar ‘meriba’, ko original terđola ‘ikljajba’, so vačeri oto značaj e Isusesere meribnastar. Ko Purano zavet ked vačeri pe oto ‘ikljajba’, mislini pe upro adava so o Devel ikalđa e Izraelconen taro egipatsko ropstvo. E Hristesoroi meriba ko krsto ‘ikljajba’, šaj hem te vačeri pe, delo otkupljenja, saveja o Devel ikali e manušen taro e grejengoro ropstvo. * 9,30-31 (meriba) savo adžičeri ano Jerusalem e Isuse. ili: “(e Isusesoro meriba) savo valjani te ovel/te pherđol ano Jerusalem.” O Isus sigende ka merel ano Jerusalem sar te pherđol e Devlesoro plan.

³⁵ I šundilo glaso taro oblako savo vačerda: “Akavai mlo Čhavo, kole birindum! Ole šunen!” ³⁶ I palo adava so šundilo o glaso, o učenici dikhle samo e Isuse korkore. I trainde, hem tegani pana nikase na vačerde adalestar so dikhle.

O Isus ikali e bišukare duho e čhavorestar
(Mt 17,14-19; Mk 9,14-29)

³⁷ Tejsato dive, ked o Isus hem o trin učenici huljile tari gora, baro narodo alo te dikhel e Isuse. ³⁸ I dikh, nesavo manuš taro narodo lelja te vičini: “Učitelju, molinava tut te pomožine mle čhavese, adalese soi maje jekhoru!” ³⁹ O bišukar duho but puti prelela le hem otojekhvar vrištini; frdela le ano grčevija hem ikljola lestar pena taro muj; uništini le hem skoro nisar na ačaj le. ⁴⁰ I molindum te učenikonen te ispuđinen e bišukare duho mle čhavestar, ali on našti ine.”†

⁴¹ A o Isus phenđa: “O, biverakere hem rumime manušalen!‡ Sa edobor vreme injum tumencar, a palem na verujinena. Pučav man pana kobor valjani te trpinav tumen. Ana te čhave akari!” ⁴² I sar o čhavoro avela ine di o Isus, o bišukar duho frdinđa le ki phuv ano grčevija. A o Isus naredinđa e melale duhose te cidel pe e čhavorestar, sasljarđa e čhavore hem phenđa lesere dadese: “Ače to čhavo”. ⁴³ Tegani sare inele začudime so dikhle e Devlesoro baro zoralipe.

O Isus dujto puti vačeri ple meribnastar
(Mt 17,22-23; Mk 9,30-32)

Sar sare čudinena pe ine zako adava so čerđa o Isus, ov phenđa ple učenikonende: ⁴⁴ “Šunen šukar akala lafija: Me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te ovav predime ano vasta e bišukare manušengere.” ⁴⁵ Ali o učenici na xalile so o Isus manglja te vačeri adaleja. Adava inele olendar garavdo sar te na xaljoven le, a darandile te pučen le so adaleja manglja te vačeri lenđe.

† 9,40 Akava verovatno ulo angleder so o Isus huljilo ple trine učenikonencar tari gora. ‡ 9,41 manušalen ko original terdola: ‘generacijo’ § 9,47 ki godi ko original terdola ‘ko vilo’ * 9,47 lelja jekhe čhavore ko Mk 9,33 pisini da o Isus hem lesere učenici tegani inele andre ano čher. O čhavoro verovatno živinđa ano adava čher. † 9,48 zbog maje ko original terdola: “ano mlo anav” ‡ 9,49 ano to anav ano to autoritet. § 9,52 I Samarija inele regija/okrug maškari Galileja hem i Judeja. O Samarijanci na mangle pe e Jevrejencar. * 9,53 O Jerusolim inele glavno than kote o Jevreja slavinde e Devle. † 9,54 O Jakov hem o Jovan phende adahar adalese so džande da o proroci sar o Ilija osudinde e manušen kola odbacinde e Devle (dikh ano2. Thag 1,10-12) ‡ 9,55 phenđa lenđe da nane šukar so adahar mislinena ko original terdola: ‘ukorinđa len’. § 9,57 akava značini da ov manglja te ovel e Isusesoro učeniko.

Ko Carstvo e Devlesoroi najbaro okova kovai ponizno

(Mt 18,1-5; Mk 9,33-37)

⁴⁶ A o učenici lelje maškara pumende te raspravinen kova šaj olendar te ovel najbaro. ⁴⁷ A o Isus džanda soi lenđe ki godiš, lelja jekhe čhavore,* čhivđa le uzala peste, ⁴⁸ i phenđa lenđe: “Đijekh kova primini akale čhavore zbog maje,† man primini. A đijekh kova man primini, primini e Devle kova bičhalđa man. Kova maškara tumende pes dikhela sar najtikore, ole o Devel dikhela sar najbare.”

Kova nane protiv tumende, ovi tumencar
(Mk 9,38-40)

⁴⁹ A o Jovan phenđa e Isuses: “Gospodarona, dikhlijam nesave manuše sar ano to anav‡ ispuđini e demonen e manušendar. Amen o učenici na muklijam lese te čerel adava, adalese so na džala amencar pala tute.”

⁵⁰ A o Isus phenđa lese: “Muken le te čerel adava, adalese so okova kova nane protiv tumende, ovi tumencar!”

O Isus na mangela te uništini e Samarijanconen

⁵¹ A ked inele paše o dive e Isusesere te ovel vazdime ko nebo, ov zorale odlučinđa te džal ko Jerusolim. ⁵² I bičhalđa nesave manušen angla peste. I on džele hem đerdinde ko nesavo gav e Samarijakoro te pripreminen le e Isusesese. § ⁵³ Ali o gavutne na mangle e Isuse adalese so džande da džala ko Jerusolim.* ⁵⁴ A dikhindoj adava o učenici o Jakov hem o Jovan, pučle e Isuse: “Gospode, mangeja li te phena te huljel taro nebo i jag hem sa te tharel len?”† ⁵⁵ A o Isus irinđa pe hem phenđa lenđe da nane šukar so adahar mislinena‡. ⁵⁶ I ov hem lesere učenici džele ko aver gav.

Nane lokho te ovel pe e Isusesoro učeniko
(Mt 8,19-22)

⁵⁷ I sar o učenci hem o Isus džana ine dromeja, nesavo manuš alo hem phenda e Isuses: “Ka džav tuja kaj god tu džaja”.§

⁵⁸ A o Isus phenda lese: “E lisicen isi jame hem e čirikljen gnezdija, a o Čhavo e Manušesoro nane le kaj te pašljari plo šero.”*

⁵⁹ A avere manušese phenda: “Phir pala mandel!”

A ov phenda: “Aš samo, Gospode, te paronav mle dade.”†

⁶⁰ Tegani o Isus phenda lese: “Muk o mule te parunen ple mulen,‡ a tu dža vačer oto carstvo e Devlesoro.”

⁶¹ A aver manuš phenda: “Ka phirav pala tute, Gospode, ali aš te džav te pozdravinav man mle čerutnencar.”

⁶² A o Isus phenda lese: “Nijekh kova dolela pe upro plugo te orini i onda dikhela napalal,§ nane korisno zako carstvo e Devlesoro.*”

10

O Isus bičhali e eftavardešuduje učenikonen te mothoven dai o carstvo e Devlesoro paše (Mt 11,21-27; 13,16-17)

¹ Palo adava, o Gospod o Isus birinda avere eftavardešuduje* učenikonen hem bičhalda len duj po duj angla peste ko sa o dizja hem o thana ko save manglja te džal.

² Angleder so te džan, o Isus phenda lende: “I žetvai bari, a xari bučarne te čeden. Adalese, molinen e gospodare oti e đivesiri njiva te bičhali e bučarnen ki žetva pli.†

³ Džan! Ače, bičhalava tumen sar bakrorjen maškaro ruva. ⁴ Ma legaren tumencar kesa

e lovenicar, ni torba dromese, ni buderi obuća. I ma našalen tumaro vreme adahar so ka terđoven te vačeren nekasar odrumal.

⁵ I ked đerdinena ko nesavo čher, prvo vačeren: ‘Mir akale čhereste!’ ⁶ Te adari bešela o manuš kova mangela mir, tegani o mir, saveše tumen molinena, ka ačhol oleja; a te na manglja mir, na ka ovel adava mir saveše molinena. ⁷ Ked avena ko nesavo čher, ma palo adava nakhen ko avera čhera. Ačhoven ko jekh than, xan hem pijen adava so o čherutne ikalena angla tumende,‡ adalese soi o bučarno dostojno pla plataće.

⁸ I ki savi diz đerdinena, a o dizutne priminena tumen, xan okova so ikalena angla tumende. ⁹ Sasljaren e nambor-men adari hem vačeren sarijende: ‘Akaleja mothovaja tumende dai paše o carstvo e Devlesoro!’ ¹⁰ A ki savi diz đerdinena, a o dizutne na priminena tumen, iklindoj ko glavna droma e dizjakere, vačeren: ¹¹ ‘Hem i prašina tumara dizjakiri, savi dolinda pe ko amare pre, amen kosaja la§ sar znako da o Devel ka sudini tumende.* Ali te džanen da o carstvo e Devlesoro alo pašel!’ ¹² Vačerava tumende da ko dive ked o Devel ka sudini e manušende, po lokhe ka ovel zako manuša tari Sodoma† negoli zako manuša tari adaja diz.”

O Isus ukorini e dizjen save na priminena lesoro lafi

(Mt 11,20-24)

¹³ “Jao tumende, manušalen taro Hozazin! Jao tumende, manušalen tari Vitsaida! Te oven ine čudesija maškaro

* 9,58 O Isus phenda akaja izreka sar te sikaj e manuše sari adava kedi neko lesoro učeniko. Te adava manuš džala palo leste, možda ni ole na ka ovel čher. † 9,59 Nane jasno da li o dad adale manušesoro mulo i ov ka džal odmah te paruni le ili mangela te ačhol nesavo vreme đikote lesoro dad na merela i te šaj paruni le. Akatei poenta so adava manuš mangela te čerel nešto angleder so ka džal palo Isus. ‡ 9,60 O Isus na mislini čačimase o mule ka parunen avere mulen. Ked phenela “mule” adava šaj te ovel: 1. metafora zako okola kola sigende ka meren, ili 2. metafora zako okola kola na džana palo Isus hem duhovnoi mule. Akatei poenta so o učeniko nisose na tromal te mukel te ačaj le adalestar te džal palo Isus. § 9,62 Nijekh kova ked orini, a dikhela napalal, našti te čerel o plugo te džal adari kaj valjani. Adava manuš valjani šukar te dikhel anglal te šaj šukar te orini. * 9,62 Đijekh manuš kova ulo e Isusesoro učeniko hem tegani mangela te irini pe ko purano dživdipe, nane korisno sar sluga e Devlese ko carstvo. * 10,1

eftavardešudujen ano nesave grčka rukopisija terđola ‘eftavardeš’ † 10,2 O Isus vačeri da isi but manuša kolai spremna te đerdinen ko carstvo e Devlesoro, ali da nane dovoljno učenci te sikaven hem te pomožinen e manušende. ‡ 10,7 O Isus na phenda da on valjani te ačhoven ano adava čher sa adava dive, nego da valjani te soven ano isto čher đijekh rat đikotei adari; šaj te phenel pe da adahar: “Ma soven đijekh rat ano aver čher”. § 10,11 ‘Te kosel pe i prašina taro pre’: ani kultura e jevrejengiri adava značinda nešto simbolično. Dikh i fusnota ko Lk 9,5 * 10,11

Akavai simbolično čeriba saveja mothovena da odbacinena adala dizjakere manušen; šaj te phenel pe hem adahar: “Sar tumen amen so odbacinden, i o Devel u potpunosti odbacini tumen.” † 10,12 O Devel e jagaja tharda e manušen ani diz Sodoma adalese so inele but bišukar (dikh 1. Mojs 19,24-28).

manuša taro Tir hem taro Sidon[‡] save ule maškara tumende, pana angleder ine ka kajinen pe, bešindoj ano šeja oto kanaj hem ano pepeo.[§] ¹⁴ Ali e manušenđe taro Tir hem taro Sidon ka ovel po lokhe ko Sudo negoli tumende. ¹⁵ A tumen, manušalen taro Kafarnaum, ma mislinen da o Devel ka povazdel tumen di o nebo; di o than e mulengoro^{*} isi te peraj tumen.

¹⁶ Tegani phenđa e učenikonende: Kova šunela tumen, man šunela, a kova odbini tumen, man odbini. A kova odbini man, odbini e Devle kova bičhalđa man.”

O Isus sikaj e učenikonen savese više te radujinen pe

¹⁷ Ked o eftavardešuduj učenici irinde pe oto drom radosna, phende e Isuses: “Gospode, hem o demonja šunena amen ked naredinaja lenđe ano to anav!”[†]

¹⁸ A o Isus ko adava phenđa lenđe: “Dikhljum e Sotone sar perela taro nebo sar munja.[‡] ¹⁹ Eče, dindum tumen vlast te gazinen upro sapa hem o škorpije[§] hem upro sa o zoralipe e dušmanesoro e Sotonesoro hem ništa na ka ovel tumende. ²⁰ Ali ma edobor radujinen tumen zako adava so o demonja šunena tumen, nego više radujinen tumen adalese soi tumare anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo.”^{*}

Blagoslovimej okola kola šunena e Isusesoro lafi

(Mt 11,25-27; 13,16-17)

²¹ I tegani o Isus radujinda pe ano Sveto Duho hem phenđa: “Hvalinava tut, Dade,

Gospode e nebosoro hem e phuvjakoro, so garavđan o čači pe okolendar kola pes dikhena sar mudronen hem džanden, a mothovđan okolende kolai sar čhavore.[†] Oja, Dade, džanav da čerđan adava adalese so adahar mangljan.”

²² Tegani o Isus phenđa okolende so inele adari: “Mlo Dad sa[‡] muklja maje ko vasta. Samo o Dad šukar džanel e Čhave; hem e Dade šukar džanel samo o Čhavo hem o manuša kolende o Čhavo mangela te mothoj le.”

²³ Tegani irinda pe nakoro učenici hem samo olende phenđa: “Blago e manušenđe kola dikhena adava so tumen dikhena![‡] ²⁴ Vačerava tumende da but proroci hem carija mangle te dikhen man, ali na dikhle man; hem mangle te šunen man, ali na šunde man!

O Isus sikaj e učitelje e Mojsijasere zakonestar sar te dobini o večno dživdipe

(Mt 22,34-40; Mk 12,28-31)

²⁵ I dikh, jekh dive sar o Isus sikaj ine, nesavo učitelj e Mojsijasere zakonestar uštino[§] te pučel le nešto sar te iskušini le, i pučlja: “Učitelju, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

²⁶ A o Isus phenđa lese: “Soi pisime ano e Mojsijasoro zakoni? So čitineja adari?”

²⁷ I ov phenđa e Isuses: “Mang^{*} e Gospode te Devle sa te vileja, sa te dušaja,

[‡] 10,13 Horazin ... Vitsaida ... Tir ... Sidon O manuša kola živinde ano Horazin hem ani Vitsaida inele Jevreja i valjande te adžiceren e Mesija. O manuša kola živinde ano Tir hem ano Sidon na inele Jevreja adava značini da on na adžicerde te avel o Mesija. Okova so o Isus akate vačeri adavai da čak hem okola kola nane Jevreja valjani te pendžaren dai ov o Mesija adalese so čerđa sa adala čudesija. [§] 10,13 bešindoj ano šeja oto kanaj hem ano pepeo Ko adava vreme adeti saveja o manuša mothovena dai tužna hem dai lenđe žao zako pumare greja inele te bešen ano šeja save inele hrapava hem neudobna hem te čhoren upra pumende pepeo. ^{*} 10,15 than e mulengoro Ko original terđola: “Had”. O anava “Had” hem “Šeol” ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana ked merena. [†] 10,17 Akate ked phenela pe ‘anav’, mislini pe upro e Isusesoro zoralipe hem upro lesoro autoritet. [‡] 10,18 O Isus koristini akaja uporedba te phenel so o Devel pobedini ine e Sotone dok lesere 72 učenici propovedinde ano dizja. Ili avere lafonencar, o Sotoni pelo sar so taro nebo i munja khuvela natele. [§] 10,19 sapa hem škorpije O Isus verovatno uporedini e sapen hem e škorpijen e demonencar sar soi okola savendar o učenici vačerena ko Lk 10,17. O demonjai sar o sapa hem o škorpije adalese soi opasna hem čerena bišukaripe e manušenđe. ^{*} 10,20 anava zapisime ko lil e Devlesoro ano nebo. Ano nebo o Devel pisinda ko lil o anava sarjengere kola ka dobinen o večno dživdipe. Akale lilestar vačeripe hem ko Ps 69,28; Fil 4,3; Jev 12,23; Pučar 3,5; 13,8; 17,8; 20,12; 20,15; 21,27. [†] 10,21 Akava odnosini pe upro okola kolen možda nane but obrazovanje, ali spremnai te prihvatinen e Isusesoro sikaviba adahar sar o čhavore ked spremno šunena okolen kolende verujinena. [‡] 10,22 sa i vlast, o čači pe, o džandipe. [§] 10,25 uštino Ano Izrael ko adava vreme, o učitelj hem o učenici bešena ine dok ov ine sikaj len. Ked o učeniko mangela ine nešto te pučel, valjani te uštel ko pre. ^{*} 10,27 Mang ili “čumudin”

sa te zoralipnaja hem sa te gođaja; hem mang te pašutne sar korkore tut.”†

28 Tegani o Isus phenda lese: “Šukar phendan. Čer adahar hem ka ovel tut o večno dživdipe.”

29 Ali o učitelj e Mojsijasere zakonestar manglja te opravdini pe i pučlja e Isuse: “A kovai mlo pašutno?”‡

30 A ko adava, o Isus phenda lese akaja paramiz: “Nesave manuše, sar ine huljela tari diz Jerusolim ki diz Jerihon, dolinde o čora. On lelje lestar sa, di o šeja. Edobor marde le da o manuš samo so na ine te merel. Tegani o čora cidinde pe olestar, a o manuš pašlilo ko drom hem na džanda pese.

31 Na nakhlo but, i nekotar adale dromeja sar huljela ine nesavo svešteniko§, dikhlja e manuše sar pašljola ko drom i nakhino avrethar. 32 Adahar da nesavo levit:* alo di adava than kote o manuš pašljola, dikhlja le i nakhino oti aver strana adale dromesiri.

33 A inele nesavo Samarijanco† savo džala ine adale dromeja. Ked reslja di ko than kote o manuš pašljola, dikhlja le, i pelo lese žal olese. 34 Tegani o Samarijanco alo di o manuš, čhorda ulje hem mol upro lesere rane te kosel len‡ hem pačarda len. I vazdinda le upro plo xer hem legarda le ko čher kote lovende šaj te xal pe hem te sovel pe, i adari brininda pe olestar. 35 Tejsato dive o Samarijanco ikalđa duj denarija§ hem dinda ko manuš kasoro inele o čher hem phenda lese: ‘Brinin tut akale manušestar, i sa so ka trošine buderi, ka irinav će ked ka irinav oto drom.’”

36 Tegani o Isus pučlja e učitelje e Mojsijasere zakonestar: “So tu pheneja? Kova

akale trinendar mothovđa pe sar pašutno okolese kole dolinde o čora?”

37 A ov phenda: “Okova kova mothovđa lese milosrđe.”

Tegani o Isus phenda lese: “Oja, akana dža hem čer adahar!”

E Isusesoro lafi ko prvo than

38 I sar o Isus hem lesere učenici džana ine dromeja di ko Jerusolim, đerdinde ko nesavo gav. Adari živinda nesavi đuvli palo anav Marta. Oj vičinda len kora peste ko čher hem lelja te čerel lende xajbnase.

39 Ola inele phen palo anav Marija, koja beštini uzalo e Gospodesere e Isusesere pre hem šunđa lesoro lafi. 40 A i Marta sa ki sig dikhela ine te kandel, i ali uzalo Isus hem pučlja le: “Gospode, so tu pheneja? Šukar li adava so mli phen muklja man korkora te kandav? Phen laće te pomožini maje.”

41 A o Gospod phenda laće: “Marto, Marto! Brinineja tut hem uznemirineja tut zako but so, 42 a samo jekh valjani. I Marija birinda te čerel šukar stvaru, adalese na ka ačhavav la adalestar.”

11

O učeniko pučela e Isuse te sikaj len sar te molinen pe

(Mt 6,9-13; 7,7-11)

1 I ked jekhvar o Isus završinda e molitvaja, jekh lesere učenikonendar phenda lese: “Gospode, sikav amen te molina sar so o Jovan o Krstitelj sikavđa ple učenikonen.”

2 Tegani o Isus phenda lende: “Ked molinena, vačeren:

“Dade Devla! Barjaraja to sveto anav!*

To carstvo te avel!†

3 De amen maro đijekh dive!

† 10,27 I naredba ano 10,27a–b avela oto 5. Mojs 6,5. I naredba ano 10,27c avela oto 3. Mojs 19,18. Akalai duj lila (5. Mojs hem 3. Mojs) kotora oto Zakoni savo o Devel dinda e Mojsijase. O duj naredbe šaj te arakhen pe hem ano Mt 22,37–39 hem ano Mk 12,30–31. ‡ 10,29 Akava manuš manglja te džanel kas valjani te volini, ili avere lafonencar: “Kas valjani te dikhav sar mle pašutne hem te mangav le sar korkore man?” § 10,31 svešteniko

Jevrejsko svešteniko inele manuš kova dinda žrtve e Devlese ko than e manušengoro. Ov predstavinda e manušen e Devlese. * 10,32 levit O Levitija inele manuša oto pleme e Levijesoro kola pomožinde e jevrejengere sveštenikonen ano Hram. † 10,33 Samarijanco O Samarijanco inele e jevrejengere potomci kola lelje pe avere narodoja. On na slavinde e Devle ko Jerusolim sar so o Jevreja. O Jevreja inele xoljame upro Samarijanco hem na verujinde da o Samarijanco inele e Devlesoro narodo. ‡ 10,34 I mol koristinda pe te kosel pe i rana, a o ulje verovatno koristinda pe te na inficirini pe i rana. § 10,35 duj denarija Duj denarija inele duj srebrna kovanice. Ko adava vreme, zako duj denarija o bučarno valjanda duj dive te čerel buti. * 11,2 1. Akava značini: 'Nek to anav ovel priznajime sar sveto' ili 'Molinaja o manuša te poštujinen to sveto anav' ili 'Nek tut sare poštujinen adalese so injan sveto'. 2. E Jevrejende o anav e manušesoro predstavinda e manuše. Ked o manuša poštujinde nekasoro anav, adava inele isto sagod da poštujinena ole. † 11,2 Akava značini te barjol hem te širini pe e Devlesiri vladavina ki phuv.

⁴ Oprostin amende amare greja sar so hem amen oprostinaja † dijekhesse kova grešinda premala amende!

Hem cide amen taro iskušenje! §”

⁵ Tegani o Isus phenda lende: “Zamisljen da ki ekvaš i rat džana koro tumaro amal te phenen lese: 'Amala, te de man trin mare, i ka irinav će. ⁶ Mlo amal alo oto drom kora mande, a nane man so te ikalav anglo leste!' ⁷ A ov od andral te phenel: 'Ma uznemirin man! O udarai phandle, a mle čhavorei mancar ko than e pašljobjnasoro hem sovena. Našti akana te uštav te dav tut!' ⁸ Vačerava tumende: te na uštino te del le adalese soi lesoro amal, ka uštel hem ka del le sa so valjani adalese so lesere amale nane lađ te ovel uporno.*

⁹ Vačerava tumende: Mangen hem ka del pe tumende! Roden hem ka arakhen! Khoven hem ka phravel pe tumende! ¹⁰ Adalese so dijekh kova mangela, primini; hem kova rodela, arakhi; hem kova khuvela, ka ovel lese phravdo.

¹¹ A kova dad tumendar: ked lesoro čhavo ka rodela lestar ine mače, a ov te del le sape? ¹² Ili ked rodela jaro, te del le škorpija? ¹³ Ked tumen, kola injen bišukar, džanen te den šukar stvarija tumare čhavende, kobor više tumaro Dad taro nebo ka del e Svetone Duho okolende kola molinena le.”

O Isus kandela pe e Devlesere zoralipnaja, a na e bengesere

(Mt 12,22–30; Mk 3,22–27)

¹⁴ I jekh dive o Isus ispuđinda e demone kova čerela ine jekhe manuše te našti

vačeri. Ked iklilo o demoni, o manuš lelja te vačeri. I o manuša kola inele adari inele zadivime, ¹⁵ ali nesave olendar vačerde: “E Veelzevulesere, † e demonengere šerutnesere, zoralipnaja ispuđini e demonen!” ¹⁶ A avera iskušinde e Isuse ađahar so rodinde lestar te čerel čudo † saveja ka mothoj da o Devel bičhalđa le.

¹⁷ Ali o Isus džanda lengere mislija, i phenda lende: “Dijekh carstvo § savoi ana peste ulavdo ka properel, hem o čher* ano savo nane sloga ka perel. ¹⁸ Tei e bengesoro carstvo ana peste ulavdo, † sar onda pana trajini? Akava vačerava adalese so tumen phenena da e Veelzevulesere zoralipnaja ispuđinava e demonen. ¹⁹ A te me e Veelzevulesere zoralipnaja ispuđinava e demonen, kasere zoralipnaja tumare učenici ispuđinena len? † Adalese on ka dokažinen tumende da na injen u pravu. ²⁰ Ali te e Devlesere zoralipnaja § ispuđinava e demonen, onda o carstvo e Devlesoro alo maškara tumende.”

O Isus po zoralo e Bengestar

²¹ O Isus phenda hem akava: “Ked okova kovai zoralo hem naoružime* pazini plo boro, lesoro barvalipei osigurime. ²² Ali ked avela o po zoralo lestar, ka pobedini le hem ka lel lesoro oružje upro savo inole nada hem ka ulaj plencar adava so lelja e bizoralestar. †

²³ Kova nane mancar, ovi protiv mande. I kova na čedela mancar, ov frdela.” †

† 11,4 sar so hem amen oprostinaja ili 'hem amen te oprostina' § 11,4 ko original terđola: 'Hem ma legar amen ano iskušenje. * 11,8 O Isus vačeri akaja paramiz sar te sikaj kroz i uporedba da tumaro amal ka pomožini tumende te isi tumen bari potreba hem molinena le više puti zako pomoć. Ko esavko način o Devel ka del tumen okova so tumende valjani te pučljen le uporno. Te čak o komšija, kova na volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ rođeja, kobor više o Devel, kovai šukar dad hem kova volini tut, ka del tut okova so valjani će ked bizi lađ molineja le. † 11,15 E Veelzevulesere Veelzevul inele dujto anav zako Sotoni ili zako Beng. Ponekad pisini pe hem “Vaal-Zevuv”. Akava anav doslovno značini “gospodari e maćjengoro”, so značini “vladari upro demonja”. Akavai anav povezime e anaveja oto xovavno devel “Vaal-zevuv” taro Ekron (dikh 2. Thag 1,2, 3, 6) † 11,16 te čerel čudo ko original terđola: (te del len) znako taro nebo. § 11,17 carstvo Akate o “carstvo” vačeri e manušendar ano leste: “Te o manuša oto nesavo carstvo marena pe maškara pumende, on ka uništinen pumaro carstvo.” * 11,17 o čher Akate o “čher” vačeri e porodicatar: “Te o čherutne maškara pumende marena pe, lengiri porodica ka ovel uništine.” † 11,18 e bengesoro carstvo ana peste ulavdo Ko original terđola “Sotoni”. Akate o “Sotoni” vačeri e demonendar, kola služinena e Sotone, hem e Sotonestar: “Te o Sotoni hem o članovija oto lesoro carstvo marena pe maškara pumende, lesoro carstvo na ka trajini.” † 11,19 adalese so hem on (e farisejengere učenici) čerena isto adava (ispuđinena e demonen). § 11,20 e Devlesere zoralipnaja ko original terđola: 'e Devlesere najeja' (dikh2. Mojs 8,19). * 11,21 O Sotoni † 11,22 Akate vačeri pe e Isusestar kova pobedini e Sotone hem lesere demonen sar dai o Isus po zoralo manuš kova lela adava soi e zorale manušesoro. † 11,23 O Isus vačeri oto čediba e učenikonengoro kola phirena palo leste. “Ko na terini e manušen te aven hem te phiren pala mande, ov terini len te džan dur mandar.”

O Isus upozorini da o bišukar duho šaj te irini pe ano manuš

(Mt 12,43-45)

²⁴ Tegani o Isus phendā: “Ked o melalo duho ikljola taro manuš, džala ko pusta thanaš hem rodela than kote šaj te odmorini. Ked na arakhi le, vačeri: 'Ka irinav man ano manuš kolestar ikliljum*.'
²⁵ O bišukar duho irinđa pe hem arakhlja dai adava manuš sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime†. ²⁶ Tegani džala hem lela efa avere duhoven po bišukaren pestar hem đerdinena ano manuš hem ačhona adari. I ko kraj adale manušese ovela po bišukar nego angleder.”

Blagoslovime i o poslušna e Devlese

²⁷ I sar o Isus vačeri ine adava, nesavi đuvli oto narodo vičinda: “Bahtali i đuvli koja akharđa tut ano vođi hem dinda tut čučil!

²⁸ A o Isus phendā: “Po bahtalei okola so šunena o lafi e Devlesoro hem čerena le!”

O Isus po baroi e Jonastar hem e Solomonestar, a o manuša na šunena le

(Mt 12,38-42)

²⁹ Sar čedela pe ine po baro narodo, o Isus lelja te vačeri: “O manuša kola živinena ano akava vreme, oni bišukar manuša. Rodena mandar znako,‡ ali znako na ka del pe lende sem o čudesija so čerde pe e Jonase§.* ³⁰ Sar so adava so ulo e Jonase inele znako e manušende kola živinde ki diz Niniva† da o Devel bičhalđa le, ađahar hem so ka ovel maje, e Čhaves e Manušeserese, ka ovel znako e manušende kola živinena avdive da o Devel bičhalđa man.‡

³¹ Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, i carica koja angleder vladinda ki južno phuvš ka uštel hem ka osudini e manušen kola akana živinena adalese so ali taro krajevija e phuvjakere te šunel e caro e Solomone kova inele but mudro, a akatei tumencar po baro e Solomonestar, a tumen na mangena te šunen! ³² Ko dive ked ka ovel e Devlesoro sudo, o manuša kola živinde ani purani diz Niniva ka ušten hem ka osudinen e manušen kola akana živinena, adalese so on pokajinde pe ked o Jona propovedinda, a akatei tumencar po baro e Jonastar, a tumen pana na pokajinden tumen!”

E Isusesoro i sikaviba svetlost e manušende
(Mt 6,22-23)

³³ “Niko na tharela i svetiljka hem te čhivel la ko garavdo than ili talo čaro, nego čhivela la ko than zaki svetiljka te šaj dikhen o svetlost okola kola đerdinena.*
³⁴ Ti jakhi sar svetiljka te telose. Kedi ti jakh šukar, sai to telo osvetlime. A kedi ti jakh bišukar, hem to teloi ani tomina.†
³⁵ Adalese, pazin da o svetlost so mislineja dai ana tute nane tomina. ³⁶ Tei sa to telo pherdo oto svetlost, bizo jekh kotor oti tomina, tegani sa to dživdipe ka ovel osvetlime sar ked i svetiljka osvetlini tut.”

O Isus kritikujini e verakere vođen soi pobožna samo od avrijal

(Mt 23,1-36)

³⁷ Ked o Isus vačerđa adava, nesavo fariseji vičinda le te xal maro koro leste. I o Isus đerdinda lese ko čher hem čhivđa pe uzalo astali. ³⁸ A o fariseji dikhindoj adava,

§ 11,24 pusta thana Ko original terđola “bipanjengere thana” savo vačeri oto “napustime thana” kaj o bišukar duhija phirena. * 11,24 ano manuš kolestar ikliljum ko original terđola: 'mle čhereste kotar ikliljum' † 11,25 sar čučo čher savoi šulavdo hem namestime Adava značini dai adava čher spremno te šaj neko te živini adari. ‡ 11,29 sar dokaz da o Devel bičhalđa man § 11,29 o čudesija so čerde pe e Jonase ko original terđola: 'o znako e Jonasoro'

* 11,29 O Jona inele proroko ano Purano zavet (dikh Jona 1,7; 2,10; Mt 12,40). Palo trin dive dživdo iklilo taro vođi e bare mačhesoro, sar o Isus so ka ikljol taro grobo o trito dive. † 11,30 O manuša kolende o Jona propovedinda inele but bišukar. Živinde ki Niniva, ki glavno diz e Asirijakiri, hem inele bare neprijatelja e Izraelese (dikh Jona 3).

‡ 11,30 Ko original terđola: “Sar so o Jona inele znako e Ninivljanende, ađahar hem o Čhavo e Manušesoro ka ovel znako akala generacijaće.” § 11,31 Carica oti Saba (avdisutni phuv Jemen) putujinda prekalo 1500 kilometarija te šunel e Solomonesiri mudrost. Živinda 1.000 berš angleder e Isusestar (dikh 1. Thag 10,1-13; 2. Dnev 9,1-12).

* 11,33 O stihija 33-36 oni metafora savaja o Isus vačeri ple sikavibnastar dai 'svetlost' zako savo mangela lesere učenici te oven poslušna hem te delinen le averencar. Ov vačeri e manušendar kola na džanen ili na prihvatina lesoro sikaviba dai ani 'tomina'.

† 11,34 Adava značini: Ked neko prihvatini e Isusesoro sikaviba, ka xaljol o čačipe e Isusestar hem zbog adava ka čerel soi šukar. A ked neko na prihvatini e Isusesoro sikaviba, ačhola ano bidžandipe e čačipnastar oto Isus.

‡ 11,38 E Jevrejen inele pravilo o manuša te thoven pumare vasta sa di o kunja sar te oven čista palo adeti anglo Devel.

čudinda pe so o Isus na thovđa ple vasta angleder o xajba, palo adeti e jevrejengoro. †

³⁹ A o Gospod o Isus phenđa lese: "Oja, tumen o fariseja kosena i šolja hem o čaro od avrijal, a pherden len tumara pohlepaja hem bišukaripnaja. ⁴⁰ Hulavonalen! Nane li o Devel okova kova čerđa e manuše, kova džanel le hem od avrijal hem od andral? § ⁴¹ Akavai pošukar: den e čororende sar milostinja okova so isi tumen, so xalane ičerenano ano šolja hem ano čare, i ka oven čista hem od andral hem od avrijal.*

⁴² Ali jao tumende e farisejende so dena e Devlese dešto kotor oto začinja † hem oto sa o povrće, a na marinena te čeren averende okova soi pošteno hem te mangel e Devle. Valjani te den o dešto kotor, ali na troman te bistren te čeren adava soi po bitno. †

⁴³ Jao tumende e farisejende so volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem so volinena ked o manuša, pherde poštujiba premala tumende, pozdravinena tumen ko trgija. ⁴⁴ Jao tumende adalese so injen opasnost sar soi o bioznačime grobija upra savende o manuša phirena, a na džanen." §

⁴⁵ Tegani nesavo oto učitelja e Mojsijasere zakonestar phenđa e Isusese: "Učitelju, hem amen vredejeja adale lafonencar."

⁴⁶ A o Isus phenđa: "Jao hem tumende, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Čhivena upro manuša pharipe but pharo te akharen adahar so dena len pravilja save našti te ičeren, a ni najeja na

mangena te mrdinen te pomožinen lende te akharen adava pharipe. ⁴⁷ Jao tumende, adalese so vazdena spomenici e prorokonende kolen tumare pradada mudarde. ⁴⁸ Adaleja mothovena da odobrinena adava so čerde tumare pradada: on mudarde len, a tumen vazdena lende spomenici.* ⁴⁹ Adalese o Devel mudro vačerđa tumendar: 'Ka bičhalav lende prorokonen hem apostolen. Nekas olendar ka mudaren, a nekas ka jurinen.'

⁵⁰ Akala generacijatar ka rodel pe o rat sa e prorokonengoro savo thavdinda pana taro čeriba e phuvjakoro, ⁵¹ pana taro rat e Aveljesoro sa di o rat e Zaharijasoro, † kova inele mudardo maškaro žrtveniko hem i svetinja ano Hram. Oja, vačerava tumende, akaja generacija ka ovel osudime zako adava rat so thavdinda!" †

⁵² Jao tumende, učiteljalen e Mojsijasere zakonestar! Adalese so e narodostar garavden o ključo oto džandipe e Devlesere carstvostar. Korkore na đerdinden maškaro adava udar hem na mukljen te đerdinen ni okola kola mangle te đerdinen." §

⁵³ I ked o Isus iklilo adathar, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o fariseja ani bari xoli lelje te protivinen pe hem te pučen le but so. ⁵⁴ On dikhle te dolen le ko bišukar lafi sar te šaj tužinen le.

12

O Isus vačeri ple učenikonende te na oven dujemujengere
(Mt 10,26–27)

§ 11,40 O Isus pučela akava te ukorini e farisejen so na xaljovena dai e Devlese bitno okova soi ano lengere vile.

* 11,41 i ka oven čista hem od andral hem od avrijal ko original terdola: 'I sa ka ovel tumende čisto'. † 11,42 oto začinja ko original terdola: 'oti nana hem oti ruta' † 11,42 ko original terdola: 'Adava valjanden te čeren, a okova te na bistren te čeren.' § 11,44 Akala grobija inele xandle rupe ko than kote e mulesoro telo inele parume. Na ine len parne bara save inače o manuša čhivena ine upro grobija te šaj avera dikhen len. Ked o Jevreja phirena ine prekalo grobo, tegani ovena ine nečista palo adeti. Akala bioznačime grobija čerena len ine slučajno te oven nečista. *

11,48 O Isus ukorini e farisejen hem e učiteljen e Mojsijasere zakonestar. On džanen zako mudariba e prorokonengoro, ali na osudinena pumare pradaden zako adava so mudarde e prorokonen. Averčhane: "So te osudinen tumare pradaden, tumen odobrinena adava so čerde hem složinena tumen olencar ko adava te na oven poslušna e prorokonengere lafonende." † 11,51 O Avelj inele prvo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (1. Mojs 4,1–16), a o Zaharija inele zadnjo manuš kova inele mudardo ko Purano zavet (2. Dnev 24,20–22). † 11,51 O mulej proroci jedina kolen poštujinena! Sar so lengere preci na šunde e prorokonen ano Purano zavet, adahar hem akala fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar na šunena e Isuse hem na ka šunen e apostolen kolen o Isus ka bičhali. Ka avel kraj zako strpljenje e Devlesoro hem ov konačno ka sudini e Izraelese zako sa o berša so odbacinde lesoro lafi. § 11,52 O Isus vačeri e Devlesere čačipnastar sar te phene dai ano čer ko savo o učitelja na mangena te đerdinen, ali na mukena ni averende te ovel len o ključo te šaj đerdinen. Akava značini da o učitelja na džanen čačimase e Devle, ali hem na mukena ni averen te upoznajinen le.

¹ I ked čedinde pe nekobor hiljade manuša, edobor but inele da terdine jekh upra avereste, o Isus prvo lelja te vačeri ple učenikonende: “Arakhen tumen taro kvasco e farisejengoro, te na oven dujemujengere sar soi on.* ² Sa soi garavdo ka arakhel pe; sa soi garavdipe ka šundol pe.† ³ Adalese, sa so vačerđen ani tomina, ka šundol pe ano svetlost; hem so poxari vačerđen ko kan ano sobe, ka vačeri pe taro krovija‡ sare te šunen.”

Ma daran, adalese so injen dragocena e Devlese

(Mt 10,28-33; 12,31-32; Mk 3,28-29)

⁴ “Ali phenava tumende, amalalen: ma daran okolendar kola šaj te mudaren samo o telo, adalese so više adalestar na ka šaj te dukhaven tumen. ⁵ A ka phenav tumende kastar te daran: te daran taro Devel kas palo mudariba isi zoralipe te frdel ano pakao. Oja, vačerava tumende, olestar te daran!

⁶ Na biknela pe li pandž čiriklja zako samo duj najtikore pare? A palem nijekh olendar nane bisterdi anglo Devel. ⁷ A o Devel čak džanel kobor bala isi tumen ko šero.§ Adalese, ma daran! E Devlese injen po dragocena negoli but čiriklja!”

Na valjani te dara te priznajina e Isuse anglo manuša

(Mt 10,32-33; 12,32; 10,19-20)

⁸ “A vačerava tumende: Đijekh kova anglo manuša ka vačeri dai mlo učeniko, me, o Čhavo e Manušesoro, anglo anđelja e Devlesere ka vačerav dai ov mlo učeniko. ⁹ A te odrekniđa pe neko mandar anglo manuša, hem me ka odrekniav man lestar anglo anđelja e Devlesere. ¹⁰ I te vačerđa neko lafi protiv mande, protiv o Čhavo e Manušesoro, ka ovel lese oprostime; ali na

ka ovel oprostime okolese kova hulini upro Sveto Duho.*

¹¹ A ked ka anen tumen anglo sudo ko sinagoge, anglo vladarija hem o vlastija, ma oven zabrinuta sar hem soja te brani-nen tumen, so te vačeren! ¹² Adalese so tegani o Sveto Duho ka sikaj tumen so te vačeren.”

O Isus vačeri te na ova pohlepna

¹³ Tegani neko oto narodo phenđa e Isuse: “Učitelju, vačer mle phralese te ulaj mančar okova so ačhavđa amende amaro dad.”

¹⁴ A o Isus phenđa lese: “Manušēja, ko čhivđa man te ovav sudija ili delioco upra tumende? ¹⁵ Tegani phenđa sarijende: “Arakhen tumen hem ciden tumen tari pohlepa. I sa edobor barvalipe te ovel e manuše, lesoro dživdipe na avela oto adava so isi le.”

¹⁶ Tegani o Isus phenđa lende akaja paramiz: “Nesave barvale manušesiri phuv bijanđa but bijandipe. ¹⁷ I ov mislinđa pe ana peste: 'So te čerav? Nane man edobor baro than kote te čhivav i žetva mli.' ¹⁸ I phenđa: 'Akava ka čerav! Ka peravav mle purane šupe hem ka vazdav po bare, i adathe ka čhivav sa o điv hem sa soi mlo. ¹⁹ Tegani ka vačerav korkoro maje da isi man baro barvalipe bute beršende. Ka šaj te odmorinav, te xav, te pijav, te uživnav!’

²⁰ Ali o Devel phenđa lese: 'Hulavona! Akaja rat ka mere!† A sa adava so sprem-inđan, kasoro ka ovel?’

²¹ Ađahari okolese kova pese čedela blago ki phuv, a na barvaljola okoleja soi šukar e Devlese ano jača.”

O Devel dela ple učenikonende okova so valjani lende zako dživdipe

(Mt 6,25-34)

²² Tegani o Isus phenđa ple učenikonende: “Adalese vačerava tumende: ma oven zabrinuta zako tumaro dživdipe: ka

* 12,1 Sar so o kvasco širini pe maškaro sa o humer, lengoro licemerje širinda pe maškari sa i zajednica. “Arakhen tumen taro licemerje e farisejengoro, savoi sar kvasco” ili “Pazinen te na oven licemerna sar o fariseja.” Lengoro bišukar ponašanje utičini upro sarijende isto ađahar sar so o kvasco utičini upro humer. † 12,2 Averčhane: “Ma oven sar olende, adalese so o Devel ka pučari sa so o manuša akana učharena. O manuša ko kraj ka dodžanen sa so đijekh manuš garaj”. ‡ 12,3 O čhava ano Izrael inolen ravna krovija, i o manuša šaj ine te ušten hem te terđoven upro lende. § 12,7 Amaro pouzdanje šaj te ovel ano Devel. Ov džanel but više nego so amen džana. Na džana čak ni kobor bala isi amen ko šero, ali o Devel džanel adava hem više adalestar. * 12,10 okolese kova hulini upro Sveto Duho averčhane: “okolese kova namerno na priznajini e Svetone Duhosiri buti.” † 12,20 Akaja rat ka mere ko original terđola: 'Akaja rat ka rodel pe tutar ti duša!' ‡ 12,23 O Devel dinđa tumen hem tumaro dživdipe hem tumaro telo. Adalese šaj te verujinen lese da ka del tumen hem okova so valjani tumende zako dživdipe.

ovel tumen li so te xan; ni zako tumaro telo: ka ovel tumen li so te hurjen. ²³ Adalese soi o dživdipe po bitno e xajbnastar hem tumaroi telo po bitno e šejendar. ²⁴ Dikhen e gavranen! [§] Ni sejnena ni čedena, nane len ni šupa kote te čhiven o điv, a palem o Devel parvari len. A tumen injen e Devlese po bitna e čirikljendar! ²⁵ A kova tumendar šaj adaleja so brinini pe te produžini plo dživdipe za jekh dive? ^{*} ²⁶ Znači te našti ni adava najxari te čeren, sose onda injen zabrinime zako bilo so aver?

²⁷ Dikhen o divlja luluda sar barjona. Na čerena buti, čak na sivenafse šėja, a vačerava tumenđe da ni o caro o Solomon, kova inele but barvalo, na inole edobor šuže šėja sar jekha olendar. ²⁸ Te o Devel ađahar šukar hurjavela i čar ko polje savi avdive adari, a tejsa frdela pe ani jag, kobor li više tumenđe ka del šėja, tikora verakere manušalen! ²⁹ Tumen ma oven zabrinuta zako adava so ka xan hem so ka pijen. ³⁰ Ađahar čerena okola manuša kola na džanen e Devlese. Tumaro Dad, o Devel, džanel da valjani tumenđe sa adava. ³¹ Nego roden o carstvo e Devlesoro, † a ov ka del tumen sa adava so valjani tumenđe!

³² Ma daran, mle učenikonalen! [‡] Tumare Dadesiri volja inele te del tumen o carstvo. [§]

³³ Bikninen so isi tumen hem o love den e čororende! Čeren tumenđe kese zako love save na properena hem barvalipe ko nebo savo niked na tikorini. Niko na ka šaj te avel adari te čorel tumaro barvalipe hem nijekh moljco na ka uništini le. ³⁴ Adalese so tumaro vilo ^{*} ka ovel adari kaj tumaro barvalipe.”

Oven spremna zako dujto aviba e Gospodesoro e Isusesoro
(Mt 24,45–51)

³⁵ O Isus ple učenikonende phenda hem akava: “Oven spremna, hurjavde zaki buti

hem tumare svetiljke te oven tharde, ³⁶ sar sluge kola adžicerena ple gospodare te irini pe čhere taro bijav. Ked irini pe o gospodari hem ked khuvela ko udar, o slugei spremna te phraven lese. ³⁷ Blago okole slugenđe kolen o gospodari, ked ka avel, ka arakhi len džangale sar adžicerena le! Čače, vačerava tumenđe, ov, o gospodari, ka phandel pe i kecelja, ka bešljačeri len te xan hem ka kandel len. ³⁸ Blago e slugenđe kolen o gospodari ka arakhi džangalen čak hem te alo ki ekvaš i rat ili anglo disljojbja.

³⁹ Ali akava te džanen: te o čherutno džanel ine ko savo sati avela o čor, na ka mukel lese ine te đerdini ko čher te čorel. ⁴⁰ Hem tumen oven stalno spremna, adalese so me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav tegani ked na nadinena tumen!”

⁴¹ Tegani o Petar pučlja e Isuse: “Gospode, vačereja li akala uporedbe samo amende e učenikonende ili sarijende?”

⁴² O Gospod o Isus phenda: “Kovai, onda, verno hem mudro upravniko kas o gospodari ka čhivel upreder ple sluge te del len xajba ko vreme? ⁴³ Blago okole slugase kas lesoro gospodari, ked ka avel, ka arakhi sar čerela ađahar. ⁴⁴ Čače vačerava tumenđe, upreder sa o barvalipe plo ka čhivel le sar upravniko. ⁴⁵ A te vačerda adava sluga ana peste: 'Na ka avel pana mlo gospodari' i lela te marel avere slugen, hem te xal, te pijel hem te maćol, ⁴⁶ lesoro gospodari ka avel tegani ked na ka očekujini le†, ka čhinel le ko ekvaš hem ka čhivel le maškaro nevernici.

⁴⁷ A okova sluga kova džanda i volja ple gospodaresiri, a na inele spremno ili na čerda pali e gospodaresiri volja, but mariba ka xal. ⁴⁸ A okova kova na džanda e gospodaresiri volja, a čerda nešto zako savo avela lese kazna, xari mariba ka xal. Kasei dindo but, but ka rodel pe lestar. Kasei poverime but, više ka rodel pe lestar.”

§ 12,24 O manuša so šunena ine e Isuse, smatrinena ine so o gavranja nane korisna adalese so o Jevreja našti ine te xan adaja vrsta čirikljen. ^{*} 12,25 'za jekh dive' ko original terđola 'kuni'. Akava pučibai metafora adalese soi kuni mera zaki dužina, a na zako vreme. I slikai adaja dai o dživdipe e manušesoro izdužime sar phal, sar thulo thav ili sar nesavo aver fizičko predmeti. † 12,31 roden o carstvo e Devlesoro Akava značini "oven fokusirime upro lesoro carstvo" ili "zorale mangel o carstvo e Devlesoro". ‡ 12,32 mle učenikonalen! Ko original terđola: "stado tikoreja!" O Devel brinini pe zako e Isusesere učenici sar so o pastiri brinini pe zako plo stado. Adalese o Isus vičini ple učenikonen "stado tikoreja". § 12,32 šaj te vačeripe da: "Tumaro dad odlučinda te mukel tumen te živinen ano carstvo olesoro" ili "Tumaro dad odlučinda te mukel tumenđe te vladinen oleja ano lesoro carstvo". ^{*} 12,34 vilo akate o vilo odnosini pe upro mislija e manušesere. † 12,46 tegani ked na ka očekujini le ko original terđola: "ko dive savo na očekujini hem ko sati savo na pretpostavini"

E Isusesoro lafi ka anel ulajba maškaro manuša

(Mt 10,34-36)

⁴⁹ Tegani o Isus phendā: “Aljum te frdav jag e sudosiri ki phuv. † So bi mangava već te ovel thardi! ⁵⁰ A valjani te nakhavav bare muke. § But maje pharo đikote adava na ovela! ⁵¹ Mislinena da aljum te anav mir ki phuv? Na. Aljum te ćerav o manuša te ciden pe jekh averestar. ⁵² Adalese od akana, oto pandž čerutne, trin ka oven ki mli strana, a duj ki aver ili duj ki mli strana, a trin ki aver. ⁵³ Ka uštel o dad upro čhavo hem o čhavo upro dad, i daj upri čhaj hem i čhaj upri daj, i sasuj upri bori hem i bori upri sasuj.”

O Isus vaćeri e narodose te spreminen pe zako adava so ka avel

(Mt 16,2-3; 5,25-26)

⁵⁴ Tegani o Isus vaćerđa e narodose: “Ked dikhena da o kale oblaci avena taro zapad, tegani phenena da ka perel bršin, i čaće perela. ⁵⁵ Ked phudela i barval taro jug, phenena da ka ovel tatipe, i ovela. ⁵⁶ Dujemujengere manušalen! * O izgled e phuvjakoro hem e nebosoro šukar pendžarena, adahar da pendžarena o znakija adalestar so ovela akana, a na mangena te den lenđe značaj. †

⁵⁷ Tumen korkore valjani te pendžaren okova soi ispravno. ⁵⁸ Te neko legari tut ko sudo te tužini tut adalese so na irindan lese o love, odrumal de sa tutar te mirine tut oleja angleder nego so resena adari. Te na ćerđan adahar, ov šaj te vucini tut anglo sudija, a o sudija ka del tut ko manuš kova ka čhivel tut ano phandlipe. ⁵⁹ Vaćerava će da čaće na ka ikljove adathar sa đikote na irineja đi i zadnjo para.” †

† 12,49 Aljum te frdav jag ki phuv šaj te znaćini: 1. O Isus alo te pripremini e manušen te suoćinen pe e Devlesere sudoja, a ov inele kaznime e Devlestar ko than okolenđe kola ka pokajinen pe ine, ili 2. O Isus alo te proćistini e vernikonon, ili 3. O Isus alo te ćerel podela maškaro manuša. § 12,50 valjani te nakhavav bare muke ko original terđola: 'valjani te ovav krstime e krstibnaja.' Akate o 'krstiba' odnosini pe upro adava so o Isus valjani te trpini. Sar ked o pani ućhari e manuše ked krstini pe, adahar i patnja ka ućhari e Isuse. 12,53 Mih 7,6 * 12,56 Adala manuša inele dovoljno džande te pendžaren o znakija da avela o bršin ili da avela o tatipe. Ali na mangle te priznajinen da e Isusesere ćudesija inele znakija save mothovena dai ov okova kole o Devel bićhalđa te spasini e manušen. † 12,56 Averćhane: “Adava znaćini da sigurno valjani te xaljojen so znaćini adava so o Devel ćerđa kroz mande akala dive!”

† 12,59 O Isus e manušende vaćerđa akaja uporedba te upozorini len da valjani te mirinen pe e Devleja angleder nego so avela o vreme te osudini len. * 13,1 o Pilat ... naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde Ko original terđola: “o Pilat mešinda lengoro rat lengere žrtvenar”

13

Sare valjani te ciden pe taro pumare greja

¹ Tegani nesave manuša phende e Isuseso so o Pilat, o upravniko e rimesoro, naredinđa nesave Galilejci te oven mudarde.* I on inele mudarde sar anena ine žrtve ano Hram e jerusalimesoro. ² A o Isus phendā lenđe: “Tumen li mislinena da adala Galilejci, adalese so adahar mudardile, inele po grešna sa avere Galilejconendar? ³ Na! Ali te na obratinden tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžićeri propast! ⁴ Ili okola dešofto upro kolende peli i kula ano Siloam hem mudarđa len, tumen li mislinena da on inele po bare grešnici sa e manušendar kola živinena ano Jerusolim? ⁵ Na! Ali te na obratinden tumen taro tumare greja, sarijen tumen ka adžićeri propast!”

Na aćhilo pana but vreme zako pokajiba

⁶ Tegani o Isus vaćerđa lenđe akaja paramiz: “Inele nesave manuše smokva sadime pese ano vinograd. I alo te rodel o bijandipe lakoro, ali na arakhlja le. ⁷ Tegani phendā e manušese so ćerela buti lese ano vinograd: 'Aće, trin berš sar avava te rodav bijandipe upri akaja smokva, ali na arakhava le. Čhin la! Sose te šućari i phuv?’

⁸ A ov phendā: 'Gospodarona, aćhav la pana akava berš. Ka xandav la hem ka frdav laće đubrivo, ⁹ i šaj ka bijani. A te na bijanđa, ka čhine la.’”

O Isus sasljari ko savato e đuvlja koja inele bandardi

¹⁰ I jekh savato sar o Isus sikaj ine ani jekh sinagoga, ¹¹ adari inele nesavi đuvli kola o bišukar duho ćerela ine te ovel bandardi dumeja. Oj inele bandardi dešofto berš hem nisar našti ine te ispravini pe. ¹² Ked o Isus dikhlja la, vićinda la kora peste hem phendā laće: “Đuvlije,

oslobodimi injan taro to nambormipe!”¹³ I čhivđa ple vasta upro late, a oj otojekhvar ispravinda pe hem lelja te slavini e Devle.

¹⁴ Tegani e sinagogakoro upravniko, xoljame so o Isus sasljarđa ko savato, phenđa e narodose: “Isi šov dive ano kurko ko save šaj te čerel pe buti! Ko adala dive aven hem oven sasljarde, a na ko savato!”

¹⁵ A o Gospod o Isus phenđa lese: “Dujemujengere injen! I tumen ko savato phravena tumare guruve ili tumare xere taro jasle te legaren le te pijel pani. ¹⁶ A akajai đuvli oto pleme e Avraamesoro kola o Sotoni phandlja ače dešofto berš. Oj li na valjani te ovel phravdi taro akala lancija e nambormipasere ko savato?” ¹⁷ Ked phenđa adava, lađandile sare kola inele protiv leste, a sa avera manuša radujinde pe zako sa o šukaripe savo o Isus čerđa.

O carstvo e Devlesoroi sar o tikoro seme savo ovela baro kaš

(Mt 13,31-32; Mk 4,30-32)

¹⁸ Tegani o Isus phenđa: “Te phenav tumende savesei slično o carstvo e Devlesoro. ¹⁹ Sličnoi e semese oti gorušica save o manuš lelja hem frdinđa pese ki bašta. Ov barilo hem ulo kaš, hem o čiriklja čerde gnezdija upro lesere granke.”

O carstvo e Devlesoroi sar o kvasco savo čerela o humer te uštel

(Mt 13,33)

²⁰ Palem o Isus phenđa: “Te phenav tumende savesei slično o carstvo e Devlesoro. ²¹ Sličnoi e kvascose save i đuvli lelja hem čhivđa ano baro čaro vareja,† i ov čerđa sa o humer te uštel.”

Den sa tumendar te đerdinen ano carstvo e Devlesoro

²² I sar o Isus džala ine ple dromeja đi ko Jerusolim, terđola ine ko dizja hem ko gava te sikaj e narodo. ²³ I ko jekh than, neko

pučlja le: “Gospode, samo li xari manuša ka oven spasime?”

A o Isus phenđa lenđe: ²⁴ “Den sa tumendar te đerdinen maškaro tesno udar e nebosoro adalese so but džene, vačerava tumenđe, ka roden te đerdinen, ali na ka šaj. ²⁵ Ked o čherutno ka uštel hem ka phandel o udar, ka ovel kasno. Tegani ka terđoven avri hem ka khuven ko udar vačerindoj: ‘Gospodarona, phrav amende!’ Ali ov ka phenel tumenđe: ‘Na džanav kola injen.’‡

²⁶ Tegani ka phenen: ‘Xaljam hem piljam tuja, hem tu sikavđan ko amare dizjengere droma.’

²⁷ A ov ka phenel: ‘Vačerava tumenđe da na pendžarava tumen.§ Ciden tumen mandar, sare tumen so čerena bišukaripe!’

²⁸ Tegani ka roven hem but ka xoljanen* so ka dikhen e Avraame, e Isaake, e Jakove hem sa e prorokonen ano carstvo e Devlesoro, a tumen frdime avri. ²⁹ O manuša ka aven taro istok hem taro zapad, taro sever hem taro jug hem ka čhiven pe uzalo astali ki gozba ano carstvo e Devlesoro.† ³⁰ Ače, okola kolai akana prva tegani ka oven ko zadnjo than, a okola kolen akate dikhena sar zadnjonem adari ka oven najbare.”‡

E Isusesei phare zako manuša taro Jerusolim

(Mt 23,37-39)

³¹ I tegani nesave fariseja ale koro Isus hem phende lese: “Dža akatar, adalese so o caro o Irod mangela te mudari tut.”

³² O Isus phenđa lenđe: “Džan hem vačeren adala lisicaće:§ ‘Ka ispuđinav e demonen hem ka sasljarav avdive hem tejsa, a ko trito dive završinava.’³³ Ali avdive, tejsa hem prektejsa valjani te džav mle dromeja, adalese so izgledini dai o Jerusolim than kote sa o proroci valjani te oven mudarde.*

† 13,21 baro čaro vareja ko original terđola: ‘trin mere oto varo’ savoi đi ko 30 kilja. ‡ 13,25 Na džanav kola injen ko original terđola: ‘Na džanav tumen kotar injen.’ § 13,27 na pendžarava tumen ko original terđola: ‘na džanav tumen kotar injen.’ Averčhane: “Na injen mle amala ni mlo jeri i na injen vičime maje ki gozba.” * 13,28 but ka xoljanen ko original terđola: ‘krciba e dandengoro’ † 13,29 But Jevreja kola mislinde dai e Devlese ano carstvo, na ka oven. Ali but okola kola nane Jevreja taro sa o strane e phuvjakere ka oven ano carstvo e Devlesoro. ‡ 13,30 ko original terđola: “O prva ka oven zadnja, a o zadnja prva.” Kedi neko ‘prvo’, adava značinda dai bitno hem da dela pe lese čast. Averčhane: “ka oven najbitnija ... ka oven najxari bitna” ili “O Devel ka del čast ... O Devel ka lađari”. § 13,32 lisicaće O Irod inele lukavo sar lisica. * 13,33 O Isus vačerđa akava adalese so džanda da e Jevrejengere vođe hem ole ka mudaren ano Jerusolim sar so lengere pradada mudarde bute averen kola inele proroci bičhalde taro Devel. Ko original terđola: ‘adalese so našti te ovel adava, o proroko te mudarđol avri taro Jerusolim.

³⁴ Jerusalime, Jerusalime, tu savo mudareja e prorokononem hem frdeja bara upro okolende kolen bičhalđa tumende o Devel! But puti mangljum te čedav te manušen sar i khani ple piličken talo ple phaka,[†] ali tumen na mangljen![‡] ³⁵ Ače, to čher ka ovel napustime![‡] I vačerava tumende da čače na ka dikhen man đikote na phenena: 'Blagoslovime! okova kova avela ano anav e Gospodesoro!'"[§]

14

O Isus anglo fariseja sasljari e namborme ko savato

¹ I ko jekh savato, o Isus inele vičime ko čher nesave farisejengere vođasoro te xal maro, i dželo. Sare so inele adari, šukar ine posmatrinena le,^{*} ² adalese so anglo leste inele nesavo manuš kasere vasta hem o pre inele pherde pani. ³ I o Isus pučlja e učiteljen e Mojsijasere zakonestar hem e farisejen: "Palo e Mojsijasoro zakoni, tromal pe li te sasljari pe namborme manuše ko savato ili na?" ⁴ A on ništa na phende. Tegani o Isus čhivđa plo vas upro namborme manuš, sasljarđa le hem muklja le te džal. ⁵ A olende phenđa: "So mislinena tumaro čhavo ili tumaro guruh ko savato perela ano bunari, ini sigate ine ka ikalen le adathar?" ⁶ I na inolen so te phenen ko adava.

O Isus sikaj te ova ponizna hem te na ova sebična

⁷ Ked o Isus dikhlja sar o gostija kola ale te xan rodenafse anglune thana bešibnase, phenđa lende: ⁸ "Ked injan vičime nekase ko bijav, ma beš ko najšukar than, adalese so šaj maškaro vičime isi nesavo manuš kovai po baro tutar. ⁹ Tegani okova so vičinda tut ka phenel će: 'De o than

akalese.' Tegani ka ove lađardo, i ka dža te dole o najpaluno than.

¹⁰ Nego, ked injan vičime, dža hem beš ko najpaluno than. Ked ka dikhel tut okova so vičinda tut ka phenel će: 'Amala, ava beš ko po šukar than!' Tegani sa o gostija ka dikhen kobor injan poštujime. ¹¹ Adalese, ko pes povazdela, ka ovel peravdo; a o ponizna ka oven povazdime."

¹² Tegani o Isus phenđa okolese so vičinda le: "Ked vičineja gostonen ko ručko ili ki večera, ma vičin samo te amalen, te phraljen, te jerje, hem te barvale komšijen. Te vičindan olen, hem on tut ka vičinen ko xajba kora pumende te irinen će. ¹³ Nego, ked vičineja ko xajba, vičin e čororen, e sakatimen, e bangen hem e kororen. ¹⁴ Tegani ka ove blagoslovime, adalese so olen nane sar te irinen će. A o Devel ka irini će tegani ked ka vazdel e pravednikonen taro mule."

Nesave prihvatinena te aven e Devlese ki gozba, a nesave na

(Mt 22,1-14)

¹⁵ Ked adava šunđa jekh okolendar so beštine uzalo astali, phenđa e Isuseso: "Bahtaloi okova kova ka xal maro ano carstvo e Devlesoro!"

¹⁶ A ko adava, o Isus phenđa lese: "Nesavo manuš čerđa bari gozba hem vičinda bute manušen. ¹⁷ I ked sa inele čerdo xajbnase, bičhalđa ple sluga te phenel e vičimende: 'Sai akana čerdo xajbnase. Aven!' ¹⁸ Ali jekh pala avereste lelje te phenen lese sose našti te aven. O prvo phenđa lese: 'Čindum njiva i valjani te džav te dikhav la. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.'[†] ¹⁹ O dujto phenđa: 'Samo so čindum deše guruven[‡] i džava te dikhav sar ka orinen. Molinava tut, vačer te gospodarese da adalese našti te avav.'[§]

[†] 13,34 sar i khani ple piličken talo ple phaka ađahar i khani štitini ple piličken taro povrede. [‡] 13,35 E Jerusalimesere manuša na prihvatinde e Isuse sar Mesija. O Devel akana olen na prihvatineni hem na ka štitini len više. Posle e rimesiri vojska uništinda o Jerusolim (70 berš palo Hrist). 13,35 Ps 118,26 [§] 13,35 O Isus palem ka irini pe ki phuv. Tegani ka pendžaren e jerusalimesere manuša dai ov o Mesija. ^{*} 14,1 posmatrinde le Mangle te dikhen ka šaj li te tužinen le zako nesavo bišukar čeriba. [†] 14,18 vačer te gospodarese da adalese našti te avav ko original terđola: 'izvinin man' [‡] 14,19 deše guruven ko original terđola: 'pandž jarmija e guruvenar' [§] 14,19 vačer te gospodarese da adalese našti te avav ko original terđola: 'izvinin man' ^{*} 14,20 Adala manuša kola inele vičime ki gozba uvredinde e caro. Zaki gozba inele pana angleder obavestime, a akana, ked alo o vreme te aven, on izmislinena xovavne hem smešna izgovorija. Sose neko ka činel ine njiva savi niked ni na dikhlja ili te činel guruven saven na dikhlja, ili te ovel čhere pe romnjaja sa o vreme? On smatrinena dai lengoro imanje hem lengiri porodica po bitno e gospodarestar. O Isus upozorinda dai o love, o imanje hem i porodica niked na valjani te oven po bitna e Devlestar (dikh o stihija 25-33 tele).

²⁰ O trito phenda: 'Samo so leljum romnja i adalese našti te avav.'*

²¹ I o sluga irinda pe hem phenda sa adava ple gospodarese. Tegani o gospodari xoljanda i phenda ple slugase: 'Siđar, ikljov ko droma e dizjakere hem ko trgija i ana akari e čororen, e sakatimen, e kororen hem e bangen.' ²² Ked o sluga čerđa adava, phenda: 'Gospodarona, čerđum adahar sar so phendan, ali pana isi thana.' ²³ I o gospodari phenda lese: 'Ikljov avri tari diz ko droma hem ko staze hem terin e manušen te aven te ovel pherdo mlo čher. ²⁴ Vačerava tumende da nijekh okole pr-vone manušendar kolai vičime na ka xal adava so čerđum xajbnase.'"

E Isusesere učenci valjani te oven svesna da ka trpinen zbog lese

(Mt 10,37-38; 5,13; Mk 9,50)

²⁵ I but manuša džana ine dromeja palo Isus. Ov irinda pe nakoro lende hem phenda lende: ²⁶ "Te neko mangela te ovel mlo učeniko, valjani te volini man but više nego ple dade hem pla daja, pla romnja hem ple čhaven, ple phraljen hem ple phenjen, više nego plo dživdipe.† Te na čerđa adahar, našti te ovel mlo učeniko. ²⁷ Ko na akhari plo krsto‡ hem na džala pala mande, našti te ovel mlo učeniko.

²⁸ Adalese so nijekh tumendar na ka lel ine te vazdel kula, a angleder adalestar te na bešel te računini o troško te dikhel ka šaj li te završini la.§ ²⁹ Te samo čhivđa o temelji, i na ačhola le love te završini di o kraj, sare kola ka dikhen adava ka asan lese ³⁰ hem ka phenen: 'Akava manuš lelja te vazdel kula, a našti ine te završini la!'

³¹ Ili, kova caro ked džala te arakhi pe ko mariba avere caronencar, angleder

adalestar na bešela te razmislini šukar ka šaj li ple deše hiljadencar te marel pe adaleja kova avela protiv leste ple biše hiljadencar? ³² Te našti, ka bičhali ple manušen koro aver caro, sar pana na alo paše, te pučen le savei o uslovija zako mir. ³³ Adahar da dijekh tumendar kova na mukela sa so isi le, našti te ovel mlo učeniko."*

O učenci valjani te ačhoven verna sled-benici e Isusesere

(Mt 5,13; Mk 9,50)

³⁴ Tegani o Isus phenda: "Šukari o lon. Ali te našalđa plo londipe, soja ov ka londari pe? ³⁵ Esavko nane šukar ni zaki phuv ni zako đubrivo, i frdela pe. Phraven tumare kana te šunen!†"

15

O pastiri radujini pe ked arakhi ple našalde bakre

(Mt 18,12-14)

¹ But carinici hem prešunde grešnici čedena pe ine uzalo Isus te šunen le. ² A o fariseja hem o učitelja e Mojsijasere zakon-estar mrmljinde vačerindoj: "Akava primini kora peste e grešnikonen hem xala olencar."*

³ Adalese o Isus phenda lende akaja paramiz: ⁴ "Te nekas tumendar isi šel bakre i jekh olendar našaldilo, so ka čerel? Ka ačaj e enjavardešuenjen ko jekh than† hem ka džal te rodel e našalde bakre sa đikote na arakhi le. ⁵ I ked ka arakhi le, ka radujini pe, ka čhivel le ko piče ⁶ hem ka legari le čhere. Tegani ka vičini ple amalen hem ple komšijen kora peste hem ka phenel lende: 'Radujinen tumen mancar! Arakhljum mle našalde bakre.'

† 14,26 ko original terđola: 'valjani te mrzini ple dade hem pla daja ...' Akatei o 'te mrzinen' preuveličavanje zako po tikoro manglipe. ‡ 14,27 akhari plo krsto Akaja metafora značini da valjani te pokorinen pe e Devlese hem te oven spremna te patinen ko bilo savo način sar te šaj oven e Isusesere učenci, hem te oven spremna te valjanda hem te meren zbog o Isus. O Isus na mislini da dijekh hrišćanin valjani te ovel kovime ko krsto. O Rimljanja but puti terinde e manušen te akharen pumare krstija angleder so kovinde len upro lende sar znako da pokorinena pe e Rimese.

§ 14,28 Averčhane: Ma aven pala mande te na džanden kobar adava ka koštini tumen. * 14,33 Šukari ked neko mangela te ovel e Isusesoro učeniko, ali te pokušinda te džal palo Isus bizo te akhari plo krsto hem te ačaj sa so isi le, ov ka ovel beskorisno sar o graditelji kova našti ine te završini i kula ili sar o caro kova dželo ko mariba savo našti ine te pobedini. † 14,35 ko original terđola: 'Kas isi kana te šunel, nek šunel.' * 15,2 xala olencar O fariseja na xale ano čhera e manušengere kola na poštujinde lengere stroga zakonja zako thojba, zako dešto kotor hem zako odredime xajba, adalese so darandile da adava ka čerel e fariseje te ovel nečisto hem zbog adalese te na prihvatinu le o Devel. † 15,4 Adava verovatno inele pašnjako kote o bakre bezbedno xale. Paše uzalo lende verovatno inele avera manuša kola arakhle bakren hem pomožinde len ko arakhiba. ‡ 15,7 irini pe taro ple greja ko Devel Ko original terđola: "pokajini pe (obratini pe)"

⁷ Vačerava tumende, adahar da ano nebo ka ovel po bari radost zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel[‡] nego li zako enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe. §”

I đuvli radujini pe ked arakhi i kovanica savi našaldā

⁸ O Isus phenda hem akava: “Ili te ne-sava đuvlja isi deš srebrna kovanice* i jekh našali, so ka čerel? Ka tharel o svetlo, ka šulaj o čher hem šukar ka rodel i kovanica đikote na arakhi la. ⁹ I ked ka arakhi la, ka vičini ple amalinjen hem ple komšiken kora peste hem ka phenel lende: 'Radujinen tumen mancar! Arakhljum i kovanica savi našaldum.' ¹⁰ Adahar, vačerava tumende, ovela radost maškaro anđelja e Devlesere zako jekh grešniko ked irini pe taro ple greja ko Devel.”

O dad radujini pe so irinda pe lesoro našaldo čhavo

¹¹ I o Isus phenda: “Jekhe manuše ine duj čhave. ¹² I o tikneder čhavo phenda ple dadese: 'Dade, de man akana o kotor oto barvalipe klo so preperela maje.' I adahar o dad ulavđa lende plo barvalipe.

¹³ I palo nekobor dive o tikneder čhavo čedinda sa so inole, dželo ki durutni phuv hem adari xalja sa plo barvalipe adahar so živinda dilikane. ¹⁴ Ked xalja sa o love, ulo baro bokhalipe ani adaja phuv i tegani na inole so te xal. ¹⁵ I dželo te čerel buti koro jekh manuš kova živinda adari. Adava manuš bičhalđa le pese ko polje te arakhi balen.† ¹⁶ O čhavo edobor inele bokhalo da manglja te xal adava so xana o bale,‡ ali niko na dinda le xajbnase.

¹⁷ A ked lelja te razmislini šukar, phenda: 'Mle dadese bučarnen isi da buderi xajbnase, a me akate merava bokhatar! ¹⁸ Ka irinav man koro mlo dad hem ka phenav lese: 'Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute! ¹⁹ Na injum dostojno akana te vačerav da injum klo čhavo. Molinava tut,

le man sar jekhe bučarne te čerav buti kora tute.'

²⁰ I lelja te džal koro plo dad. Pana sar inele dur ple dadese čherestar, lesoro dad dikhlja le sar avela. Pelo e dadese žal, prastandilo đi leste, zagrlinda le hem čumudinda le. ²¹ Tegani o čhavo phenda: 'Dade, grešindum anglo Devel hem angla tute! Na injum dostojno akana te vačerav da injum klo čhavo.'

²² A o dad phenda ple slugende: 'Sig anen o najšužo fostani hem hurjaven le! Čhiven lese i angrustik§ ko naj hem o sandale* ko pre! ²³ Anen okole thuljarde telco te čhinen, te xa hem te slavina, ²⁴ adalese so akava mlo čhavo inele mulo, a akana dživdilo, inele našaldo, a akanai arakhlo.' I lelje te veselinen pe.

²⁵ A o phureder čhavo čerela ine buti ki njiva. I ko iriba, alo paše uzalo čher i šunda bašaliba hem čheliba. ²⁶ Tegani vičinda jekhe sluga te pučel le so ulo adava. ²⁷ O sluga phenda lese: 'To phral irinda pe čhere. To dad činda e thuljarde telco adalese so dikhlja le dživde hem saste.'

²⁸ I o phureder čhavo xoljanda hem na manglja te đerdini ko čher. Tegani lesoro dad iknilo hem molinda le te đerdini. ²⁹ A ov phenda ple dadese: 'Ače, sa edobor berša kandava tut sar robo hem niked na phagljum to lafi, a nijekhvar na dindan man ni buzore te šaj mle amalencar te veselinav man. ³⁰ A ked alo akava čhavo klo, kova xalja to imanje e kurvencar, tu čhindan lese thuljarde telco.'

³¹ A lesoro dad phenda lese: 'Mlo čhavo, tu stalno injan mancar. I sa soi mlo-kloi. ³² Ali, valjandam adahar te slavina hem te radujina amen adalese so akava, to phral, inele mulo, a akana dživdilo; inele našaldo, a akanai arakhlo!'”

16

Koristinen akala phuvjakoro barvalipe te čeren tumende barvalipe ano nebo

§ 15,7 enjavardešuenja pravednici kola mislinena da na valjani te obratinen pe. Adalai o fariseja kola mislinde dai pravedna hem da na valjani te pokajinen pe. * 15,8 srebrna kovanice Ko original terđola 'drahme'. O drahmei grčka kovanice oto srebro. Zaki jekh drahma čerela pe ine buti jekh dive. † 15,15 E Jevrejengoro zakoni vačeri dai o bale nečista životinje. Palo akava zakoni, o Jevreja na tromandile te xan balano. Dikh 3. Mojs 11,7. Adalese o Jevreja mrzinde balen hem e manušen kola arakhena balen. ‡ 15,16 adava so xana o bale Ko original terđola: “Ijuske oto rogač” § 15,22 angrustik I angrustik inele znako zako autoritet. * 15,22 sandale Ko adava vreme o sluge/robovija phirde pernange, a o slobodna manuša akharde sandale ko pre.

¹ O Isus ple učenikonende vačerda akaja paramiz: “Jekhe barvale manuše ine upravniko kole tužinde da xalja lesoro barvalipe. ² I o barvalo vičinda le hem phenda lese: 'So šunava tutar adava? Ana maje o spisko kote pisindan mle lovendar adalese so našti više te čere buti kora mande sar upravniko!'

³ Tegani o upravniko phenda ana peste: 'So ka čerav ked mlo gospodari ka cidel man tari buti? Na injum kaderi te xandav, a lađava te prosinav. ⁴ Džanav so te čerav te šaj o manuša priminen man pumende ano čera* ked ka ovav cidime tari buti.'

⁵ I vičinda sa ple gospodaresere dužnikonen, i phenda e prvonese: 'Kobor aveja mle gospodarese?' ⁶ A ov phenda: 'Šel burija uljeja.'† Tegani o upravniko phenda lese: 'Sidar le o lil klo hem čhiv da aveja lese pinda.'

⁷ I pučlja avere: 'A tu kobor aveja mle gospodarese?' A ov phenda: 'Šel burija‡ điveja.' I olese da phenda o upravniko: 'Le o lil klo hem čhiv da aveja lese oftovardeš.'

⁸ I o gospodari pohvalinda e nepoštenone upravniko so inele džando hem so adahar postupinda. Akava mothoj dai o manuša oti akaja phuv§ po džande ko postupci premalo pumarende taro manuša oto svetlost.* ⁹ Vačerava tumende: čeren o manuša te oven tumare amala adahar so ka pomožinen lende akale phuvjakere barvalipnaja†, te šaj, ked na ka ovel tumende više korisno adava barvalipe, te oven primime ano večna čera‡ ano nebo.

¹⁰ Kovai verno ano najtikore buća, ov ka ovel verno hem ano najbare; a kova nane pravedno ano najtikore buća, ov na ka ovel pravedno hem ano najbare. ¹¹ Te na injen verna ano akala phuvjakoro barvalipe, ko ka mukel tumende ano vasta o čačimasoro barvalipe? ¹² Te na injenle verna ano averesoro barvalipe, ko ka del tumen tumaro?

¹³ Nijekh sluga našti kandel duje gospodaren ko isto vreme. Ili ka mrzini jekhe, a ka volini e dujtone; ili jekhesse ka ovel poslušno, a e dujtone na ka podnosini. Našti kanden hem e Devle hem o barvalipe ko isto vreme.”

¹⁴ Sa adava, so vačerda o Isus, šunde o fariseja kola volinde barvalipe, i asandile lese. ¹⁵ A o Isus phenda lende: “Tumen injen adala so čerena tumen pravedna anglo manuša, ali o Devel džanel dai tumare vile bišukar. Jer soi but vredno e manušende, adavai gadno e Devlese.”

O lafi e Devlesoro isi le trajno autoritet (Mt 11,12-13; 5,18, 31-32)

¹⁶ Tegani o Isus phenda: “O Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokongere sikavena ine e manušen di o aviba e Jovanesoro, a od tegani vačeraja o Šukar lafi taro carstvo e Devlesoro hem terinjaja sarijen te đerdinen ano leste. ¹⁷ A palem, angleder o nebo hem i phuv ka nakhen, negoli jekh slovo oto Zakoni e Mojsijasoro te properel, te našali plo autoritet.

¹⁸ Jekh primer: Kova tumendar mukela pla romnja hem lela avera, čerela preljuba. Hem kova lela romnja kola o rom muklja, isto čerela preljuba.”

Paramiz e barvalestar kova na manglja te šunel e Devlesoro lafi

¹⁹ O Isus phenda: “Inele nesavo barvalo manuš kova hurjela pe ine sa ano najšuje šejja§ hem taro dive ko dive xala ine najšukar xabinja. ²⁰ Angli lesiri kapija sa ano čirevija pašljola ine nesavo čororo manuš palo anav Lazar. ²¹ Ov but manglja te čaljari pe okolestar so ačhola ine palo xajba e barvalesoro. I ko sa adava, sar pašljola ine angli kapija, di o diline đukle avena ine hem ližinena lesere čirevija. ²² Ked mulo o čororo, o anđelja legarde le e Avraamese

* 16,4 o manuša te priminen man pumende ano čera Ov nadini pe da adala manuša ka pomožinen lese ked ka ačhol bizi buti. † 16,6 Adava inele di ko 3.000 litarja ulje oto masline. ‡ 16,7 Šel burija Ko original terđola: “Šel kôrovija”. Adava inele di ko 20.000 kilja. § 16,8 manuša oti akaja phuv manuša kola na džanen e Devlese. * 16,8 manuša oto svetlost e Devlesere manuša † 16,9 akale phuvjakere barvalipnaja ko original terđola: “nepošteno barvalipe”. Akate koristini pe o lafi 'mamon' so ko aramejski značini barvalipe. Adava isto lafi koristini pe hem ko Lk 16,13. ‡ 16,9 te oven primime ano večna čera Akava verovatno značini da ked pomožinena e čororende, on ka radujinen pe ked ka dikhen tumen ano nebo. § 16,19 sa ano najšuje šejja ko original terđola: “ano skerlet hem ano lan.”

ki angali.* I o barvalo da mulo hem ine le parume. ²³ I ano than e mulengoro,† ano bare muke, o barvalo vazdinda ple jača hem odural dikhlja e Avraame hem e Lazare lese ani angali.

²⁴ Tegani vičinda: 'Pradade Avraame, smilujin tut maje hem bičhal e Lazare te čhivel plo upruno kotor e najestar ano pani hem te avel te šudrari mli čhib, adalese so but injum mučime ani akaja jag.'

²⁵ A o Avraam phenda: 'Mlo čhavo, setin tut da primindan to šukaripe tuće ko dživdipe, a o Lazar plo biškaripe. A akanai e Lazarese šukar akate, a tu mučineja tut. ²⁶ Sem adava, isi bari provalija maškar amende hem tumende i te manglja neko te nakhel akatar kora tumende ili adathar kora amende, na ka šaj.'

²⁷ A o barvalo phenda: 'Onda molinava tut, pradade Avraame, bičhal e Lazare mle dadese ko čher. ²⁸ Adari isi man pandž phralja. Nek o Lazar vačeri lenđe te irinen pe taro pumare greja ko Devel‡, te na aven hem on ko akava than e mukengoro.'

²⁹ A o Avraam phenda: 'Isi len o Zakoni e Mojsijasoro hem o Lila e purane prorokengere. Nek šunen olen!'

³⁰ A ov phenda: 'Nane adava dovoljno, pradade Avraame! Ali te alo lenđe neko taro mule, ka obratinen pe.'

³¹ I o Avraam phenda lese: 'Te na šunde adava so pisinda o Mojsije hem o proroci, na ka šunen ni te neko uštino taro mule.'"

17

O učenici valjanena te oven verna sluge e Devlesere

(Mt 18,6-7; 15; 21-22; Mk 9,42)

¹ O Isus phenda ple učenikonende: "O iskušnja čače ka aven, ali pharo okolese prekala kaste avena! ² Olese ka ovel ine po šukar ki men te ovel lese phandlo baro bar* hem te ovel frdime ano more, nego te čerel

* 16,22 e Avraame ki angali Akate mislini pe da o Avraam hem o Lazar pašlile jekh uzala avereste ki gozba. Adava inele e grkonengoro način sar xana ine ki gozba. O radost ano nebo čestoi ano Lafi e Devlesoro mothovdo sar gozba.

† 16,23 Ko original terđola: "Had". O anava "Had" hem "šeol" ani Biblija koristinena pe zako meriba hem zako than kote o duše e manušengere džana ked merena. ‡ 16,28 Nek o Lazar vačeri lenđe te irinen pe taro pumare greja ko Devel ko original terđola: "Nek upozorini len"

* 17,2 baro bar ko original terđola: "bar e mlinesoro" † 17,2 jekh akale tikorendar akate mislini pe upro manuša kola korkore pumen našti braninen, sar o čhavore. ‡ 17,6 zrno oti gorušica akava zrno inele but tikoro zrno. O Isus adaleja vačeri da olen nane ni xari vera. § 17,6 kaštese ko original terđola: "dudinka"

* 17,14 mothoven tumen e sveštenikonende O gubavci valjande te roden potvrda taro svešteniko dai sasjarde tari guba.

jekh akale tikorendar† te perel ano greh. ³ Arakhen tumen! Te grešinda nesavi verno osoba, vačer laće so adava nane šukar, a te pokajinda pe, oprostini laće. ⁴ I te efta puti ko dive grešini premala tute hem efta puti avela kora tute hem vačeri će: 'Kajinav man', oprostini laće."

⁵ O apostolja phende e Gospodese e Isuse: "De amen po bari vera!"

⁶ A o Gospod phenda: "Te isi tumen vera tikori sar zrno oti gorušica,‡ ka phenen ine akale kaštese:§ 'Ikal tut oto koreno hem sadin tut ano more!' I ka šunel tumen ine.

⁷ Kova tumendar ka phenel ine ple slugase, kova xandela ili arakhi e bakren, ked irini pe tari njiva: 'Siđar ava akari hem beš te xas maro'? ⁸ Na li angleder ine ka phenel lese: 'Čer maje te xav, phand tut i kecelja hem kande man đikote xava hem pijava, a palo adava tu ka xas hem ka pije'? ⁹ Na li valjani te zahvalini e slugase adalese so čerđa adava so ine lese phendo? Na valjani. ¹⁰ Adahar hem tumen, ked čerena sa so phenda tumende o Devel, vačeren: 'Amen injam sluge kolende na valjani te zahvalini pe! Čerđam samo soi amari buti!'"

O Isus sasljari deše gubavconen, a samo jekh zahvalini lese

¹¹ I sar o Isus džala ine nakori diz Jerusolim, nakhino maškari regija Samarija hem i regija Galileja. ¹² I sar đerdini ine ko nesavo gav, nakoro leste ale deš gubavci kola terdine po dur olestar ¹³ hem vičinde: "Isuse, Gospodarona, smilujin tut amende!"

¹⁴ Ked dikhlja len o Isus, phenda lenđe: "Džan hem mothoven tumen e sveštenikonende!"* I sar ine džana dromeja, sasliše tari guba.

¹⁵ I jekh olendar ked dikhlja so sasliše, irinda pe koro Isus slavindoj e Devle oto sa o glaso. ¹⁶ Pelo anglo lesere pre mujeja đi phuv, zahvalindoj lese. A ov inele Samarijanco.

¹⁷ Tegani o Isus pučlja: “Na li deš sasilile? A kaj pana okola enja? ¹⁸ Nijekh li olendar na arachilo te irini pe hem te slavini e Devle, sem akava jekh kova čak nane ni Jevrejco?” ¹⁹ I phenda e manušese: “Ušti hem dža! Ti vera spasinda tut!”

O Isus upozorini e učeníkonen te oven spremna zako lesoro dujto aviba

(Mt 24,23–28, 37–41)

²⁰ Jekh dive o fariseja pučle e Isuse ked ka avel o carstvo e Devlesoro. O Isus phenda lende:

“O carstvo e Devlesoro na avela e znakonencar saven ka šaj te dikhen tumare jačencar. ²¹ Na ka šaj te phenel pe: 'Ače akatei!' ili 'Eče adari!' Adalese soi o carstvo e Devlesoro maškara tumende!”

²² Tegani phenda ple učeníkonende: “Avela o vreme ked ka mangel te dikhen jekh oto dive ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka vladinav sar caro,[†] ali na ka šaj te dikhen. ²³ O manuša ka phenen tumende: 'Eče adari!' ili 'Ače akatei!' Ali ma džan olencar te rođen man! ²⁴ Adalese so o aviba e Manušesere Čhavesoro ko lesoro dive ka ovel sar i munja ked činela taro jekh krajo e nebosoro, a svetlini ko dujto. ²⁵ Ali angleder adalestar valjani but te patinav hem te ovav odbacime akala generacijatar.

²⁶ Hem sar so inele ano vreme ked o Noje živinda, adahar ka ovel hem ano vreme ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav. ²⁷ O manuša ine xana hem pijena, lena pe hem dena pe sa di o dive ked o Noje đerdinda ki barka. Tegani alo o baro pani hem tasavđa sarijen kola na inele ani barka.

²⁸ Adahar da inele ano vreme ked o Lot živinda. O manuša ani diz Sodoma ine xana hem pijena, činena hem biknena, sadinena hem vazdena čhera. ²⁹ A ko dive ked o Lot iklilo tari Sodoma, odupral sar bršin peli jag hem žuta bara save thabljona[‡] hem mudarđa sarijen kola ačhile ani diz. ³⁰ Adahar da o manuša na ka oven spremna ko dive

ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka avav.[§] ³¹ Ko adava dive, ko ka ovel upro čher,^{*} a lesere stvarija ano čher, ma te huljel te lel len. Adahar da, ko ka ovel ki njiva, ma te irini pe čhere palo ple stvarija. ³² Setinen tumen so ulo e Lotesere romnjaće![†] ³³ Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, na ka ovel le večno dživdipe; a ko našali plo dživdipe, ka ovel le večno dživdipe.[‡] ³⁴ Vačerava tumende, ki adaja rat ked ka irinav, duj džene ka pašljon ko jekh than e pašljobnasoro. Jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe. ³⁵ Ka oven duj đuvlja kola zajedno ka čeren xajbnase.[§] Jekha ka lel pe, a e dujtona ka ačaj pe. ³⁶ Duj murša ka čeren buti ki njiva; jekhe ka lel pe, a e dujtone ka ačaj pe.^{**}

³⁷ I on pučle e Isuse: “Kaj, Gospode?”

A ov phenda lende: “Kaj isi mulo telo, adari čedena pe o lešinarija.”[†]

18

O Devel pomožini okolende kola molinena bizo odustajiba

¹ Tegani o Isus vačerđa ple učeníkonende paramiz te sikaj len sar stalno valjani te molinen pe bizo te odustajinen. Vačerđa: ² “Inele nesavo sudija ani jekh diz. Na darandilo e Devlestar hem na ačhilo lese di o manuša. ³ A inele hem nesavi udovica ani adaja diz. Oj stalno avela ine koro leste hem molini le: 'De man pravda anglo okova kova tužini man!' ⁴ Ov jekh vreme na manglja te pomožini laće. Ali ked nakhlo nesavo vreme, phenda korkoro pese: 'Iako na darava e Devlestar hem na ačhilo maje di o manuša, ⁵ ka dav pravda akala udovicaće, adalese so but puti avela kora mande, i te na avel više te dosadini man!’”

⁶ Tegani o Gospod o Isus phenda: “Razmislinen adalestar so phenda o

[†] 17,22 ko original terdola: “jekh oto dive e Manušesere Čhavesere” 17,26 1. Mojs 7,6–24 17,28 1. Mojs

19,1–29 [‡] 17,29 žuta bara save thabljona sumpor [§] 17,30 ka avav ko original terdola: 'ka mothovav man'

^{*} 17,31 Ko adava vreme o Jevreja čerde čhera saven inele ravna krovija kote volinde te odmorinen hem te družinen pe. [†] 17,32 Na šunđa e Devlesiri naredba te na dikhel napalal nakori Sodoma hem o Devel kazninda la zajedno e manušencar tari Sodoma. 17,32 1. Mojs 19,16 [‡] 17,33 ko original terdola: 'Ko dikhela te arakhi plo dživdipe, ka našali le; a ko našali le, ka ačaj le.'

[§] 17,35 ka čeren xajbnase ko original terdola: “ka meljinen o div” ^{*} 17,36 Ano but grčka rukopisija nane akava stih. 17,36 Mt 24,40 [†] 17,37 Ked o manuša dikhena e lešinaren sar čedena pe, džanen dai adari mulo telo. Ko isto način, sarijenđe ka ovel jasno ked e Devlesoro sudo avela. 17,37 Jov 39,30

^{*} 18,6 Averčhane: “Akava sudija inele nepravedno, ali den pažnja ko adava so ov odlučinda!”

nepravедno sudija!* 7 O Devel li naka del pravda ple birimende kola rat hem dive molinena le? Ov li ka ačhaj len te adžičeren? 8 Vačerava tumende, ka del len pravda sigate. Ali ked me, o Čhavo e Manušesoro, ka irinav ki phuv, ka arakhav li manušen kolen isi esavki vera?”

O Devel opravnini e poniznonen kola kajinena pe

9 Tegani o Isus vačerda akaja paramiz okolende kola mislinde dai pravedna, a averen dikhle sar po tikoren pumendar: 10 “Duj manuša dže ko Hram te molinen pe: jekh fariseji, a o dujto cariniko. 11 O fariseji, terdindoj, molinda pestar: 'Devla, hvala će so na injum sar avera manuša: čora, nepravedna, preljubnici ili sar akava cariniko. 12 Postinava duj puti ano kurko; dava će dešto kotor oto sa so priminava.' 13 A o cariniko, terdindoj odural, na manglja ni te dikhel nakoro nebo, nego khuvela pe ine ko gruda te mothoj pli tuga hem vačeri: 'Devla, ov milosno maje, e grešnikose!' 14 Vačerava tumende: akava cariniko irinda pe čhere opravdime anglo Devel, a na o fariseji! Adalese so đijekh kova povazdela pe, ka ovel peravdo; a o ponizna ka oven povazdime.”

O carstvo e Devlesoroj okolende kolai ponizna sar o čhavore

(Mt 19,13-15; Mk 10,13-16)

15 O manuša anena ine anglo Isus pumare tikore čhavoren te čhivel ple vasta upro lende hem te blagoslovini len. I ked o učenici dikhle adava, vačeren lende ine te na čeren adava. 16 Ali o Isus vičinda len angla peste vačerindoj e učenikonenđe: “Muken e čhavoren te aven kora mande hem ma ispuđinen len adalese so esavkenđe preperela o carstvo e Devlesoro! 17 Čače vačerava tumende, kova na primini o carstvo e Devlesoro sar adala čhavore, naka đerdini ano leste.”†

† 18,17 O Devel rodela e manušendar te prihvatinen lesiri vlast upro lende ano pouzdanje hem ani poniznost. Averčhane: “ko mangela te đerdini ano carstvo e Devlesoro valjani te primini le ano pouzdanje hem ani poniznost sar o čhavore.” ‡ 18,19 šukareja O Isus pučela akava te dikhel da li o manuš xaljola koi o Isus, dai o Isus Devel. Te o manuš prihvatinda le sar Devle, onda ka prihvatini e Isusesoro lafi te biknel sa so isi le hem te džal palo leste.

18,20 2. Mojs 20,12-16; 5. Mojs 5,16-20 § 18,26 O Jevreja mislinde da o manuš ulo barvalo adalese so o Devel blagoslovinda le adalese soi adava manuš pravedno. Mislinde da o čorore manuša verovatno na inele pravedna. I ked o manuša, kola šunena ine e Isuse, šunde da nane moguće e barvale manušese te đerdini ano carstvo e Devlesoro, pretpostavinde da o čorore manuša našti te nadinen pe da o Devel ka spasini len taro sudo. * 18,29 zbog o carstvo e Devlesoro Averčhane: “te pokorini pe e Devlese sar ple carose”.

Pharoi e barvalende te đerdinen ko carstvo e Devlesoro

(Mt 19,16-30; Mk 10,17-31)

18 I nesavo šerutno e jevrejengoro pučlja e Isuse: “Učitelju šukareja, so valjani te čerav te dobinav o večno dživdipe?”

19 A o Isus phenda lese: “Sose vičineja man šukareja?‡ Samoi o Devel šukar. 20 O naredbe e Devlesere džane: 'Ma čer preljuba!', 'Ma mudar!', 'Ma čor!', 'Ma sveđočin xovavne!', 'Poštujin te dade hem te daja!’”

21 Tegani o šerutno phenda: “Sa adava ičerava pana taro tikoripe.”

22 Ko adava, o Isus phenda lese: “Pana akava ačhola tut te čere: biknin sa so isi tut, a o love de e čororende i ka adžičeri tut barvalipe ano nebo. Tegani ava hem phir pala mande.” 23 A ov ked šunđa adava, rastužisalo adalese so na manglja te biknel plo baro barvalipe.

24 A ked dikhlja le o Isus sar rastužisalo, phenda: “Kobori pharo e barvalende te đerdinen ko carstvo e Devlesoro! 25 Po lokhei e kamilaće te nakhel maškaro kan e suvjakoro nego e barvalese te đerdini ko carstvo e Devlesoro.”

26 A o manuša kola šunde adava, phende: “Kova onda šaj te ovel spasime?”§

27 A o Isus phenda lende: “So nane moguće e manušende, moguće e Devlese.”

28 O Petar phenda: “Ače, amen sa ačhavdam te dža pala tute.”

29 A o Isus phenda lende, e učenikonenđe: “Čače vačerava tumende, đijekh kova ačhavda plo čer, ili e romnja, ili e phraljen, ili e dade hem e daja, ili e čhaven zbog o carstvo e Devlesoro,* 30 ka primini po više ko akava sveto adalestar so ačhavda hem ka primini o večno dživdipe ko sveto savo avela.”

O Isus trito puti vačeri ple meribnastar

(Mt 20,17-19; Mk 10,32-34)

³¹ O Isus cidinda pe e dešuduje apostolencar ki strana hem phenda lende: “Ače, džaja nakoro Jerusolim. Adari ka ovel sa adava so o proroci pisinde ko Sveto Lil mandar, e Manušesere Čhaviestar. ³² Ka den man ko manuša kola nane Jevreja. On ka maren muj mancar, ka vredižen man hem ka čhungaren man. ³³ Ka šibinen man hem ka mudaren man, ali o trito dive ka uštav taro mule.”

³⁴ O učenci na xalile ništa adalestar so o Isus vačerda lende. O značenje adale lafonengoro inele garavdo olendar i na džande sostar o Isus vačeri.

*O Isus sasljari e korore prosjako
(Mt 20,29–34; Mk 10,46–52)*

³⁵ Ked o Isus alo paše uzali diz Jerihon, uzalo drom bešela ine nesavo kororo manuš hem prosini. ³⁶ Ked o kororo manuš šunđa sar o narodo nakhela, raspučlja pe soi adava. ³⁷ I phende lese so o Isus o Nazarećanin nakhela. ³⁸ Tegani o kororo vičinda: “Isuse, Čhaveja Davidesereja,† smilujin tut maje!” ³⁹ A o manuša kola phirde anglo Isus phende lese te traini, ali ov pana po zorale vičinda: “Čhaveja Davidesereja, smilujin tut maje!”

⁴⁰ Tegani o Isus terdino hem naredinda te anen e korore anglo leste. I ked ande le, o Isus pučlja le: ⁴¹ “So mangeja te čerav će?”

A o kororo phenda: “Gospode, mangava te dikhav.”

⁴² I o Isus phenda lese: “Dikh! Sasljardo injan adalese so verujindan.” ⁴³ I otojekhvar o kororo šaj ine te dikhel hem phirđa palo Isus slavindoj e Devle. I sa o manuša kola dikhle adava so ulo zahvalinde e Devlese.

19

O spasenje alo ano čher e Zakejesoro e carinikosoro

¹ O Isus đerdinda ani diz Jerihon. I sar ine nakhela maškari diz, ² alo nesavo manuš palo anav Zakej te dikhel le. O Zakej

inele jekh taro šerutne e carinikonengere ani diz hem inele barvalo. ³ Ov čerela ine nesar te dikhel koi adava o Isus, ali našti ine taro narodo adalese so inele pretičkoro. ⁴ Adalese prastandilo po anglal hem uklinda upro e smokvakoro kaš te šaj dikhel e Isuse adalese so džanda da valjani te nakhel adathar.

⁵ A ked o Isus reslo adari, dikhlja upre hem phenda lese: “Zakej, hulji sigate! Avdive valjani te ovav ano to čher.”

⁶ I o Zakej huljilo sigate hem anda le čhere kora peste radosno. ⁷ Sa o manuša kola dikhle adava vačerde e Isusestar so na valjanda te džal te bešel e grešnikoja lese ano čher.*

⁸ A o Zakej terdino hem phenda e Gospodese e Isuseso: “Ače, Gospode, ekvaš oto barvalipe mlo ka dav e čororende, a te nekas xovavđum, ka irinav lese štar puti više.”

⁹ A ko adava, o Isus phenda lese: “Avdive o Devel anda o spasenje ano akava čher,† adalese soi hem o Zakej potomko e Avraamesoro.‡ ¹⁰ Me, o Čhavo e Manušesoro, aljum te rodav hem te spasinav e našalden!”§

*O manuša valjani te oven verna adžicerindoj o carstvo e Devlesoro
(Mt 25,14–30)*

¹¹ But manuša šunena ine adava so o Isus vačerda. I sar o Isus inele paše uzalo Jerusolim, o manuša mislinde da o carstvo e Devlesoro otojekhvar ka mothoj pe.* Adalese so adahar mislinde, o Isus phenda lende pana jekh paramiz: ¹² “Inele jekh ugledno manuš kova spremisalo te džal ki durutni phuv koro jekh baro vladari kova ka čhivel le zako caro upri lesiri phuv, a palo adava te irini pe čhere. ¹³ I vičinda ple deše slugen, dinda len po ekvaš kilo srebro† hem phenda lende: ‘Čeren maje više love adahar so ka čeren buti adaleja đikote na avava.’ I dželo ko drom. ¹⁴ A o manuša oti lesiri phuv mrzinde

† 18,38 Čhaveja Davidesereja O Isus inele potomko e Davidesoro, e Izraelesere najbitnone carosoro. ‘Čhavo e Davidesoro’ inele titula zako Mesija. * 19,7 O Jevreja mrzinde e carinikonon hem smatrinde da nijekh šukar manuš na valjani te družini pe olenar. † 19,9 o Devel anda o spasenje ano akava čher Ko original terdola: “alo o spasenje ano akava čher.” ‡ 19,9 potomko e Avraamesoro Averčhane: “manuš kole isi vera savi inele e Avraame.” § 19,10 e našalden okolen kola našaldile e Devlesere dromestar. * 19,11 O Jevreja verujinde da o Mesija ka anel o carstvo e Devlesoro samo so ka avel ko Jerusolim. Averčhane: “da o Isus odmah ka lel te vladini upro carstvo e Devlesoro.” † 19,13 ekvaš kilo srebro ko original terdola: “mina”. Đijekhese po jekh mina, so tegani inele sar plata zako trine masekengiri buti.

le i bičhalde pumare manušen koro baro vladari vačerindoj: 'Na mangaja akale te ovel amaro caro.'

¹⁵ Ked o ugledno manuš irinda pe sar caro, terinda te vičinen koro leste okole slugen, kolende dinda love, te dikhel korbore love čerde lese. ¹⁶ O prvo sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, oto love † save dindan man, čerđum deš puti edobor. §' ¹⁷ I ov phenda lese: 'But šukar. Tu injan šukar sluga! Adalese so injanle maje verno ko najxari, dava tut te vladine upro deš dizja!'

¹⁸ O dujto sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, oto love * save dindan man, čerđum pandž puti edobor. †' ¹⁹ I lese phenda: 'Dava tut te vladine upro pandž dizja!'

²⁰ O trito sluga alo vačerindoj: 'Gospodarona, ače te love † save dindan man. Garavđum len ano jekh kotor e šejengoro. ²¹ Čerđum adahar adalese so darandiljum tutar so injan strogo manuš. Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde. §

²² A ov phenda lese: 'Tu na injan šukar sluga! Palo te lafija ka sudinav tut. Te džandan so injum strogo manuš, da lava so nane mlo hem čedava so avera sejinde, ²³ sose onda na dindan mle love ki kamata? Đi akana ka ovel man ine više love save ka lav ine avindoj čhere.' ²⁴ Tegani phenda okolende kola terdine uzalo leste: 'Len akale slugastar o love * hem den len okolese kas isi deš puti edobor! †'

²⁵ A on inele protiv hem phende: 'Ali, gospodarona, ole već isi pandž kilja srebro. †'

²⁶ O caro phenda: 'Dikhena da § dijekhe kas isi, ka del pe lese pana, a okole kas nane ka lel pe lestar hem okova xari so isi le. * ²⁷ A okolen mle dušmanjen, so na mangle te ovav lengoro caro, anen akari hem činen len angla mande!''

O Isus džala nakoro Jerusalem sar caro (Mt 21,1-11; Mk 11,1-11; Jn 12,12-19)

²⁸ I ked vačerda lende adava, o Isus dželo nakoro Jerusalem phirindoj anglo ple učenici. ²⁹ Ked alo paše uzalo gava Vitfaga hem Vitanija, uzali gora vičimi E maslinakiri, bičhalda duje učenikonen ³⁰ vačerindoj: "Džan ko adava gav savoi angla tumende. I ked ka đerdinen, ka arakhen phandle terne xere upro saveste pana nijekh manuš na beštino. † Phraven le hem anen le akari. ³¹ Te neko pučlja tumen: 'Sose phravena le?', vačeren lese: 'E Gospodarese valjani.'"

³² On dzele hem arakhle adahar sar so phenda lende o Isus. ³³ I sar phravena ine e terne xere, o manuša, kasoro inele o terno xer, pučle len: "Sose phravena e terne xere?"

³⁴ A on phende: "E Gospodarese valjani." ³⁵ I ande e xere anglo Isus. Čhivde pumare fostanja upro xer hem pomožinde e Isusesete uštel upro leste.

³⁶ I sar džala ine anglal bešindoj upro xer, o manuša dinde le čast adahar so buljarena ine pumare fostanja upro drom anglo leste. † ³⁷ A ked alo paše uzalo than kotar huljela pe ine tari E maslinakiri gora, sa o učenici so inele adari lelje radosno hem oto sa o glaso te slavinen e Devle zako sa o čudesija save dikhle, ³⁸ vačerindoj: "Blagoslovime o Caro

kova avela ano anav e Gospodesoro! Nek ovel mir ano nebo hem slava e Devlese ko učipe!"

³⁹ Tegani nesave fariseja, kola inele maškaro lende, phende e Isusesete: "Učitelju, phen te učenikonde te na vačeren adava."

⁴⁰ A o Isus phenda lende: "Phenava tumende, te trainde on, o bara ka vičinen slavindoj!"

† 19,16 love ko original terđola: "mina". § 19,16 deš puti edobor ko original terđola: "deš mine". * 19,18 love ko original terđola: "mina". † 19,18 pandž puti edobor ko original terđola: "pandž mine". † 19,20 love ko original terđola: "mina". § 19,21 Leja so nane klo hem čedeja so avera manuša sejinde Akava verovatno inele izreka. Manuš kova lela so nane olesoro, ili kova čedela o xajba savo avera sejinde adavai metafora okolese kova barvaljola nekasere averesere phara bučatar. * 19,24 o love ko original terđola: "i mina". † 19,24 deš puti edobor! ko original terđola: "deš mine". † 19,25 pandž kilja srebro. ko original terđola: "deš mine". § 19,26 Dikhena da Ko original terđola: "Vačerava tumende da" * 19,26 Averčhane: "đijekh kova šukar koristini okova soi lese dindo, ka del pe lese pana ... e manušestar kova na koristini šukar okova soi lese dindo, ka lel pe lestar ..." † 19,30 nijekh manuš na beštino Samo o životinje upro savende pana niko na beštino oni prikladna e Devlese ili e carose (dikh 4. Mojs 19,2; 5. Mojs 21,3; 1. Sam 6,7). † 19,36 Verovatno adaleja mangle te mothoven da prihvatina e Isuse te ovel lengoro caro (dikh 2. Car 9,13). 19,38 Ps 118,25-26; 148,1

E Isusesei phare so o dizutne oto Jerusalem na pendžarena le

⁴¹ I ked o Isus alo paše uzalo Jerusalem, dikhindoj i diz, runda laće ⁴² vačerindoj: “Oh, so bi mangava hem tu avdive te džane so ka anel će mir!§ Ali akanai garavdo te jačendar. ⁴³ Ka aven o dive ked te dušmanja ka čhiven će barikade, * ka opkolinen tut hem taro sa o strane ka pritiskinen tut. ⁴⁴ Ka uništinen hem tut hem te dizutnen. Naka ačhaven ni jekh bar ko lesoro than adalese so na pendžardan o vreme ked o Devel alo te spasini tut.”†

O Isus na mukela te biknel pe ano Hram

(Mt 21,12-17; Mk 11,15-19; Jn 2,13-22)

⁴⁵ Ked o Isus alo ano Jerusalem, đerdinda ano boro e hramesoro hem lelja te ispuđini adathar okolen so biknena. ⁴⁶ Phenda lenđe: “Pisimei ko Sveto lil: 'O čher mlo ka ovel than kote o manuša ka molinen pe', a tumen čerđen lestar 'than kote čedena pe o čora!‡”§

⁴⁷ I oto dive ko dive, o Isus sikavđa e manušen ano boro e hramesoro. A o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar zajedno e narodosere starešinencar rodona ine sar te čeren o Isus te ovel mudardo, ⁴⁸ ali na arakhle so te čeren adalese so sa o manuša pažljivo šunena ine lesoro sikaviba.

20

E Jevrejengere vođe na mangle te prihvatinen da o Devel dinda autoritet e Isuses
(Mt 21,23-27; Mk 11,27-33)

¹ I jekhvar sar o Isus sikaj ine e manušen ano boro e hramesoro hem vačeri lenđe ine o šukar lafi, ale uzalo leste o šerutne sveštenici, o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o starešine ² hem pučle le: “Vačer amende kotar tuće pravo te čere akava? Ko dinda tut pravo?”

³ A o Isus phenda lenđe: “Hem me tumen ka pučav nešto. Vačeren maje: ⁴ Ko dinda

pravo e Jovanese te krstini e manušen, o Devel kovai ano nebo ili o manuša?”

⁵ A on raspravinde pe maškara pumende vačerindoj: “Te phendam 'o Devel kovai ano nebo', ov ka pučel amen sose onda na verujindam lese. ⁶ A te phendam 'o manuša', sa o manuša ka mudaren amen ađahar so ka frden bara upra amende, adalese soi uverime da o Jovan inele pro-roko.” ⁷ Adalese phende e Isuses da na džanen ko dinda pravo e Jovanese.

⁸ I o Isus phenda lenđe: “Ni me onda na ka phenav tumenđe kotar maje pravo akava te čerav.”

O Isus uporedini e jevrejengere vođen e bišukare vinogradarencar

(Mt 21,33-46; Mk 12,1-12)

⁹ Tegani o Isus lelja te vačeri e narodose akaja paramiz: “Nesavo manuš sadinda vinograd, iznajminda le e vinogradarende hem dželo ko drom ko but vreme. ¹⁰ I ked alo o vreme te čeden pe o drakha, bičhalđa e sluga koro vinogradarija te šaj den le oto bijandipe e drakhakoro sar so dogovorinde pe. Ali o vinogradarija marde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹¹ I o gospodari bičhalđa avere sluga. Ali on hem ole marde, lađarde le hem bičhalde le palal čuče vastencar. ¹² I palem o gospodari bičhalđa koro lende avere sluga. A on čerde le ko rata hem frdinde le avri taro vinograd.

¹³ Tegani o gospodari oto vinograd mislinda pe so te čerel, i phenda: 'Ka bičhalav lenđe mle mangle čhave. Šaj ole ka poštu-jinen.'

¹⁴ Ali ked o vinogradarija dikhle le, vačerde maškara pumende: 'Akavai o nasledniko. Hajde te mudara le hem amende te ačhol o nasledstvo.' ¹⁵ I frdinde le avri taro vinograd hem mudarde le.

So mislinena, so ka čerel o gospodari adale vinogradarende? ¹⁶ Ka avel hem

§ 19,42 O Isus mothoj plo tugujiba da o manuša taro Jerusalem propustinde i prilika te oven mirime e Devleja.

* 19,43 ka čhiven će barikade ađahar niko naka šaj te ikljol taro Jerusalem ili te đerdini ano leste bizo mukiba e dušmanjengoro. † 19,44 Akala stihija opisineni i opsada, kaj i vojska opkolini i diz sava isi duvarija. Ked i vojska opkolini i diz, o manuša našti ikljon olatar hem niko našti pomožini lenđe. O Isus džanda da adava ka ovel e Jerusalimese ki budučnost, hem ulo adava. Ko 70. berš palo Hrist, e rimesiri vojska opkolinda o Jerusalem hem adari mudarda bute manušen.

‡ 19,46 than kote čedena pe o čora! Ko original terđola: 'pečina e čorengiri' 19,46 Jer 7,11 § 19,46 O Isus ukorinda e manušen kola biknena adalese so čerena ine e Hrameja so o Devel na manglja. O Devel manglja o manuša te molinen pe ano lesoro Hram, ali o manuša kola biknena koristinde o Hram sar pijac. On da xovavena ine e manušen ađahar so rodona lendar više love zako stvarija save valjani zaki žrtva.

ka mudari len, a o vinograd ka iznajmini averende.”

I okola kola šunde adaja paramiz, phende: “Te na del o Devel adava te ovel!”

¹⁷ A o Isus dikhlja ano lende hem phenda: “A so onda značini adava soi pisime e Mesijastar ano Sveto Lil:

'O bar* savo frdinde o zidarija

ulo najbitno bar e čheresoro'†

¹⁸ Đijekh kova perela upro adava bar, ka phagel pe, a te pelo adava bar upra nekaste, ka zgnječini le.”

¹⁹ A o učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici mangle tegani te dolen e Isuse, adalese so džande da adaja paramiz oto bišukar vinogradarija vačeri olendar, ali darandile e manušendar.

E verakere vođe našti te dolen e Isuse ko bišukar lafi

(Mt 22,15–22; Mk 12,13–17)

²⁰ O učitelja e Mojsijasere zakonestar hem o šerutne sveštenici posmatrinena ine e Isuse. Bičhalde koro leste špijunen, kola čerde pe dai iskrena, te tužinen le da vačerđa nešto bišukar i te šaj preden le ko upravniko e rimesoro te osudini le. ²¹ I o špijunja pučle e Isuse: “Učitelju, džanaja da vačereja hem sikaveja šukar hem na dikheja kovai kova, nego čačimase sikaveja o drom e Devlesoro. ²² Valjani li amen o Jevreja te platina o porez e rimesere carose ili na?”‡

²³ A o Isus džanda so on mangle te prevarinen le i phenda lenđe: ²⁴ “Mothoven maje i kovanica savaja platinena o porez. § Kasiri slika hem kasoro anav isi la?”

A on phende: “E carosoro.”

²⁵ Tegani o Isus phenda lenđe: “Onda, den e carose okova so preperela e carose, a e Devlese okova so preperela e Devlese.”

²⁶ I ađahar o špijunja našti ine te arakhen

ništa bišukar ano okova so o Isus vačerđa i trainde adalese so inele zadivime lesere vačeribnaja.

O Isus sikaj da čače isi uštiba taro mule

(Mt 22,23–33; Mk 12,18–27)

²⁷ I nesave sadukeja ale koro Isus. O sadukeja* inele okola kola vačerena da niko na ka uštel taro mule. On pučle e Isuse: ²⁸ “Učitelju, o Mojsije amende e Jevrejende phenda so te čerel o manuš te mulo lesoro phral kova pala peste ačhavđa romnja bizo čhave. Adava manuš valjani te lel ple mule phralesere romnja te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav.† ²⁹ Ađahar, inele ehta phralja. O prvo lelja romnja i mulo, a na ačhavđa pala peste čhaven. ³⁰ O dujto phral lelja ple mule phralesere romnja, ali hem ov mulo. ³¹ Tegani o trito phral lelja adala romnja i mulo hem ađahar sa avera phralja. I nijekh olendar na ačhavđa čhaven pala peste. ³² Ko kraj muli hem i romni. ³³ Kasiri onda romni oj ka ovel ked ka uštel pe taro mule, a inele dindi ko sa o ehta phralja?”

³⁴ O Isus phenda lenđe: “O manuša ko akava sveto lena pe hem dena pe. ³⁵ A okola kolen o Devel smatrinai dai dostojna te oven vazdime taro mule hem te živinen ko sveto savo avela, ni ka len pe ni ka den pe. ³⁶ Adalese so našti više ni te meren: ka oven sar o anđelja. On ka oven čhave e Devlesere, adalese so o Devel ka vazdel len taro mule. ³⁷ A so o mule uština, mothovđa hem o Mojsije ked ko than oto Sveto Lil kote pisini oto grmo savo ine thabljola, o Gospod vačeri dai 'Devel e Avraamesoro, e Isaakesoro hem e Jakovesoro' iako tegani inele mule. ³⁸ A o Devel nane Devel e mulengoro, nego Devel e dživdengoro. Adalese soi e Devlese on pana dživde.”‡

* 20,17 bar ko adala dive o manuša koristinde bara te vazden duvarija e čherengere. 20,17 Ps 118,22 † 20,17 Akate vačeri pe e Mesijastar dai ov sar bar save o zidarija odlučinde te na koristinen le, ali save o Devel čerđa te ovel najbitno bar. ‡ 20,22 On očekujinde e Isusestar te phenel 'oja' ili 'na'. Te phenda 'oja', onda o Jevreja ka oven ine xoljame upro leste adalese so vačeri lenđe te platinen porez zaki e abanđijengiri vlast. Te phenda 'na', onda e verakere vođe ka vačeren ine e Rimljanende da o Isus sikaj e manušen te na ičeren e rimesoro zakoni. § 20,24 kovanica savaja platinena o porez ko original terdola: 'denari'. * 20,27 O Sadukeja Legarutni e jevrejengere verakiri hem politikakiri grupa. On prihvatinde samo o prva pandž lila oto Purano zavet hem na verujinde ano dživdipe palo meriba. † 20,28 te šaj oj te bijani čhave kova ka nasledini o barvalipe e mulesoro hem ka akhari lesoro anav Ko original terdola: “te vazdel potomko ple phralese.” 20,28 5. Mojs 25,5–6 20,37 2. Mojs 3,6 ‡ 20,38 Adalese so akala manuša fizički mule, on valjani pana te oven duhovno dživde. Averčhane: “negoj Devel okolengoro kasoro duho pana živini, iako lengere telija možda mule, adalese so lengoro duho pana živini ani prisutnost e Devlesiri.”

³⁹ Nesave učitelja e Mojsijasere zakon-estar phende e Isuse: “Učitelju, šukar vačerđan!” ⁴⁰ I darandile te pučen le bilo so aver.

O Mesijai po baro taro caro o David
(Mt 22,41–46; Mk 12,35–37)

⁴¹ Tegani o Isus pučlja okolen so ine šunena le: “Sar šaj o učitelja e Mojsijasere zakonestar te vačeren dai o Mesija samo e carosoro e Davidesoro potomkoš? ⁴² A korkoro o David phenela ano Lil oto Psalmija: 'Phenđa o Gospod mle Gospodese e Mesijase: Beš ko počasno than uzala mande* ⁴³ đikote na pašljarava te dušmanjen talo te pre!’

⁴⁴ O David e Mesija vičini 'Gospode'. Sar onda o Mesija šaj te ovel lesoro potomko?”†

O Isus upozorini dai o učitelja e Mojsijasere zakonestar dujemujengere

(Mt 23,1–36; Mk 12,38–40; Lk 11,37–54)

⁴⁵ Tegani anglo sa o manuša, o Isus phenđa ple učenikonende: ⁴⁶ “Arakhen tumen e učiteljendar e Mojsijasere zakonestar! On volinena te phiren hurjavde ano bare fostanja te dičhol dai pobožna hem te pozdravinen len o manuša ko trgija. Volinena te bešen ko anglune thana ano sinagoge hem ko gozbe. ⁴⁷ Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len,‡ hem molinena bare molitve sar te dikhen len o manuša dai pobožna. On ka oven po zorale kaznime nego avera manuša.”

21

I čorori udovica dela e Devlese sa o love so isi la

(Mk 12,41–44)

¹ Na nakhlo but palo adava, o Isus dikhela ine sar o barvale manuša avena ko Hram hem čhivena love ani kutija zako čediba.* ² Adahar dikhlja hem jekha čorora udovica sar čhivela samo duj tikore kovanice.† ³ Tegani phenđa: “Čače vačerava

tumende, akaja čorori udovica čhivđa više sarijendar. ⁴ Adalese so sare akala dinde oto buderi so isi len, a oj, kojai čorori, dinda sa so inola.”

O Isus vačeri e znakonendar save ka mothoven dai paše o kraj akale vremesoro

(Mt 24,1–22; Mk 13,1–20)

⁵ I sar nesave učenici vačereni ine adalestar sari o Hram šukar ukrasime šuže bare barencar hem e daronencar,‡ o Isus phenđa: ⁶ “Ka avel o dive ked oto sa akava so dikhena naka ačhol ni bar upro bar. Đijekh ka ovel peravdo.”

⁷ I on pučle e Isuse: “Učitelju, ked adava ka ovel? So ka mothoj amende da alo adava dive?”

⁸ A o Isus phenđa: “Dikhen te na oven xovavde. Adalese so but džene ka aven ano mlo anav vačerindoj: 'Me injum o Hrist'§ hem: 'Alo paše o kraj akale vremesoro.' Ma džan palo lende! ⁹ A ked šunena zako mariba hem zako pobune, ma te daran. Adalese so prvo adava valjani te ovel, ali nane odmah o kraj.” ¹⁰ Tegani phenđa lende: “O manuša ka maren pe e manušencar hem o carstvo e carstvoja. ¹¹ Ko but thana ka oven bare zemljotresija, bokhalipe hem zaraze. Ka mothoven pe čudesna znakija ko nebo savendar o manuša ka daran.

¹² Ali angleder sa adava, tumen ka oven dolime hem jurime, ka oven legarde ko sudo ano sinagoge hem ko phandlipe. Ka legaren tumen anglo carija hem anglo vladarija adalese so injen mle učenici. ¹³ Adava ka ovel tumende te šaj svedočinen lende mandar. ¹⁴ Adalese pana akana odlučinen te na planirinen save lafonencar te braninen tumen. ¹⁵ Adalese so me ka dav tumen mudra lafija ko save nijekh tumaro protivniko na ka šaj te irini lafi. ¹⁶ Ka izdajinen tumen hem tumare dada, tumare daja, tumare phralja, tumaro jeri hem tumare amala; hem nesaven tumendar ka mudaren. ¹⁷ I sare ka mrzinen tumen

§ 20,41 potomko ko original terđola: “čhavo” * 20,42 Beš ko počasno than uzala mande ko original terđola: “Beš oti mli desno strana” 20,43 Ps 110,1 † 20,44 Adalese so o David phenđa dai o Mesija lesoro Gospod, adava značini dai o Hrist po baro e Davidestar hem nane samo e Davidesoro potomko. ‡ 20,47 Ko xovavne lena e udovicendar okova so isi len Ko original terđola: “Xana o imanje e udovicengoro”. * 21,1 kutija zako čediba. Adava inele jekh oto kutije ano e hramesoro boro kote o manuša čhivena ine o love sar daro e Devlese. † 21,2 duj tikore kovanice Ko original terđola: “duj lepte”. Adaja kovanica najxari vredinđa. ‡ 21,5 e manušengere daronencar sar soi stvarija čerde oto zlato ili oto srebro, stvarija save čerde o Hram te dičhol dai šužo. § 21,8 'Me injum o Hrist' ko original terđola samo: “Me injum.” * 21,17 adalese so injen mle učenici ko original terđola: 'zbog mlo anav'

adalese so injen mle učenci,*¹⁸ ali niko naka šaj te uništini tumen, čak ni jekh bal† tumare šerestar na ka ovel uništite.¹⁹ Adaleja so ka ačhoven maje verna, ka dobinen o večno dživdipe.”

O Isus vačeri so o Jerusolim ka ovel uništite (Mt 24,15–21; Mk 13,14–19)

²⁰ O Isus phenđa hem akava: “I ked ka dikhen sar o Jerusolim opkolime e vojskendar, te džanen da alo lesoro vreme te ovel uništite.²¹ Tegani okola kola živinena ani e judejakiri regija nek našen ko gore. Okola kola živinena ano Jerusolim nek ikljon avri, a kolai avri, te na đerdinen ani diz.²² Adalese so adala ka oven o dive ked o Devel ka kaznini e manušen. Ađahar ka ovel te šaj pherdol sa so o proroci pisinde ko Sveto Lil.²³ Jao e khamnjende hem okolende kola dena čuči ko adala dive! Adalese so baro bišukaripe ka ovel upri phuv hem o Devel ka ovel but xoljame hem ka kaznini akale narodo.²⁴ Nesave olendar ka oven mudarde,‡ a avera ka oven legarde ko phandlipe maškaro sa o nacije. O Jerusolim ka ovel gazime e poganendar sa đikote na nakhela e poganengoro vreme.”

O Isus vačeri e znakonendar save ka mothoven dai but paše lesoro aviba (Mt 24,23–35; Mk 13,21–31)

²⁵ O Isus phenđa hem akava: “I ka oven čudna znakija ko kham, ko masek hem ko čerenja, a ki phuv o nacije na ka džanen so te čeren oti dar zbog adava so o more ka čerel glasna zvukija hem bare talasija.²⁶ O manuša ka meren oti dar hem oto adžiceriba o bišukaripe so avela ki phuv, adalese so o zoralipa e nebosere ka oven potresime.²⁷ Tegani sare ka dikhen man, e Čhave e Manušesere, sar avava upro oblako ano baro zoralipe hem ani slava.²⁸ Ked sa

adava ka počini te ovel, terđoven ko pre bizi dar hem vazden tumare šere adalese so o Devel sigende ka oslobodini tumen.”

O Isus vačeri e učenikonende te pratinen o znakija savendar vačerđa lenđe (Mt 24,32; Mk 13,28)

²⁹ Tegani o Isus phenđa lenđe akaja paramiz: “Dikhen i smokva ili bilo savo aver kaš.³⁰ Ked dikhena da ikljona listija upro leste, korkore džanen dai paše o linaj.³¹ Ađahar hem tumen ked dikhena da ovela adava so phendum tumende, te džanen dai o carstvo e Devlesoro paše.³² Čače vačerava tumende, akaja generacija naka nakhel§ đikote sa adava na ovela.³³ O nebo hem i phuv ka nakhen, ali mle lafija niked naka nakhen.”

O Isus sikaj e učenikonen te oven uvek spremna zako olesoro aviba (Mt 24,36–51; Mk 13,32–37)

³⁴ I o Isus phenđa lenđe: “Arakhen tumen te na oven tumare gođa* zaokupirime pibnaja, mačojbna ja hem akale dživdipasere brigencar i te resel tumen otojekhvar adava dive.†³⁵ Adalese so adava dive ka avel sar zamka upro sa o manuša ki phuv.³⁶ Adalese oven džangale hem stalno molinen te nakhaven sa adava so valjani te ovel hem te šaj terđon radosno angla mande, anglo Čhavo e Manušesoro.”

³⁷ Diveja o Isus sikaj ine ano Hram, a račaja ikljola ine tari diz hem džala te račari ki gora vičimi E maslinakiri.³⁸ I but manuša sabajleja džana ine ko Hram te šunen e Isuse sar sikaj.

† 21,18 čak ni jekh bal O Isus vačeri oto jekh najtikoro kotor e manušestar. Adaleja vačeri da sa o manuš na ka properel. O Isus već vačerđa so nesave olendar ka oven mudarde, i nesave xaljovena so akava značini da on na ka oven duhovno oštetime. ‡ 21,24 ko original terđola: 'Ka peren (ka oven mudarde) taro oštro mači' 21,27 Dan 7,13 § 21,32 akaja generacija na ka nakhel Isi but načinja te xaljol pe akava stih: 1. akaja generacija značini okola kola inele dživde ko vreme ked o Isus vačeri ine, a adava značini da o uništiba e Jerusalimesoro hem aver znakija kola ka anen đi ko e Isusesoro iriba ka len te oven zako vreme lengere dživdipasoro; 2. akaja generacija značini vrsta oto manuša kolai bišukar hem protivinena pe e Isuseso, a adava značini da uvek ka ovel nevernici kola ka protivinen pe e Isuseso sa đi ko momenti ked ov ka irini pe ki phuv; 3. akaja generacija značini “akaja nacija” hem mislini pe upro Jevreja, so značini da e jevrejengiri nacija naka nakhel angleder so o Isus ka irini pe; ili 4. akaja generacija značini o manuša kola ka živinen ko vreme ked o kraj samo so nane te ovel, hem adava značini da, ked ka oven adala događaja savendar vačeri pe ano 25. hem 26. stih, o Isus ka irini pe ki phuv zako vreme e dživdipasoro adala generacijatar. * 21,34 gođa ko original terđola 'vile' † 21,34 te resel tumen otojekhvar adava dive averčhane: 'adava dive ka avel ked na ka očekujinen.'

22

O Juda pristanini te izdajini e Isuse

(Mt 26,1-5, 14-16; Mk 14,1-2, 10-11; Jn 11,45-53)

¹ Avela ine paše i Pasha, savi inele prvo dive oto Prazniko e bikvascone maren-goro.* ² O šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar rodena ine sar te ćeren o Isus te ovel mudardo, ali darandile e narodostar.

³ Tegani o Sotoni đerdinđa ano Juda vičime Iskariot kova inele jekh oto dešuduj apostolja e Isusesere. ⁴ Ov dželo koro šerutne sveštenici hem koro narednici e hramesere hem dogovorinđa pe olencar sar te predel lende e Isuse. ⁵ On ule radosna hem phende e Judase da ka den le love. ⁶ I ov pristaninđa. I adahar lelja te rodel šukar momenti te izdajini e Isuse ked na ka oven but manuša uzalo leste.

O Isus bičhali duje učenikonen ko Jerusalem te pripreminen i Pasha

(Mt 26,17-19; Mk 14,12-16)

⁷ Ked alo o prvo dive oto Prazniko e bikvascone marengoro, ko savo valjanđa te čhinel pe bakrore zaki Pasha,† ⁸ o Isus phenđa e Petrese hem e Jovanese: "Džan hem ćeren amende e pashakoro xajba te šaj te xa."

⁹ A on phende lese: "Kaj mangeja te ćera la?"

¹⁰ Ov phenđa lende: "Šunen. So ka đerdinen ki diz Jerusalem, ka resel tumen jekh manuš kova akhari pani ano khoro.‡ Džan palo leste. Ko čher ko savo ka đerdini ¹¹ roden e čherutne hem vaćeren lese: 'O učitelj pućela ki savi soba šaj te xal e pashakoro xajba ple učenikonencar?' ¹² I ov ka mothoj tumende i bari upruni soba savi već pripremime. Adari čhiven amende zako xajba." ¹³ I on džele hem arakhle sa adahar sar so phenđa lende o Isus i adari čhivde zako xajba e pashakoro.

* 22,1 ko adava prazniko o Jevreja na xale maro savo inele ćerdo e kvascoja. † 22,7 te čhinel pe e bakrore zaki Pasha ko original terđola: 'te žrtvujini pe i Pasha' ‡ 22,10 khoro Baro čaro ano savo anela pe ine pani. § 22,16 I Pasha podsetini ine e izraelesere narodo upro adava sar o Devel ikalđa len taro robujiba ano Egipat ked žrtvujinde bakrore hem čhivde lesoro rat upro udara pumare čherengere. Ko slično način, o Isusi e Devlesoro bakrore hem e Isusesere rateja ikali ple narodo taro robujiba e grehese. O Isus palem ka avel hem ka vladini sar caro, a tegani o vernici ka oven ki gozba hem ka slavinen so o Devel ikalđa len. * 22,18 mol Ko original terđola: "oto bijandipe e drakhakoro" † 22,21 o manuš kova ka izdajini man Ko original terđola: "o vas mle izdajnikosoro"

O Isus dela nevo znaćenje zako maro hem zaki mol

(Mt 26,20-30; Mk 14,17-26; Jn 13,21-30; 1. Kor 11,23-25)

¹⁴ I ked alo o vreme te xal pe i Pasha, o Isus čhivđa pe uzalo astali ple apostolencar. ¹⁵ I phenđa lende: "Edobor zorale mangljum te xav akaja pasha tumencar angleder nego so ka ovav mućime hem mudardo. ¹⁶ Adalese so, vaćerava tumende, na ka xav aver Pasha đikote lakoro čaćima-soro znaćenje na pherdola ano carstvo e Devlesoro."§

¹⁷ Tegani lelja i čaša e moljaja, zahvalinđa e Devlese hem phenđa e apostolende: "Len akaja mol hem ulaven la maškara tumende. ¹⁸ Adalese so, vaćerava tumende, naka pijav više mol* đikote o carstvo e Devlesoro na avela."

¹⁹ I lelja o maro, zahvalinđa e Devlese, phaglja le hem ulavđa le e apostolende vaćerindoj: "Akavai mlo telo savo dela pe tumende. Akava nastavinen te ćeren te setinen tumen mandar." ²⁰ Adahar lelja hem i čaša e moljaja palo xajba, vaćerindoj: "Akaja čaša e moljaja nevoi savez ano mlo rat savo čhorela pe tumende."

²¹ Ali aće, o manuš kova ka izdajini man† mancari uzalo astali. ²² Adalese so, me, o Čhavo e Manušesoro, valjani te merav sar soi odredime, ali jao okole manušese kova ka izdajini man!" ²³ I o apostolja lelje te pućen pe maškara pumende kova olendar šaj te ovel adava so ka ćerel adahar nešto.

O vođe e Devlese ano carstvo valjani te oven sar sluge

(Mt 20,25-28; 19,28; Mk 10,42-45)

²⁴ I o apostolja lelje te raspravinen pe kovai olendar najbaro. ²⁵ A o Isus phenđa lende: "E poganengere carija vladinena upro lende hem o vladarija lengere pumen vićinena 'manuša kola ćerena šukaripe'. ²⁶ Ali tumen ma oven esavke! Nego, o najbaro maškara tumende nek ovel sar najtikoro, a o vođa nek ovel sar sluga. ²⁷ A

kovai po baro? Okova kovai uzalo astali ili okova kova kandela le? Ini okova kovai uzalo astali? A me maškara tumende injum sar okova kova kandela. ²⁸ Tumen injen adala kola ačhile mancar ano mle iskušnja. ²⁹ I me dava tumen autoritet te vladinen ano carstvo, sar so mlo Dad o Devel dinda man: ³⁰ te xan hem te pijen maje uzalo astali ano carstvo mlo, hem te bešen ko tronja te vladinen upro dešuduj plemija e Izraelesere.”

O Isus vačeri ple učenikonende da ka ovel proverime lengiri vera ano leste

(Mt 26,31-35; Mk 14,27-31; Jn 13,36-38)

³¹ O Isus phenda: “Simone, Simone, ače o Sotoni rodinda e Devlestar te mukel lese te proverini tumari vera ana mande sar ked neko čhorela o div maškari sita. ³² Ali me molindum tuče te ačhol ti vera ana mande. Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera. ‡”

³³ A ov phenda lese: “Gospode, injum spremno te džav tuja hem ko phandlipe hem ko meriba.”

³⁴ A o Isus phenda: “Vačerava će, Petre, o bašno na ka dilabi avdive dikote trin puti naka xovave da na pendžareja man.”

³⁵ I phenda e apostolende: “Ked bičhalđum tumen ko drom bizo kese lovenar, bizo torbe hem bizi buderi obuča, na li falinda tumende nešto?”

A on phende: “Ništa.”

³⁶ Tegani o Isus phenda lende: “Ali akana kas isi kesa e lovenar, nek lel la! Ađahar hem i torba! A kas nane mači, nek biknel plo fostani hem nek činelfse jekh. §

³⁷ Adalese so, vačerava tumende, valjani te pherđol adava soi mandar pisime ko Sveto Lil: 'Dikhle le sar jekhe okolendar kola čerena bišukaripe.' Čače, pherđola sa soi pisime mandar.”

‡ 22,32 Džanav da ka xovave da na pendžareja man, ali ked ka irine ti vera ana mande, zorjar te phraljengiri vera. Ko original terđola: “A tu, ked ka irine tut mande, zorjar te phraljen.” § 22,36 Ked o učenici angleder lelje te propovedinen, o Isus inele but popularno hem o manuša radosno dodžacerena ine okolen kola propovedinena ine e Isusesoro lafi. Akana o stvarija promeninde pe hem but manuša ka protivinen pe e Isuseso hem lesere lafese, i o učenici ka valjani te arakhen pe hem te oven spremna te osigurinen pumari zaštita. 22,37 Is 53,12 * 22,38 Šukari! Šaj te značini: 1. da olen isi dovoljno mačija, averčhane: “Akana isi amen dovoljno mačija,” ili 2. O Isus mangela olendar te na vačeren adalestar da isi len mačija: “Dosta više vačerđen oto mačija”. Ked o Isus phenda da valjani te činen mačija, ov vačerđa lende oti opasnost savaja ka resel pe. Ov možda na manglja čače olendar te činen mačija hem te maren pe. † 22,44 Ano nesave grčka rukopisija nane o 43. hem o 44. stih. ‡ 22,47 Ađahar ine ko adava vreme o murša pozdravinena avere muršen kola inele jeri ili amala te mothoven lende manglipe.

³⁸ A on phende: “Gospode, ače isi amen duj mačija!”

A ov phenda: “Šukari!”*

O Isus džanel so le adžičeri bari patnja, a e učenikonen iskušnja

(Mt 26,36-46; Mk 14,32-42)

³⁹ I iklindoj adathar, palo plo adeti, dželo ki E maslinakiri gora. Oleja džele hem lesere učenici. ⁴⁰ I ked resle adari, phenda lende: “Molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

⁴¹ I cidinda pe dur olendar, edobor kobor šaj te frdel pe o bar, pelo ko kočija hem molinda pe e Devlese, ⁴² vačerindoj: “Dade! Te mangeja, cide akaja čaša e patnjaja mandar, te na pijav olatar. Ali, nek ovel pali ti volja, a na pali mli.” ⁴³ Tegani o andeo mothovđa pe lese taro nebo hem hrabrinda le. ⁴⁴ A ked inele ani po bari patnja, po zorale molinda pe. Lesoro znoj ulo sar kapke oto rat save perena ine upri phuv. † ⁴⁵ I pali molitva uštino, alo di ple učenici hem arakhlja len sar sovena adalese so inele umorna taro tugujiba. ⁴⁶ Tegani phenda lende: “Sose sovena? Ušten hem molinen tumen te na peren ko iskušnje!”

O Isus na suprotstavini pe e manušende kola ale te dolen le

(Mt 26,47-56; Mk 14,43-50; Jn 18,3-11)

⁴⁷ Sar pana o Isus vačeri ine adava, ale nakoro leste but manuša kolen anda o Juda kova inele jekh oto dešuduj apostolja. Ov alo koro Isus te čumudini le ki čham. ‡ ⁴⁸ A o Isus pučlja le: “Judo, čumudipnaja li predeja man, e Čhave e Manušesere?”

⁴⁹ Ked o učenici kola inele adari dikhle so o Isus ka ovel dolime, pučle le: “Gospode, te napadina len li e mačencar?” ⁵⁰ I jekh olendar khuvđa mačeja e šerutne sveštenikosere sluga hem čhinda lesoro desno kan.

⁵¹ A o Isus phenda ple učenikonende: “Ačhaven tumen adalestar! Muken len te čeren adava!” I čivda plo vas ko than kote o sluga inele čhindo hem sasljarđa le. ⁵² Tegani phenda okolende so ale te dolen le, e šerutne sveštenikonende, e hramesere narednikonende hem e starešinende: “Mačencar hem kaštencar aljen pala mande sar palo pobunjeniko. ⁵³ Divencar injumle tumencar ano Hram, i na dolinden man. Ali akavai tumaro vreme hem o zoralipe e tominakoro vladini.”[§]

Oti dar, o Petar xovaj da na pendžari e Isuse (Mt 26,57-58, 69-75; Mk 14,53-54, 66-72; Jn 18,12-18, 25-27)

⁵⁴ I dolinde e Isuse hem adathar legarde le ko čher e šerutne sveštenikosoro. A o Petar odural džala ine palo lende. ⁵⁵ Ked resle, tharde jag ko maškar e borosoro hem bešle uzalo late. O Petar bešlo olencar. ⁵⁶ I nesavi sluškinja dikhlja le sar bešela uzali jag, i po šukar dikhlja ano leste hem phenda: “I akava inele e dolime manušeja!”

⁵⁷ A o Petar xovavđa vačerindoj: “Đu- vlije, na pendžarava le!”

⁵⁸ Na nakhlo but palo adava, dikhlja le nesavo aver manuš hem phenda: “I tu injan jekh okolendar kola inele e dolime manušeja!”

A o Petar phenda: “Manušeja, na injum!”

⁵⁹ I ked nakhlo đi ko jekh sati, aver nesavo odlučime phenda: “Čače akava inele e dolime manušeja, adalese soi hem ov Galilejco!”

⁶⁰ A o Petar phenda: “Manušeja, na džanav sostar vačereja!” I ko adava momenti, sar pana ine vačeri, o bašno đilabđa. ⁶¹ Tegani o Gospod o Isus irinda pe hem dikhlja ano Petar, a o Petar setinda pe lesere lafonendar: “Vačerava će, Petre, angleder so o bašno avdive ka đilabi, trin puti ka xovave da na pendžareja man.” ⁶² I iklilo taro boro hem zorale runđa.

O čuvarija marena muj e Isuseja adalese so na verujinena soi ov proroko

(Mt 26,67-68; Mk 14,65)

⁶³ O čuvarija lelje te maren muj e Isuseja hem te maren le. ⁶⁴ Učharde lesere jača hem phende lese: “Prorokujin ko khuvđa

tut!” ⁶⁵ I bute avere lafonecar vredinena ine e Isuse.

E Isuse dikhena sar krivone adalese so phenela dai o Čhavo e Devlesoro, dai o Hrist (Mt 26,59-66; Mk 14,55-64; Jn 18,19-24)

⁶⁶ Ked dislilo, čedinde pe o starešine e jevrejengere, o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar, ande e Isuse pumende ko sabor* ⁶⁷ hem phende lese: “Te injan tu o Hrist, phen amende!” A ov phenda lenđe:

“Te phendum tumende, na ka verujinen; ⁶⁸ a te pučljum tumen e Hristestar, na ka odgovorinen. ⁶⁹ Ali od akana me, o Čhavo e Manušesoro, ka bešav ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro.”[†]

⁷⁰ A on sare pučle e Isuse: “Znači tu injan o Čhavo e Devlesoro?”

A ov phenda lenđe: “Korkore šukar phenden da injum.”

⁷¹ Tegani on phende: “Na valjani amende više dokazija dai krivo. Sare amen šundam da korkoro pes osudinda!”

23

E Isuse xovavne tužinena anglo Pilat hem anglo Irod

(Mt 27,11-14; Mk 15,1-5; Jn 18,28-37)

¹ Tegani sare kola inele ko sabor uštine hem legarde e Isuse koro Pilat, e rimesoro upravniko, ² hem lelje te vačeren protiv oleste: “Akale manuše arakhljam sar zavodini amare narodo hem vačeri lenđe te na platinen o porez e carose, a pese vačeri dai o Hrist, amaro caro.”

³ Tegani o Pilat pučlja e Isuse: “Čače li tu injan o caro e Jevrejengoro?”

A o Isus phenda: “Ađahari sar so phendan.”

⁴ Tegani o Pilat phenda e šerutne sveštenikonende hem averende kola inele adari: “Na arakhava nisavi krivica upro akava manuš!”

⁵ Ali on na ačhavde te vičinen: “Ple sikavibnaja vazdela pobuna maškaro manuša ki sa i phuv e jevrejengiri. Lelja te čerel adava ani regija Galileja hem alo čak đi akate ani diz Jerusolim!”

[§] 22,53 o zoralipe e tominakoro vladini. Adava značini “o vreme ked o Sotoni vladini.” * 22,66 ko sabor Ko original terdola: “Sinedrion” † 22,69 ko počasno than uzalo zoralipe e Devlesoro. Ko original terdola: “ki desno strana oto zoralipe e Devlesoro.” 22,69 Ps 110,1

⁶ A ked o Pilat šunđa adava, pučlja len nane li o Isus tari Galileja. ⁷ I ked phende lese dai o Isus tari Galileja, o Pilat bičhalđa le koro Irod, kova vladinđa ani Galileja. A baš adala dive o Irod inele ano Jerusolim.

⁸ Ked o Irod dikhlja e Isuse, but inele radosno adalese so pana oto angleder manglja te dikhel le adalese so but šunđa olestar hem nadisalo da o Isus ka ćerel nesavo čudo anglo leste. ⁹ But so pučlja le, ali o Isus ništa na vaćerđa lese. ¹⁰ A adari terđona ine o šerutne sveštenici hem o učitelja e Mojsijasere zakonestar vaćerindoj zorale protiv o Isus. ¹¹ A o Irod hem lesere vojnici ponizinde e Isuse hem marde muj oleja. Hurjavde le ano carsko fostani hem tegani o Irod bičhalđa le palal koro Pilat. ¹² Angleder o Irod hem o Pilat na inele ano šukar odnosija, a adava dive ule amala.

O Pilat ćerela e narodosiri volja ađahar so osudini e Isuse ko meriba
(Mt 27,15–26; Mk 15,6–15; Jn 18,39–19,16)

¹³ A o Pilat vićinđa kora peste e šerutne sveštenikonen, e vođen hem e narodo ¹⁴ i phenđa lende: “Anđen kora mande akale manuše vaćerindoj da vazdela pobuna maškaro narodo. Aće, angla tumende pučljum le adalestar, ali na arakhljum nisavi krivica zaki savi tumen tužinena le. ¹⁵ A ni o Irod na arakhlja upro leste krivica i adalese bičhalđa le palal kora amende. Akava manuš na ćerđa ništa savese avela meriba. ¹⁶ Adalese samo ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.” ¹⁷*

¹⁸ Ko adava sare so inele adari vićinde: “Mudar adale manuše, a muk amende e Varava!” ¹⁹ (O Varava inele phandlo adalese so učestvujinđa ani pobuna savi inele ano Jerusolim hem adalese so mudarđa nekas.) ²⁰ A o Pilat, adalese so manglja te mukel e Isuse, palem vaćerđa olencar, ²¹ ali

on vićinde: “Čhiv le ko krsto! Čhiv le ko krsto!”

²² A o Pilat palo trito puti phenđa lende: “A savo bišukaripe ćerđa akava manuš? Na dikhava sose valjani te merel. Ka naredinav te šibinen le, i ka mukav le.”

²³ Ali on na ačhavde te vićinen oto sa o glaso rodindoj te čhivel e Isuse ko krsto. I lengoro vićiba inele sa po zoralo hem po zoralo. ²⁴ I adalese o Pilat odlučinđa te del len adava so mangena. ²⁵ Muklja okole kova inele phandlo zbog i pobuna hem zbog o mudariba, a e Isuse dinda ko vojnici te ćeren oleja adava so o narodo manglja.

E Isuse čhivena ko krsto hem marena muj oleja

(Mt 27,32–44; Mk 15,21–32; Jn 19,17–27)

²⁶ Sar legarena ine e Isuse te mudaren le, dolinde nesave Simone tari Kirinija† sar taro polje đerdini ine ko Jerusolim.‡ Čhivde o krsto upro leste hem terinde le te akhari le palo Isus. ²⁷ Palo Isus dželo baro narodo maškaro kolende inele hem o đuvlja kola runde hem žalinde le. ²⁸ Ali o Isus irinđa pe nakoro lende hem phenđa lende: “Đuvljalen taro Jerusolim, ma roven zbog adava so ka ovel maje, nego roven zbog adava so ka ovel tumende hem tumare čhavende. ²⁹ Adalese so, aće, avena o dive§ ked o manuša ka vaćeren: 'Bahtalei o đuvlja kolai bizo čhave, kola na bijande hem na dinde čuči.'* ³⁰ Tegani ka molinen e planinen te peren upro lende hem e bregonen te učharen len. ³¹ Adalese so te ađahar ćerela pe mancar kova injum sar jekh sapano kaš, sigurno po bišukar ka ćerel pe e manušencar kolai sar o šuke kašta.”†

³² A e Isuseja inele legarde pana duj manuša te oven mudarde. Adala manuša ćerde bišukar buća. ³³ I ked resle ko than

* 23,17 Ano nesave purane grčka rukopisija terđola: “A valjanđa zako prazniko te mukel lende jekhe phandle manuše.” Dikh Mt 27,15; Mk 15,6. † 23,26 Kirinija inele diz ki severno Afrika. ‡ 23,26 sar taro polje đerdini ine ko Jerusolim Akate o polje odnosini pe upro gav. Akate na mislini pe da o Simon ćerđa buti pese ko polje, adalese soi o anav Simon jevrejsko, a e Jevrejende na inele muklo te ćeren buti ko nesave bitna praznici sar soi i Pasha. § 23,29 Esavke dive ale 70 berš palo Hrist. E rimesiri vojska opkolinđa hem uništinda i diz Jerusolim hem mudarđa bute Jevrejen. * 23,29 ko original terđola: “Bahtalei o đuvlja kola našti ine te ačhon khamne, o vođija save na bijande hem o čučija savendar na pilja pe.” Akate vaćeripe adalestar da “ko adala dive” o čhave taro Jerusolim but ka patinen. Tegani o manuša ka smatrinen dai pošukar okolende kolen nane čhave, adalese so nane te dikhen pumare čhaven sar patinena ili sar merena. 23,30 Os 10,8 † 23,31 Akava upozorenje koristini pe sar metafora. O šuko kaš thabljola po zorale e sapano kaštestar. O thabljojbai akate metafora zako patnje ili zako kazne. O Isus inele sar sapano kaš adalese so na zaslužinda te thabljol (te patini). O manuša kola odbinde e Isuse inele sar šuko kaš. On zaslužinde te thabljon (te patinen) zbog pumare greja.

vičime Kokalo e šeresoro, o vojnici čhivde ko krsto e Isuse hem čhivde adale manušen ko avera krstija: jekhe oti lesiri desno, a e dujtone oti lesiri levo strana.

³⁴ O Isus phenda: “Dade Devla, oprostini lende, adalese so na džanen so ćerenal!” † Tegani o vojnici frdinde barbuti hem ađahar ulavde maškara pumende e Isusesere šeja.

³⁵ But manuša terdine adari te dikhenfse, a e jevrejengere vladarija marde muj e Isuseja vaćerindoj: “Averen spasinda, akana nek spasini korkoro pes tei čaće ov o Hrist e Devlesoro, o Birime!” ³⁶ Hem o vojnici marde muj e Isuseja, ale uzalo leste hem kaninde le ušli mol, § ³⁷ vaćerindoj: “Te injan o caro e jevrejengoro, spasin tut!” ³⁸ A upreder lesoro šero terdino znako kote inele pisime: “Akavai o caro e jevrejengoro.”

³⁹ Jekh okole dujendar kola inele čhivde ko krsto vredińda e Isuse vaćerindoj: “Te injan o Hrist, sose na spasineja tut hem amen?”

⁴⁰ A o dujto manuš ukorinda adale so vredińda e Isuse: “Sar na daraja e Devlestar? Hem tu injan ađahar osudime sar soi ov. ⁴¹ Ali amen pravedno injam kaznime zbog amare bišukar buća, a akava manuš na ćerđa nisavo bišukaripe.” ⁴² Tegani phenda: “Isuse, mislin mandar hem ov maje milostivno ked ka vladine sar caro.”*

⁴³ A o Isus phenda lese: “Čaće vaćerava će, avdive ka ove mancar ano raj!”

Ple meribnaja, o Isus mothoj butende da nane krivo

(Mt 27,45–56; Mk 15,33–41; Jn 19,28–30)

⁴⁴ A ko ekvaš o dive, i tomina učarda sa i phuv hem ađahar inele trin saća†, ⁴⁵ adalese so o kham kalilo. A e hramesiri zavesa‡ pharavdili ko ekvaš. ⁴⁶ A o Isus vićinda oto sa o glaso: “Dade, tuće ano

† 23,34 O Isus phenda: “Dade, oprostini lende, adalese so na džanen so ćerenal!” Akala lafija nane ano nesave grčka rukopisija. 23,34 Ps 22,18 § 23,36 kaninde le ušli mol Averćhane: “kanindoj e Isuse te pijel ušli mol”. I ušli mol inele jeftino piće savo pijena ine o obińna manuša. O vojnici marde muj e Isuseja ađahar so dinde jeftino piće nekase ko vaćeri dai caro. 23,36 Ps 69,21 * 23,42 ko original terđola: “Isuse, setin tut maje ked ka ave ano to carstvo.” † 23,44 Ko original terđola: “taro šofto đi ko enjato sati”, palo e rimesoro raćuniba o vreme, ano saveste o dive poćinda ko šov o sati sabajle. † 23,45 e hramesiri zavesa Adaja zavesa inele prekalo 25 metarija ući hem odvojinda o naj sveto than oto ostatak e hramesoro. 23,46 Ps 31,5 * 24,2 o bar savo phandela ine o grobo Adava inele baro, oblikujime, okruglo bar savo inele edobor baro da šaj ine te phandel o ulaz e grobosoro. Nekobor murša valjani ine te gurinen o bar te šaj phravel pe o grobo.

vasta mukava o duho mlo!” Ked phenda adava, mulo.

⁴⁷ A ked e rimesoro kapetani dikhlja so ulo, slavinda e Devle vaćerindoj: “Čaće akava manuš inele pravedniko!” ⁴⁸ But manuša kola ćedinde pe adari te dikhenfse, irindoj ćhere khuvena pe ine ko gruda adalese so ine lende žao. ⁴⁹ A sa e Isusesere pendžarutne, đi o đuvlja kola phirde palo leste pana tari Galileja, odural terdine hem dikhle sa adava.

E Isusesoro telo ćhivena ano grobo

(Mt 27,57–61; Mk 15,42–47; Jn 19,38–42)

^{50–51} Inele jekh manuš palo anav Josif tari Arimateja, diz ani Judeja. Ov inele šukar hem pravedno manuš kova adćiceri ine e Mesija te anel o carstvo e Devlesoro. Iako inele ćlano oto e jevrejengoro odbor, na složinda pe adaleja so inele odlućime te roden o Isus te ovel mudardo. ⁵² Ov dželo koro Pilat hem rodinda te den le o telo e Isusesoro. ⁵³ Tegani huljavđa e Isusesoro telo taro krsto, paćarda le ćaršaveja hem ćhivđa le ano grobo savo inele ćerdo ano bar, ano savo pana nijekh na inele ćhivdo. ⁵⁴ Adava dive inele dive ked o manuša spreminde pe zako savato savo samo so na ine te avel.

⁵⁵ A o đuvlja, kola ale e Isuseja tari Galileja, dzele e Josifeja hem dikhle sar e Isusesoro telo inele ćhivdo ano grobo. ⁵⁶ I irinde pe adari kaj bešena ine hem spreminde o mirisija hem o mastija savencar te makhen e Isusesoro telo. Ali ked završinde adava, već alo o savato i adava dive na ćerde ništa poštujindoj i naredba oto Zakoni e Mojsijasoro.

24

E Isusesoro uštiba taro mule

(Mt 28,1–10; Mk 16,1–8; Jn 20,1–9)

¹ Rano sabajle, palo savato, o đuvlja ale ko grobo hem ande o mirisija save spreminde. ² Tegani arakhle o bar savo phandela ine o grobo* dai cidime. ³ Đerdinde

andre, ali na arakhle o telo Gospodesoro e Isusesoro. ⁴ I sar terđona ine adari zbunime, iklile anglo lende duj manuša ano sjajna šeja. ⁵ O đuvlja but darandile hem peravde pumare šere nakori phuv, a o duj manuša phende lende: “Sose rodna e dživde maškaro mule? ⁶ Ov nane akate. Uštino taro mule! Setinen tumen so vačerđa tumenđe pana ani Galileja: ⁷ ‘Me, o Čhavo e Manušesoro valjani te ovav dindo ano vasta e grešnone manušengere, te ovav čhivdo ko krsto, ali o trito dive ka uštav.’”

⁸ Tegani on setinde pe da o Isus phenđa lende adava. ⁹ I irinde pe taro grobo palal ki diz te vačeren adava e dešujekhe apostolende hem sarijenđe averenđe. ¹⁰ Adala đuvlja inele i Marija tari diz Magdala, i Jovana, i Marija e Jakovesiri daj, hem avera. I on sa adava vačerde e apostolende, ¹¹ ali o apostolja na verujinde lende, adalese so mislinde da sa adava izmislinde. ¹² A o Petar uštino hem prastandilo di ko grobo. Ked reslo, teljarđa pe te dikhel ano grobo hem dikhlja samo o čaršavi saveja† e Isusesoro telo inele pačardo. I irinđa pe palal pučindoj pes so ulo adava.

O Isus e duje učenikonende odrumal objasnini o prorostvija e Hristestar (Mk 16,12-13)

¹³ Adava dive duj oto e Isusesere sledbenici džana ine ko gav Emaus, dur taro Jerusalem dešujekh kilometarija.‡ ¹⁴ Odrumal vačerenina ine maškara pumende adalestar so ulo adala dive. ¹⁵ I sar vačerenina ine ađahar, korkoro o Isus alo uzalo lende hem lelja te phirel olenkar. ¹⁶ Ali olende na inele muklo te pendžaren le.

¹⁷ O Isus pučlja len: “Sostar vačerenina maškara tumende phirindoj?” Tegani on terdine, a ko lengere muja dičhilo pe dai žalosna.

¹⁸ Jekh olendar, palo anav Kleopa, phenđa lese: “Sar so dičhola, tu injan jedino abandija ano Jerusalem kova na džanel so ulo adari akala dive.”

¹⁹ O Isus pučlja len: “So ulo?”

I on phende lese: “Adava so ulo e Isuseja e Nazarećanineja. Ov inele proroko

zoralo ano vačeriba hem ano ćeriba anglo Devel hem anglo sa o manuša. ²⁰ Ali amare šerutne sveštenici hem amare avera vladarija dinde le te ovel osudime ko meriba hem čhivde le ko krsto. ²¹ Amen nadisaljam da ov ka otkupini e Izraelesere narodo. A ače, tritoi dive sar ulo sa adava. ²² Hem pana zbuninde amen nesave amare đuvljendar. Sabajleja dže ko grobo, ²³ ali na arakhle e Isusesoro telo adari. Ale hem phende amende da dikhle anđelen kola vačerde lende dai o Isus dživdo. ²⁴ Tegani nesave amendar dže ko grobo hem arakhle dai o grobo čučo, sar so phende o đuvlja, ali na dikhle e Isuse.”

²⁵ Tegani o Isus phenđa lende: “O, sar na xaljovena? Sosei tumende pharo te verujinen sa adava so o proroci vačerde adalestar ano Sveta lila? ²⁶ On prorokujinde da o Hrist valjani te nakhel sa adala patnje angleder so o Devel ka proslavini le.Š” ²⁷ I tegani lelja te objasnini lende soi e Hristestar pisime ano Sveta lila, počindoj e Mojsijasere lilendar hem ano sa e prorokongere lila.

²⁸ Sar avena ine paše uzalo gav Emaus, o Isus ćerđa pe da mangela te džal po dur. ²⁹ Ali on terinde le te ačhol vačerindoj: “Ačhov amencar, adalese so lela te perel i rat!” I o Isus ačhilo hem đerdinđa olenkar ano čher. ³⁰ Ked inele olenkar uzalo astali, o Isus lelja o maro, zahvalinđa e Devlese, phaglja le hem dinđa len. ³¹ Tegani phravdile lengere jača hem pendžarde le dai ov o Isus, ali ov otojekhvar na inele više anglo lende.

³² Tegani lelje te vačeren maškara pumende: “Akana džanaja sose amare vile inele tate ked vačerđa amencar odrumal hem ked objasninđa amende o Sveta lila.” ³³ Odmah uštine hem irinde pe ko Jerusalem. Adari arakhle sar bešena zajedno o dešujekh apostolja hem avera sledbenici e Isusesere ³⁴ kola phende lende: “O Gospod čače uštino taro mule hem mothovđa pe e Simones!” ³⁵ Tegani o duj manuša vačerde lende sa so ulo ko drom nakoro Emaus hem sar pendžarde e Isuse ked phaglja o maro.

^{24,7} Lk 9,22 † ^{24,12} čaršavi saveja Ko original terđola: “platinena trake savencar” ‡ ^{24,13} dešujekh kilometarija. Ko original terđola: “šovardeš stadijumija”. Sar di ko duj sača phirindoj. § ^{24,26} angleder so o Devel ka proslavini le. Akava odnosini pe upro adava ked o Isus ka lel te vladini hem te primini i čast hem i slava.

O Isus ikljola anglo učenici hem dokazini lende dai dživdo (Jn 20,19-23)

³⁶ Sar on vaćerena ine adalestar, o Isus otojekhvar terdino maškar olende hem phenda lende: “Mir tumencar!” ³⁷ A on iznenadinde pe hem darandile adalese so mislinde da dikhena duho. ³⁸ Tegani o Isus phenda lende: “Sose darana? Nane tumen sose te sumnjinen. ³⁹ Dikhen mle vasta hem mle pre! Me injum! Pipinen man hem ka dikhen! E duho nane telo oto mas hem oto kokala sar so dikhena da man isi!” ⁴⁰ Vaćerindoj adava, mothovđa lende ple vasta hem o pre.

⁴¹ On edobor inele radosna hem zaćudime da našti ine te verujinen. Tegani o Isus pućlja len: “Isi tumen li nešto xajbnase?”* ⁴² I on dinde le kotor oto peko maćho. ⁴³ Ov lelja hem xalja le anglo lende.

O ućenici ka svedoćinen e Isusestar sa e nacijende

⁴⁴ Tegani o Isus phenda ple ućenikonenđe: “Ked injumle tumencar angleder mle meribnastar, vaćerđum tumende da sa valjani te pherđol soi pisime mandar

ano Zakoni e Mojsijasoro, ano Lila e prokonengere hem ano Psalmija.” ⁴⁵ Tegani phravđa lengere jaćha te xaljoven o Sveta lila, ⁴⁶ i phenda lende: “Adahari pisime ko Sveta lila: ‘O Hrist ka patini hem ka merel, ali o trito dive ka uštel taro mule, ⁴⁷ hem ano lesoro anav ka propovedini pe sa e nacijende, počindoj taro Jerusalem, da valjani te pokajinen pe te šaj o Devel oprostini lende lengere greja.’ ⁴⁸ Tumen injen svedoci adalestar.

⁴⁹ A me ka bićhalav tumende e Svetone Duho, sar so mlo Dad dindđa plo lafi. Tumen aćhoven ani diz đikote o zoralipe e Devlestar na ka huljel upra tumende.”†

O ućenici dikhena e Isusesoro uštiba ko nebo

(Mk 16,19-20; Ćer 1,9-11)

⁵⁰ Palo adava, o Isus ikalđa ple ućenikonen tari diz hem anđa len uzalo gav Vitanija. Adari vazdindđa ple vasta hem blagoslovindđa len. ⁵¹ I sar blagoslovini len ine, lelja te cidel pe olendar hem legardilo ko nebo. ⁵² On pele ko kočija slavindoj le. Tegani pherde oti radost irinde pe ano Jerusalem. ⁵³ I stalno džana ine ko Hram te hvalinen e Devle.

* 24,41 Manglja te xal anglo lende sar te mothoj lende da nane duho. † 24,49 đikote o zoralipe e Devlestar na ka huljel upra tumendeKo original terđola: “đikote na ovna hurjavde e zoralipnaja taro ućipe.” E Devlesoro zoralipe ka ućhari len adahar sar so o šeja ućharena e manuše. Adaleja ka dobinen o zoralipe e Svetone Duhosoro sar te šaj svedoćinen averende e Isusestar.